

אדולף

הולד

תרגומי השירה הלירית לעברית מרוסית מאת אדולף גומן
Лирическая поэзия в переводе на иврит Адольфа Гомана

יוסף ברודסקי

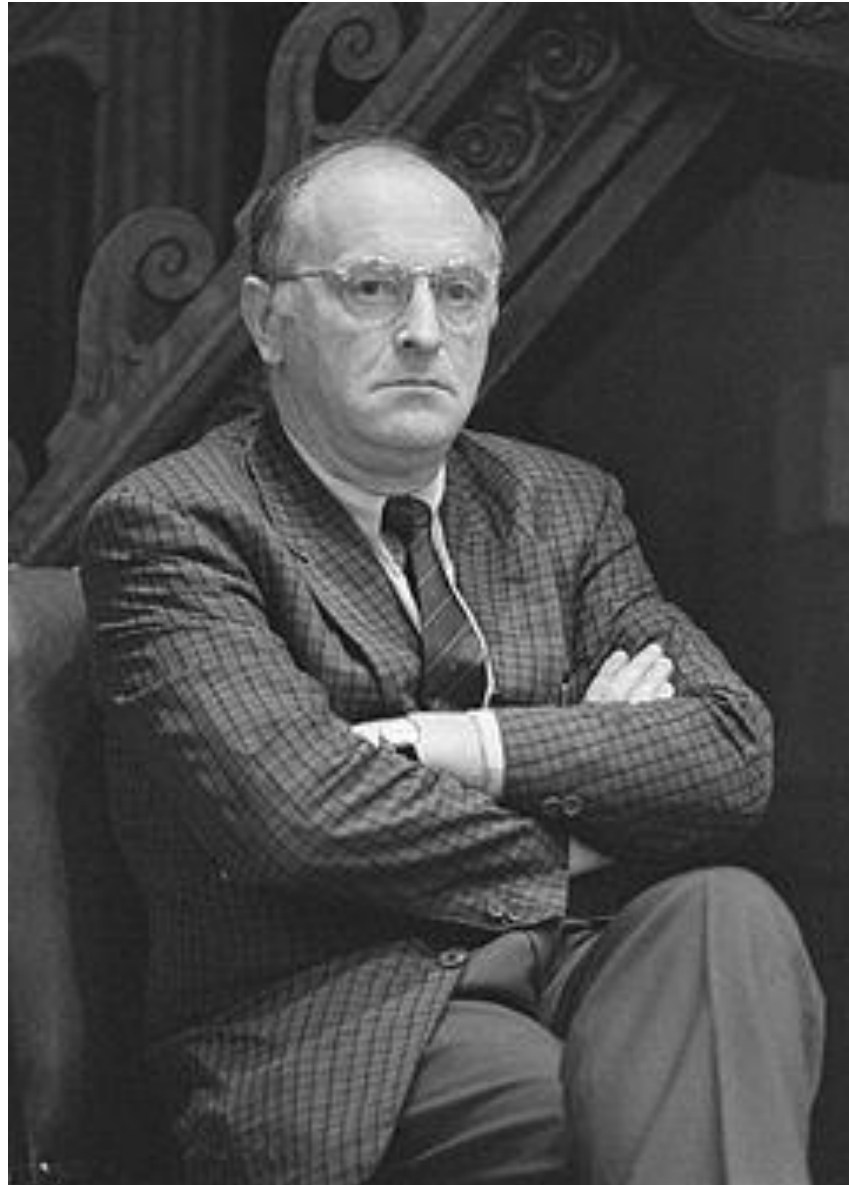
Иосиф Бродский

СТИХИ

שירים

adolf.goman@gmail.com

יוסף ברודסקי

1996-1940

Краткая биографическая справка

[על יוסיף ברודסקי](#)

1. До суда и ареста (1957-1963)

1. לפני המשפט והמעצר (1957-1963)

Прощай

[היי שלום](#)

Пилигримы

[עולי-רגל](#)

Стихи под эпитафией

[שיר תחת מוט](#)

Еврейское кладбище около Ленинграда

[בית קברות יהודי על-יד לנינגרד](#)

Одиночество

[בדידות](#)

Стихи об испанце Мигуэле Сервете, еретике,
сожженном кальвинистами

[שיר על מיגל סרוט הספרדי, האפיקורס](#)

[אשר נשרף על-ידי הקלויניסטים](#)

Бессмертия у смерти не прошу

[ממות לא בקשתי לי אלמות](#)

Предпоследний этаж...

[הקומה הגבהה...](#)

Памятник Пушкину

[אנדרטה לפושקין](#)

Романс для Крысолова с хором

[רומנסה ללוכד חלדות ולמקהלה](#)

И вечный бой...

[וקרב נצחי...](#)

Закричат и захлопочут петухи

[יקרקר, יטרח בפקר תרנגול](#)

Инструкция опечаленным

[מדריה למתעצבים](#)

Под вечер он видит, застывши в дверях

[בערב אפשר מהפתח לראות](#)

Сонет

[סונטה](#)

Стансы

[סטנצה](#)

Я памятник воздвиг себе иной!

[הקמתי לי גלעד מסוג שונה!](#)

Все чуждо в доме новому жильцу

[כאן לדיר חדש זר החלל](#)

В тот вечер возле нашего огня

[בערב מדורה הפיצה אור](#)

Мои слова, я думаю, умрут

[אולי ימותו מלתי מחר](#)

На смерть Роберта Фроста

[למותו של רוברט פרוסט](#)

Шум ливня воскрешает по углам

[מחזיר שאון הגשם לחיים](#)

Ломтик медового месяца

[פרוסת ירח דבש](#)

2. אחרי המשפט והמאצר (1963-1972)

2. После суда и ссылки

Окна

Дом тучами придавлен до земли

Дни бегут надо мной

Письма к стене

Сжимающий пайку изгнания

Новые стансы к Августе

Неоконченный отрывок (Ну, время песен о любви)

Отрывок (Назо к смерти не готов)

Сумев отгородиться от людей

Вполголоса

Элегия на смерть Ц. В.

Сын! Если я не мертв

Прачечный мост

Шесть лет спустя

Песня пустой веранды

В альбом Натальи Скавронской

Дидона и Эней

Не выходи из комнаты, не совершай ошибку

Любовь

Литовский дивертисмент

Письма римскому другу

Мне говорят, что нужно уезжать

[החלונות](#)

[שטח הבית עד לאדמה](#)

[הימים מתחלפים](#)

[מכתבים לקיר](#)

[פת לחם-גלות](#)

[הסטנציות החדשות לאוגוסטה](#)

[קטע בלתי-מגמר](#)

[קטע](#)

[הצלחתי מבריות להתגדר](#)

[בחצי-קול](#)

[אלגיה על מותו של צ.ו.](#)

[בן! אם אני לא מת](#)

[גשר הכביסה](#)

[כעבור שש שנים](#)

[שיר של המרפסת הריקה](#)

[באלבום של נטליה סקברונסקי](#)

[דידו ואיניאס](#)

[אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר](#)

[אהבה](#)

[סוויטה ליטאית](#)

[מכתבים לידיד רומאי](#)

[אומרים, עלי לקום ולעזב](#)

3. После высылки из СССР (1972-1996)

Лагуна

На смерть Жукова

Двадцать сонетов к Марии Стюарт

Ниоткуда с любовью

Я не то что схожу с ума, но устал за лето...

[לגונה](#)

[על מותו של ז'וקוב](#)

[עשרים סונטות למרי סטיוארט](#)

[משום מקום באהבה](#)

[אני לא משתגע, אך עיף מהקיץ...](#)

3. לאחר גירוש מבר"מ (1972-1996)

Декабрь во Флоренции

Шведская музыка

Я входил вместо дикого зверя в клетку

Горение

Венецианские строфы (1)

На столетие Анны Ахматовой

Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером...

Я был только тем

Персидская стрела

Голландия

Испанская танцовщица

[דצמבר בפירנצה](#)

[מוסיקה שבדית](#)

[לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טרף](#)

[בערה](#)

[בתי שירה ונציאניים \(1\)](#)

[במלאת מאה שנה לאנה אחמטובה](#)

[יקרתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב...](#)

[הייתי משהו, בו בעצמה](#)

[חנית פרסית](#)

[הולנד](#)

[רקדנית ספרדית](#)

על יוסיף ברודסקי

יוסיף אלכסנדרוביץ' ברודסקי (1940–1996) היה משורר, מסאי ומחזאי רוסי-אמריקאי.

הוא נולד במשפחתו של קצין הצי, צלם יהודי בלנינגרד. ילדותו של יוסיף עברה בצל המלחמה, דלות שאחריה ללא נוכחות של אביו. יוסיף לא הצטיין בלימודים, החליף כמה בתי-ספר ובגיל 15 עזב בית ספר לצמיתות. הוא עסק בעבודות שונות והשתתף בסיוור מסיבות שדה גיאולוגיות במזרח ובצפון סיביר ובמדבר, עבד בתור מסיק תנורים, מלח מגדלור, עוזר מבתר בחדר מתים ועוד. בשנים אלה ואחר כך קרא המון שירה, למד בכוחות עצמו שפות (אנגלית, פולנית ועוד), התעניין בדתות שונות (בודהיזם, ברית ישנה וחדשה) ובתורות שונות של פילוסופיה. בשנת 1962 ברודסקי התאהב בציירת מריאנה בסמנובה. היא לא הסכימה להינשא לו, היה להם בן משותף, ויוסיף במשך 27 שנים הקדיש לה שירים שהיוו חלק חשוב ביצירותיו.

לפי עדותו, התחיל לכתוב שירים בגיל 16. היה מקורב למשוררת אנה אחמטובה, שניבאה לו עתיד מזהיר. לדבריו השפיעו עליו יותר מכולם משוררים רוסיים – ברטינסקי (מתקופת פושקין), צבטייבה ומנדלשטם, ומכותבים באנגלית – אודן ופרוסט. ב-1964 ברודסקי נעצר בעוון "שוטטות", נשפט ל-5 שנים והוגלה לאזור ארחנגלסק בצפון. ב-1965 שוחרר בעקבות לחץ דעת הקהל העולמי. חלק קטן משיריו פורסמו בברית המועצות, אולם הרוב התפרסם במערב.

ב-1972 גורש מברית המועצות, התיישב באן-ארבור שבמישיגן, שם לימד בחוג ללימודים סלאביים באוניברסיטת מישיגן ובאוניברסיטאות אחרות. המשיך לכתוב שירים ברוסית, וכן פרסם פרוזה ודברי ביקורת באנגלית, ועסק גם בתרגומים ספרותיים. ב-1980 קיבל אזרחות אמריקנית, ב-1981 התיישב בניו יורק. היה מעורב בחיים הספרותיים בארצות הברית ובאירופה. בשנים אלו הוציא לאור שלושה ספרי שירה, וכמו כן התפרסמו שני אוספים של שיריו.

שילטונות סובייטיים לא התירו להוריו לבקר את בנם במערב, ולא התירו לו להשתתף בטכסי קבורה שלהם.

ברודסקי הירבה לטייל בארצות שונות, אך תמיד בימי חורף חזר לוונציה האהובה עליו.

ב-1987, בגיל 47, זכה ברודסקי בפרס נובל לספרות (הוא מן הצעירים בין חתני הפרס) על "כתיבה חובקת-כול, המלאה בהירות מחשבה ועומק פואטי". הוא היה חבר של כבוד באוניברסיטאות ומוסדות תרבות רבים אחרים. בשנת 1990 נשא לאישה איטלקית ממוצא רוסי מריה סוצאני. ב-1991-1992 קיבל את התואר "משורר הקונגרס", המוענק מדי שנה על ידי ספריית הקונגרס. הוא נפטר מהתקף לב בניו יורק בגיל 56, נקבר בבית הקברות סן מיקלה שבוונציה.

ברודסקי בשום אופן לא היה משורר יהודי. הוא לא רצה להשתייך לשום איחוד, לשום קהילייה, ובמיוחד – לעם יהודי. הוא היה אינדיבידואליסט קיצוני.

ספריו שראו אור בעברית:

- עקידת יסאק: שירים (מרוסית: עזרא זוסמן), תל-אביב: עקד, 1969.
- מנוסה מביזנטיון: מסות (מאנגלית ואחרית דבר: גיורא לשם), תל-אביב: ספרית פועלים, 1992.
- שירים ראשונים ואחרונים (מרוסית: עמינדב דיקמן), תל-אביב: דביר, 1997.
- חותם מים: תרגום מאנגלית: לאה דובב, ירושלים: מאגנס, 2010. (מסות על ונציה)
- הסטנצות החדשות לאוגוסטה: שירים (מרוסית: יעקב לח), תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2017

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Прощай

היי שלום

(*)

Прощай,
позабудь
и не обессудь.
А письма сожги,
как мост.
Да будет мужественным
твой путь,
да будет он прям
и прост.
Да будет во мгле
для тебя гореть
звёздная мишура,
да будет надежда
ладони греть
у твоего костра.

היי שלום,
שכחי
את שמי.
כמו גֶשֶׁר שֶׁרָפִי
את האגרות.
לו תהיה דֶרֶךְ
אֲמִיצָה תמיד
ויִשָּׁרָה
לא פְחוֹת.
ולו בְּחֶשֶׁךְ
יִבְעַר בְּשִׁבְלֶךְ
נחיל כּוֹכְבִים וְיִזְרַח,
ולו תִּקְוָה
תַּחֲמֹם אֶת יָדְךָ
לִיד הַמוֹקֵד שֶׁלֶךְ.

Да будут метели,
снега, дожди
и бешеный рёв огня,
да будет удач у тебя впереди
больше, чем у меня.
Да будет могуч и прекрасен бой,
гремящий в твоей груди.
Я счастлив за тех,
которым с тобой,
может быть,
по пути.

Иосиф Бродский

Пилигримы

"Мои мечты и чувства в сотый раз
Идут к тебе дорогой пилигримов"
В. Шекспир. Сонет 27

Мимо ристалищ, капищ,
мимо храмов и баров,
мимо шикарных кладбищ,
мимо больших базаров,
мира и горя мимо,
мимо Мекки и Рима,
синим солнцем палимы,
идут по земле пилигримы.
Увечны они, горбаты,
голодны, полуодеты,
глаза их полны заката,
сердца их полны рассвета.
За ними поют пустыни,
вспыхивают зарницы,

שִׁיְהִיוּ קוֹר, גֶּשֶׁם,
שְׁלֵג סוּעַר,
וּשְׂאֵגַת הָאֵשׁ,
שִׁיְהִיוּ הַצִּלְחוֹת רַבּוֹת יוֹתֵר,
מִמָּה שְׁלִי יֵשׁ.
שִׁיְהִיָּה חֲזָק וְיִפָּה הַקָּרֵב,
אֲשֶׁר רוּעִם בְּחֻזָּה.
אֲנִי שְׂמִיחַ בְּשִׁבְלִי
מִי שְׂעֵכְשִׁיו
אוֹלִי אֶתְךָ
בְּדֶרֶכְךָ.

1957

יוסף ברודסקי

עולי-רגל

"אליך יעלו רעיוני לרגל" ...
ו.שקספיר. סונטה 27
תרגום – זיוה שמיר

על-פני כפר, מזבח,
על-פני קברות לתפארת
על-פני מקדש, מרחם,
על-פני בזר ועצרת,
על-פני רומא ומקה,
על-פני עלמא ואבל,
מכחל השמש בסבל
הולכים בדרכים עולי-רגל.
כלם – מום, גבנת, נגע,
פוחחים, רעבים כל רגע,
מלאות עיניהם סהר,
מלאים לבבות אור שחר.
מחם במדבר שר סלע,
מבזיק הבהק בערב,

звезды горят над ними,
и хрипло кричат им птицы:
что мир останется прежним,
да, останется прежним,
ослепительно снежным,
и сомнительно нежным,
мир останется лживым,
мир останется вечным,
может быть, постижимым,
но все-таки бесконечным.
И, значит, не будет толка
от веры в себя да в Бога.
...И, значит, остались только
иллюзия и дорога.
И быть над землей закатам,
и быть над землей рассветам.
Удобрить ее солдатам.
Одобрить её поэтам.

Иосиф Бродский

Стихи под эпитафией

«То, что дозволено Юпитеру,
не дозволено быку...»

Каждый пред богом
наг.
Жалок,
наг
и убог.
В каждой музыке
Бах,

עולים כוכבים למעלה,
צורחים צפרים בלי הרף
על כך שעולם בינתיים
נשאר כמו שהוא בינתיים
צחור, מסנור עינים,
ספק אם עדין עדין.
עולם ישאר לנצח,
אולי מאפשר פענוח,
מלא שקרים ורצח,
אך אינסופי, זה בטוח.
משמע: אין שום טעם בעצמנו
לבטח, לאל גם אין ערך,
...משמע: נשארו בשבילנו
רק אשליה ודרך.
יהיו שקיעות לכל דשא,
יהיו שחרים לכל פרח,
לארץ חיל - כדשן,
לארץ פיטן - לשבח.

1958

יוסף ברודסקי

שיר תחת מוטו

"מה שמותר ליופיטר,
אסור לשור..."

מפני האל
מונח
אדם
עירם,
כושל.
בכל המוסיקה
באה,

В каждом из нас
 Бог.
 Ибо вечность -
 богам.
 Бренность - удел быков...
 Богово станет
 нам
 Сумерками богов.
 И надо небом
 рискнуть,
 И, может быть,
 невтопад
 Ещё не раз нас
 распнут
 И скажут потом:
 распад.
 И мы
 завоём
 от ран.
 Потом
 взалкаем даров...
 У каждого свой
 храм.
 И каждому свой
 гроб.
 Юродствуй,
 воруй,
 молись!
 Будь одинок,
 как перст!..
 ...Словно быкам -
 хлыст,
 Вечен богам
 крест.

בְּכֵל בֶּן-אָדָם –
 אֵל.
 כִּי אֵל,
 הוּא חַי לְעוֹלָם.
 שׁוֹר חַיִּיו חַיֵּשׁ מְסִיִּים...
 מַאֲלִים נִבְקֶשׁ גּוֹרְלָם -
 נִקְבֵּל
 דְּמִדּוֹם שְׁלֵהֶם.
 לְקַחַת סָכָי
 עַל מְרוֹם,
 אוֹלֵי תִהְיֶה זֹאת
 טְעוֹת,
 לֹא פָעַם נִלָּךְ
 עַל גְּרֵדוֹם.
 יִגִּידוּ:
 הַתְּפוֹרְרוֹת.
 מִפְּצַע
 נִתְחִיל
 לִילֵל.
 אַחֵר כֶּךָ
 נִחַפֵּץ דּוֹרוֹן...
 לְכָל אָדָם
 מִקֹּדֶשׁ אֵל.
 כָּלְנוּ נִזְכָּה
 בְּאֵרוֹן.
 סָגַד,
 גָּנַב,
 וְעָשָׂה שְׁטוּיּוֹת,
 כְּמוֹ אֶצְבַּע,
 בּוֹדֵד בְּקֶרֶב!..
 ... כְּמוֹ לְשׁוֹנִיִּים –
 שׁוֹט,
 תָּמִיד לְאֵלִים –
 צֶלֶב.

1958

Иосиф Бродский

* * *

Еврейское кладбище около Ленинграда.
Кривой забор из гнилой фанеры.
За кривым забором лежат рядом
юристы, торговцы, музыканты, революционеры.

Для себя пели.
Для себя копили.
Для других умирали.
Но сначала платили налоги,
уважали пристава,
и в этом мире, безвыходно материальном,
толковали Талмуд,
оставаясь идеалистами.

Может, видели больше.
А, возможно, верили слепо.
Но учили детей, чтобы были терпимы
и стали упорны.
И не сеяли хлеба.
Никогда не сеяли хлеба.
Просто сами ложились
в холодную землю, как зёрна.
И навек засыпали.
А потом - их землёй засыпали,
зажигали свечи,
и в день Поминовения
голодные старики высокими голосами,
задыхаясь от голода, кричали об успокоении.
И они обретали его.
В виде распада материи.

יוסף ברודסקי

בית קברות יהודי על-יד לנינגרד

על-יד לנינגרד בית קברות יהודי שוקע.
גדר עקומה – עץ לבוד ועבש.
זה ליד זה שוכבים מאחוריה
משפטן, סוחר, נגן, לוחם חפז.

למען עצמם שרו.
למען עצמם השיגו,
למען אחרים מתו.
אך לפני-כן שלמו מסים,
על שוטר שכונתי בכבוד הביטו,
בעולם ללא מוצא מטריאליסטי
פרשו תלמוד
ונשארו אידיאליסטים.

אולי ראו לעמק,
או מתוך אמונה עזרת,
אך למדו ילד להיות סובלני
ועקש כמו מתכת.
ולא זרעו לחם.
מעולם לא זרעו לחם.

פשוט הלכו ונשכו
כמו זרעים בקור הקרקע.
ונרדמו לנצח.
וכוּסוּ באדמה רגב-נתח,
הדליקו נרות,
וביום הזכרת המיתים בחדר
זקנים כחושים סגרו פתח,
נחנקים מרעב, צעקו על מרגוע.
והם השיגו אותו

בצורת התפוררות החמר.

Ничего не помня.
Ничего не забывая.
За кривым забором из гнилой фанеры,
в четырёх километрах от кольца трамвая.

בְּלִי לִזְכֹּר דָּבָר.
בְּלִי דָבָר לְשָׁכַח.
מֵאַחֲרֵי גֵדֵר עֲקוּמָה מַעֲץ לְבוּד רָקוּב. לְקֶבֶר
מִקּוֹ חֲשֵׁמְלִית יֵשׁ אֲרֻבָּעָה קִילּוֹמֶטְרִים לַפֶּסַע.

1958

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Одиночество

בדידות

Когда теряет равновесие
твое сознание усталое,
когда ступеньки этой лестницы
уходят из под ног,
как палуба,
когда плюёт на человечество
твое ночное одиночество, -
ты можешь
размышлять о вечности
и сомневаться в непорочности
идей, гипотез, восприятия
произведения искусства,
и - кстати - самого зачатия
Мадонной сына Иисуса.
Но лучше поклоняться данности
с глубокими её могилами,
которые потом,
за давностью,
покажутся такими милыми.

הִכָּרְתָּהּ כָּבֵד מִתְעִיפָה,
שׁוּוֵי מִשְׁקָל הִיא מֵאַבְדָּת,
וּמִדְּרָגַת סֶלֶם רוֹפֶפֶת
כְּמוֹ קוֹ סַפּוֹן
פֶּתְאִים יוֹרֶדֶת.
כָּל בְּדִידוּתָהּ שְׁקוּעָה בְּלִילָה,
מִבְּנֵי-אָדָם כָּבֵד לֹא אֲכַפֶּת לָהּ.
עֲכָשׁוּ תוֹכֵל
לְחֹשֵׁב עַל נֶחֶחַ
וּלְפִקְפֹּק בְּטָהֵר נֶסֶחַ
שֶׁל רְעִיּוֹנוֹת וְפֶשֶׁר דַּעַת
שֶׁל אוֹמְנִים רַבִּים כְּמוֹנוֹ,
וְגַם בְּהִתְעַבְרוֹת בְּלִי גַעַת
הָאֵם שֶׁל יֵשׁוּ, הַמְדוּנָה.
תִּסְגֹּד לְמִצִּיאוֹת מוֹצָקָת
עִם הַקְּבָרִים שֶׁקָּמוּ אִמָּשׁ
וּלְאַחֵר
תִּקְוָה מִסֻּפָּקָת
כֹּה נְחֻמָּדִים, קְרוֹבִים לְנַפְשׁ.

Да.
Лучше поклоняться данности
с короткими её дорогами,
которые потом

לְמִצִּיאוֹת תִּסְגֹּד קִימָת,
עִם דֶּרֶךְ
שְׁעִמְדָה מְלָכָת,
שְׁאֵחֵר-כֶּה תִּרְאֶה הוֹלָמָת,

до странности
покажутся тебе
широкими,
покажутся большими,
пыльными,
усеянными компромиссами,
покажутся большими крыльями,
покажутся большими птицами.

Да. Лучше поклонятся данности
с убогими её мерилами,
которые потом до крайности,
послужат для тебя перилами
(хотя и не особо чистыми),
удерживающими в равновесии
твои хромающие истины
на этой выщербленной лестнице.

Иосиф Бродский

**Стихи об испанце Мигуэле Сервете, еретике,
сожженном кальвинистами**

Истинные случаи иногда становятся притчами.
Ты счел бы все это, вероятно, лишним.
Вероятно, сейчас
ты испытываешь безразличие.

Впрочем, он
не испытывает безразличия,

תרָאָה כִּי עַד בְּלִי דִּי נִמְשָׁכֶת,
עַד כַּמָּה הִיא
גְּדוּלָּה,
נִרְחֶבֶת,
זְרוּעַת פְּשָׁרוֹת,
אַבְקַּר רֹבְדָּת,
וְכַמוֹ צִפּוֹר גְּדוּלָּה רוֹחֶפֶת,
וְכַמוֹ כָּנָף גְּדוּלָּה רוֹעֶדֶת.

לְמַצִּיאוֹת תִּסְגֵּד קִימָת,
עִם הַדְּעָה הַמִּישָׁנָת,
אֲשֶׁר עוֹד תִּתְגַּלֶּה תּוֹאמָת
וּבִשְׂבִילָךְ תִּהְיֶה מִשְׁעָנָת
(לֹא נִקְיָה מִמֶּשֶׁ, כּוֹרֶעֶת),
שֶׁעַל שׁוּי מִשְׁקַל שׁוֹמְרֵת
שֶׁל אֲמָתְךָ, אֲשֶׁר צוֹלֵעַת
בְּמַדְרָגָה הַמְּחוֹטָטָת.

1959

יוסף ברודסקי

**שיר על מיגל סרוט הספרדי, האפיקורס
אשר נשרף על-ידי הקלוויניסטים**

מְקָרִים אֲמִיתִיִּים לַפְעָמִים נַעֲשִׂים לְמִשְׁלַּ פְּשׁוּט.
אַתָּה, מִן-הַסֵּתֶם, הִיִּית רֹאָה אֶת כָּל זֶה כְּמִיתָר.
מִן-הַסֵּתֶם, עֲכָשׁוּ
אַתָּה מְרָגִישׁ אֲדִישׁוֹת.

*

בְּעֶצֶם, הוּא
לֹא מְרָגִישׁ אֲדִישׁוֹת,

ибо от него осталась лишь горсть пепла,
смешавшегося с миром, с пыльной дорогой,
смешавшегося с ветром,
с большим небом,
в котором он не находил Бога.
Ибо не обращал свой взор к небу.
Земля -- она была ему ближе.
И он изучал в Сарагоссе право Человека
и кровообращение Человека --
в Париже.
Да. Он никогда не созерцал
Бога
ни в себе,
ни в небе,
ни на иконе,
потому что не отрывал взгляда
от человека и дороги.
Потому что всю жизнь уходил
от погони.
Сын века -- он уходил от своего
века,
заворачиваясь в плащ
от соглядатаев,
голода и снега.
Он, изучавший потребность
и возможность
*человека,
Человек, изучавший Человека для Человека.
Он так и не обратил свой взор
к небу,
потому что в 1553 году,
в Женеве,
он сгорел между двумя полюсами века:
между ненавистью человека
и невежеством человека.

כי נשאר ממנו רק חפץ אפר,
מערבב בעולם, בדרך מאבקת,
מערבב ברוח,
בשמים הגדולים,
בהם הוא לא היה מוצא את האלהים.
כיון שלא הפנה את מבטו לשמים.
הארץ – היא היתה יותר קרובה לו.
והוא חקר את זכויות-האדם בסרגוסה
ומחזור-הדם של אדם –
בפריס.
כן. הוא מעולם לא התבונן
באלהים
לא בתוך עצמו,
לא בשמים,
ולא על האיקונון,
כי לא גרע את מבטו
מאדם ומדרך.
כי כל חייו נסה להמלט
מהמרדף.
בן מאתו – הוא נסה להמלט
ממאתו, -
עטוף בגלימה, -
ממרגלים,
מרעב ומשלג.
האיש, אשר חקר צרכים
ויכולות
של אדם,
אשר חקר אדם למען האדם,
הוא עד סופו לא הפנה את מבטו
אל השמים,
כי בשנת 1553,
בז'נבה,
הוא נשרף בין שני קטבי המאה:
בין שנאתו של אדם
לבין בורותו של אדם.

Иосиф Бродский

* * *

Бессмертия у смерти не прошу.
Испуганный, возлюбленный и нищий, --
но с каждым днем я прожитым дышу
уверенней, и сладостней, и чище.

Как широко на набережных мне,
как холодно, и ветрено, и вечно,
как облака, блестящие в окне,
надломленны, легки и быстротечны.

И осенью и летом не умру,
не всколыхнется зимняя простынка,
взгляни, любовь, как в розовом углу
горит меж мной и жизнью паутинка.

И что-то, как раздавленный паук,
во мне бежит и странно угасает.
Но выдохи мои и взмахи рук
меж временем и мною повисают.

Да. Времени -- о собственной судьбе
кричу все громче голосом печальным.
Да. Говорю о времени себе,
но время мне отвечает молчаньем.

Лети в окне и вздрагивай в огне,
слетай, слетай на фитилечек жадный.
Свисти, река! Звони, звони по мне,
мой Петербург, мой колокол пожарный.

יוסף ברודסקי

ממות לא בקשתי לי אלמות

אני – אדם נפחד, מרוד, אוהב -
ממות לא בקשתי לי אלמות,
אבל מיום ליום את העבר שואף
בשאיפה יותר צחה, נלהבת.

לי על רציף נהר רחב נעים,
לי קר, חפשי ולצמיתות בטוח,
ובחלון שלי העננים
קלים, שבורים, נעלמים עם רוח.

בקוץ ובסתו עוד לא אמצא מותי,
ובסדין חרפי אני בוטח.
תראי, איך בפנות ורדים, אהובתי,
ביני לבין חיים קור עכביש זורח.

אך עכביש נדרס, חלש מדי,
הוא בתוכי רץ ודועך כל רגע.
ונשיפות ורפרופי ידי
ביני לבין הזמן תלויים בלי הקה.

אני פונה לזמן ומספר
על גורלי בקול עצוב גובה,
אבל הזמן על שתיקתו שומר,
כאלו הוא אותי אינו שומע.

כמו פעמון-כבאי, תני צליל, עירי,
הו, פטרבורג שלי, כל כך מפרת,
צפר, נהר, באפל לזכרי -
העש שמהר לנר, לאש בוערת.

Пусть время обо мне молчит.
Пускай легко рыдает ветер резкий
и над моей могилою еврейской
младая жизнь настойчиво кричит.

אָני שׁוֹמֵעַ רוּחַ שֶׁל קִינָה,
שְׁתִּיקָת הַזְמָן מוֹבֵנֶת וּמַצְדִּיקָת.
וְעַל קִבְרֵי הַיְּהוּדִי צוֹעֶקֶת
הַבְּחָרוֹת, עֵקֶשֶׁת בְּרוֹנָה.

1959

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Предпоследний этаж...

הקומה הגבוהה...

Предпоследний этаж
раньше чувствует тьму,
чем окрестный пейзаж;
я тебя обниму
и закутаю в плащ,
потому что в окне
дождь — заведомый плач
по тебе и по мне.
Нам пора уходить.
Рассекает стекло
серебристая нить.
Навсегда истекло
наше время давно.
Переменим режим.
Дальше жить суждено
по берегам чужим.

הקומה הגבוהה
חֲשָׂה אֶפֶל הַרְחֵק
מֵאֲשֶׁר הַסְּבִיבָה.
כָּאֵן אוֹתָךְ אַחֲבָק
בְּמַעִיל גֶּשֶׁם קָל;
בַּחֲלוֹן מְטָר דְּוִי -
בְּכִי בִלְתִּי נֹסֵבֵל
גַּם עָלֶיךָ, גַּם עָלִי.
חוּט הַכֶּסֶף הַדָּק
בְּזָכוּכִית קוֹ צוֹרֵב.
וְלִנְצַח כְּבָר פֶּג,
סוֹף זְמַנֵּנוּ קָרֵב.
נַעֲזֹב לְתַמִּיד.
נִשְׁנָה מְנַהִיגִים,
וְנַחֲיָה בְּעֵתִיד
עִם בְּרִגְטִים שׁוֹנִים. (*)

1960

(*) בְּרִגְט – חברת שעונים שווייצית, ידועת שם מתחילת המאה ה-19

Памятник Пушкину

אנדרטה לפושקין

...И Пушкин падает в голубо-
ватый колючий снег

Э. Багрицкий.

"ופושקין נופל על השלג
הכחלחל והעקצני"
א.בגריצקי

...И тишина.
И более ни слова.
И эхо.
Да еще усталость.
...Свои стихи
доканчивая кровью,
они на землю глухо опускались.
Потом глядели медленно
и нежно.
Им было дико, холодно
и странно.
Над ними наклонялись безнадежно
седые доктора и секунданты.
Над ними звезды, вздрагивая,
пели,
над ними останавливались
ветры...

...ושקט.
כל מלה כאן מיתרת.
והד.
ועיפות פתאם.
...את שירתם
סימו בדם מתרת,
על אדמה ירדו דומם.
הביטו עדינים לאט
ולא הבינו:
קר, משנה, פראי,
בלי קשר.
ומלמעלה בלי תקוות ראשים הרכינו
רופאים ושושבינים חסרי כל ישע.
מעליהם זרמו הכוכבים
כמו פלג,
למעלה נעצרו, ההרישו
רוחות...

Пустой бульвар.
И пение метели.
Пустой бульвар.
И памятник поэту.
Пустой бульвар.
И пение метели.
опущена устало.

שדרה ריקה.
שיר סערת השלג.
שדרה ריקה.
גלעד שלו באמצע.
שדרה ריקה.
שיר סערת השלג.
ראש שח עיף,
כבד כמו אבן.

...В такую ночь
ворочаться в постели
приятней,

... בליל להתהפך בתוך מטה
זה ענג

чем стоять
на пьедесталах.

יותר נעים
מלמד
על אדן.

196?

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Романс для Крысолова с хором

רומנסה ללוכד חלדות ולמקהלה

(מתוך פואמה-מסטורין "הצעדה",
ראה גם אגדה על החלילן מהמליון)

(из поэмы-мистерии "Шествие")

Шум шагов,
шум шагов,
бой часов,
 снег летит,
 на карниз,
 на карниз.
Если слы-
шишь приглу-
шенный зов,
 то спускай-
ся по ле-
стнице вниз.
Город спит,
город спит,
спят дворцы,
 снег летит
 вдоль ночных
 фо-нарей,
город спит,
город спит,
спят отцы,
 обхватив
 животы
 матерей.

צעדה.
רעשה
מעמם,
צליל ששון,
שגל קל
על כרכוב.
אז רד
במדרגות
אפלות
בשמעך
את הרעש
שברחוב.
נמה עיר,
ישנים
ארמונות,
שגל על
הפנס
מנמנם,
ואבות
ישנים
במטות,
על כרסות
אמהות.
ידיהם.
ומעל

В этот час,
в это час,
в этот миг
над карни-
зами кру-
жится снег,
в этот час
мы ухо-
дим от них,
в этот час
мы ухо-
дим навек.

Нас ведет КРЫСОЛОВ! КРЫСОЛОВ!
вдоль па-не-лей и цин-ковых крыш,
и звенит и летит из углов
СВЕТЛЫЙ ХОР ВОЗВРАТИВШИХСЯ КРЫС.

Вечный мальчик,
молодчик,
юнец,
вечный мальчик,
любовник,
дружок,
обер-нись
огля-нись,
наконец,
как вита-
ет над на-
ми снежок.
За спи-ной
полусвет,
полумрак,
только пят-
нышки, пят-
нышки глаз,

לְכַרְכּוֹב
שֶׁלֹּג חַד,
וְאַנְחָנוּ
עוֹזְבִים
אֶת כָּלֶם,
רָגַע קֹט,
רַק עוֹד רָגַע
אֶחָד,
וְאַנְחָנוּ
עוֹזְבִים
לְעוֹלָם.

וגגים, מְדַרְכּוֹת מְמוּל.
מוֹ-לִיכ־נֹ לֹכֵד, לֹכֵד!
וּמְכַל הַפְּנוֹת שִׁיר צָלוּל
שֶׁל חֲלָדוֹת חוֹזְרוֹת מִתְּפֹשֵׁט.

נֶצֶר-נֶצַח,
בְּחוּר,
יָדִיד,
נֶצֶר-נֶצַח,
חֶבֶר,
מְאַהֵב,
הַסְתוֹבֵב
לְאַחֹר
לְהִבִּיט,
אֵיךְ הַשֶּׁלֶג
בָּרוֹם
מְרַחֵף.
מְאַחֹר
דְּמָדוּם,
עֲלֻטָּה,
רַק עֵינַיִם
- נֶצֶנוּץ
קָטָן.
כְּסִיל אֶתָּה,

кто б ты ни
был -- мудрец
иль дурак,
все равно
здесь не вспом-
нят о нас.

Так за флей-
той настой-
чивей мчись,
снег следы
за-метет,
за-несет,

от безумья
забвеньем
лечись!
от забвенья
безумье
спасет.

Так спаси-
бо тебе,
Крысолов,
на чужби-
не отцы
голосят,

Так спаси-
бо за слав-
ный улов,
никаких
возвращений
назад.

Как он выглядит -- брит или лыс,
наплевать на при-ческу и вид.
Но СЧАСТЛИВОЕ ПЕНИЕ КРЫС
как всегда над Россией звенит!

או חכם
אתה -
הינו הך,
לנו אין זכר
קאן.
אזי דהר
אחר'
החליל,
ש'לג קל
יכסה
מדרכה,
מטרוף
נשיה
תציל,
שגעון -
מאיום
שכחה.
אז תודה
לך,
הלוךד,
האבות
צועקים
בנך,
אל תחזר,
ואל
תתחרט,
ותודה
על ידוג
נהדר.

מזקן, מגלח – אין דבר
מה מראהו. תודה לאל,
זמר של החלד'ות מאשר
מעל רוסי'ה תמיד מצלצל!

החיים

Вот и жизнь
пронеслась,
пронеслась.
вот и город
заснежен
и мглист.
только пом-
нишь безум-
ную власть
и безум-
ный, уве-
ренный свист.

Так запомни лишь несколько слов:
каждый день от зари до зари
нас ведет КРЫСОЛОВ! КРЫСОЛОВ!
нас ведет КРЫСОЛОВ --
повтори.

Иосиф Бродский

И вечный бой...

И вечный бой.
Покой нам только снится.
И пусть ничто
не потревожит сны.
Седая ночь,
и дремлющие птицы
качаются от синей тишины.
И вечный бой.
Атаки на рассвете.
И пули,
разучившиеся петь,
кричали нам,

כָּבֵר אֵינָם,
בְּחֹר,
וְעִירָנוּ
מְשֻׁלָּגָה,
דְּלוּחָה.
רַק שְׁלֵטוֹן
מְשַׁגֵּעַ
עוֹד זָכוֹר
וְשָׁרִיקָה
שֶׁגְּעוֹן
בְּטוּחָה.

זְכֹר נָא קֶמֶץ מְלִים כָּעֵת,
שֶׁכֵּל יוֹם מְזַרְיָחָה עַד סוֹף אוֹר
מוֹלִיכֵנוּ לּוֹכֵד! לּוֹכֵד!
כֵּן, לּוֹכֵד הַחֲלָדוֹת –
חֲזֵר!

1961

יוֹסִיף בְּרוֹדְסְקִי

וּקְרָב נֶצְחִי...

וּקְרָב נֶצְחִי. (*)
רַק בְּחֵלוֹם מְרָגוּעַ.
וְאַל תִּפְרִיעוּ נָא
לְחֵלוֹמוֹת.
הַלִּילָה סָב,
וְצִפְרִים בְּלִי נוֹעַ
בְּכַחֹל הַדּוּמְיָה מִתְנַדְּנֹדוֹת.
וּקְרָב נֶצְחִי,
וְהִתְקַפּוֹת בְּשֹׁחַר.
הַכְּדוּרִים
בְּמָקוֹם שִׁירָה לְלִמָּד,
רַק צֶעֱקוּ:

что есть еще Бессмертье...
... А мы хотели просто уцелеть.
Простите нас.
Мы до конца кипели,
и мир воспринимали,
как бруствер.
Сердца рвались,
метались и храпели,
как лошади,
попав под артобстрел.
...Скажите... там...
чтоб больше не будили.
Пускай ничто
не потревожит сны.
...Что из того,
что мы не победили,
что из того,
что не вернулись мы?..

Иосиф Бродский

* * *

А.А. Ахматовой

Закричат и захлопочут петухи,
загрохочут по проспекту сапоги,
засверкает лошадиный изумруд,
в одночасье современники умрут.

Запоет над переулком флажолет,
захохочет над каналом пистолет,

עוד יש אלמות, נער...
... אף אנו רק רצינו אַז לשרד.
סלחו לנו:
מבקר ועד ערב
כל העולם נתפס
דרך קנים.
הלב נחר,
רתח, רעד בקרב,
כמו סוס רועד
מאש התותחים.
...הגדו...שם...
שישנים אנחנו,
ואל תפריעו נא
לחלומות.
לא שבנו, כן, משם
ולא נצחנו.
אז מה בכך?..
ואין מה לעשות.

1962

(* שורה מתוך השיר של אלכסנדר בלוק "בשדה קוליקוב")

יוסף ברודסקי

יקרקר, יטרח בבקר תרנגול

לאנה אחמטובה

יקרקר, יטרח בבקר תרנגול,
מגפים ידרסו רחוב גדול,
כאבני-ברקת מסוסים ינצץ ברד,
וימותו בני דורי בבת אחת.

צליל עילי בסמטאות בשיר יפתח,
ויצחק מעל לתעלה אקדח,

загремит на подоконнике стекло,
станет в комнате особенно светло.

И помчатся, задевая за кусты,
невредимые солдаты духоты
вдоль подстриженных по-новому аллей,
словно тени яйцевидных кораблей.

Так начнется двадцать первый, золотой,
на тропинке, красным солнцем залитой,
на вопросы и проклятия в ответ
обволакивая паром этот свет.

Но на Марсовое поле дотемна
Вы придете одинешенька-одна,
в синем платье, как бывало уж не раз,
но навечно без поклонников, без нас.

Только трубочка бумажная в руке,
лишь такси за Вами едет вдалеке,
рядом плещется блестящая вода,
до асфальта провисают провода.

Вы поднимете прекрасное лицо -
громкий смех, как поминальное словцо,
звук неясный на нагревшемся мосту -
на мгновение взбудоражит пустоту.

Я не видел, не увижу Ваших слез,
не услышу я шуршания колес,
уносящих Вас к заливу, к деревьям,
по отечеству без памятника Вам.

В теплой комнате, как помнится, без книг,
без поклонников, но также не для них,
опирая на ладонь свою висок,

על האדן הזכוכית תרעם מבום,
והחדר יתמלא באור עצום.

דוהרים ובשיחים שקטים נוגעים
חילי המחנק בלתי פגועים
לארכן של השדרות הנגזמות,
צללי-ביצה שטים של אגיות.

המאה כלה זהב אזי תתחיל
תחת שמש אדומה מעל לשביל,
לקללות ושאלות במקום תשובה
על עולם תשפך רק אד מסתיר תקנה.

אלי שדה אל מרס לפני האפלה
לבדה תבואי בשמלה כחלה,
אבל לא כמו קדם לא פעם אחת -
בלעדינו, בלי מעריצים - לעד.

רק דפים ביד ותיק צמוד לשוק,
רק מונית מאחוריך מרחוק,
מבריקים סמוך המים כמו גביש,
באור כבלים הנמיכו עד לכביש.

ופניך היפות הן פני מופת,
צחוק קולך הרם כמין מלות הספד,
צליל עמום מעל לגשר מחמם
לשניה לריק! פרץ סזק ורם.

לא ראיתי, לא אראה את דמעוטיך,
לא אשמע מונית שבאה אחריך,
שתשא אותך אל המפרץ הנח
תוך המכורה ללא אנדרטה לך.

ובחדר חם (ספרים אינם, זה תנאי?),
בלי מעריצים, לא בשבילם, ודאי,
ובסמוך רקה ביד ליד חלון

Вы напишете о нас наискосок.

Вы промолвите тогда: "О, мой Господь!
Этот воздух загустевший - только плоть
душ, оставивших призвание свое,
а не новое творение Твое!"

Иосиф Бродский

Инструкция опечаленным

Не должен быть очень несчастным
и, главное, скрытным...

А. Ахматова

Я ждал автобус в городе Иркутске,
пил воду, замурованную в кране,
глотал позеленевшие закуски
в ночи в аэродромном ресторане.
Я пробуждался от авиагрома
и танцевал под гул радиовальса,
потом катил я по аэродрому
и от земли печально отрывался.
И вот летел над облаком атласным,
себя, как прежде, чувствуя бездомным,
твердил, вися над бездною прекрасной:
все дело в одиночестве бездомном.

Не следует настаивать на жизни
страдальческой из горького упрямства.
Чужбина так же сродственна отчизне,
как тупику соседствует пространство.

תכתבי עלינו שיר באלכסון.

ותגיד: "אלהים, זה רק בשר –
האזיר המתעבה לזכר מר,
נשמות בלי יעודם העלאי;
לא בריאה הן חדשה שלך, אלי."

1962

יוסף ברודסקי

מדריך למתעצבים

ואל תהיה אמלל מאד,
והעקר - אל תסתגר...
א. אחמטובה. "הקורא"

בעיר אירקוטסק לאוטובוס חכיתי,
חטיף בלעתי מכסה בעבש,
מברז שנחלד בליל שתייתי
במסעדת-שדה, כשחשתי יבש.
מרעם מטוסים פתאם הקצתי,
רקדתי לצליל רדיו ברצף;
אחר כך למטוס בחשך רצתי
והתנתקתי ממסלול בעצב.
וטסתי תוף ענן של צמר-גפן,
נפשי מחסר קורת-גג נסערת;
תלוי מעל לתהום בלי קיר ודפן
טענתי: זאת בדידות תהומית חוזרת.

אין טעם לעמד כל כך על סבל
מתוך עקשות מרה קשורה לפיט.
נכר, מולדת – הם חליות של כבל;
מבוי סתום, מרחב – שכנים לבית.

1962

* * *

1.

Под вечер он видит, застывши в дверях:
два всадника скачут в окрестных полях,
как будто по кругу, сквозь рощу и гать,
и долго не могут друг друга догнать.
То бросив поводья, поникнув, устав,
то снова в седле возбужденно привстав,
и быстро по светлому склону холма,
то в рощу опять, где сгущается тьма.

Два всадника скачут в вечерней грязи,
не только от дома, от сердца вблизи,
друг друга они окликают, зовут,
небесные рати за рощу плывут.
И так никогда им на свете вдвоем
сквозь рощу и гать, сквозь пустой водоем,
не ехать ввиду станционных постов,
как будто меж ними не сотня кустов!

Вечерние призраки! -- где их следы,
не видеть двойного им всплеска воды,
их вновь возвращает к себе тишина,
он знает из окриков их имена.
По сельской дороге в холодной пыли,
под черными соснами, в комьях земли,
два всадника скачут над бледной рекой,
два всадника скачут: тоска и покой.

2.

בערב אפשר מהפתח לראות

1.

בערב אפשר מהפתח לראות
כי שני פרשים דוהרים בשדות,
בתוך מעגל בחרשה ובצה
מבלי להשיג חברו לרצה.
פעם ללא רסן, שחים, עיפים,
פעם נסערים, באקף מזדקפים –
מהר בשפוע גבעה באורה
לתוך עלטת העצים שגברה.

ושני הרוכבים בנתיב הטיטי
קרובים ללבי הם, קרובים לביתי,
קורא הראשון אחרי השני,
למעלה שט חיל ברקע שני.
וקר לעולם לא ינועו יחדו
תוך יער, בצה ואגם שחרב,
על-פני הרציף של רכבת הזזה –
רק קמץ שיחים מפרידים זה מזה.

רוחות רפאים! אף עקב לא נשאר...
מהם להתיז יחד מים נבצר,
דממה מחזירה את שניהם לחיקה,
ואת שמותיהם אדע מצעקה.
בדרך כפרית בעפר קר ודק
מתחת לארן שחור מאבק
עודם דוהרים מול נהר וגבעה:
אחד – געגוע, שניה היא שלה.

2.

Пустая дорога под соснами спит,
смолкает за стеклами топот копыт,
я знаю обоих, я знаю давно:
так сердце звучит, как им мчаться дано.
Так сердце стучит: за ударом удар,
с полей наплывает холодный угар,
и волны сверкают в прибрежных кустах,
и громко играет любимый состав.

Растаял их топот, а сердце стучит!
Нисходит на шепот, но все ж не молчит,
и, значит, они продолжают скакать!
Способны умолкнуть, не могут -- смолкать.

Два всадника мчатся в полночную мглу,
один за другим, пригибаясь к седлу,
по рощам и рекам, по черным лесам,
туда, где удастся им взмыть к небесам.

3.

Июльской ночью в поселке темно.
Летит мошара в золотое окно.
Горячий приемник звенит на полу,
и смелый Гиллеспи подходит к столу.

От черной печали до твердой судьбы,
от шума в начале до ясной трубы,
от лирики друга до счастья врага
на свете прекрасном всего два шага.

Я жизни своей не люблю, не боюсь,
я с веком своим ни за что не борюсь.
Пусть что угодно вокруг говорят,
меня беспокоят, его веселят.

הַדֶּרֶךְ רִיקָה, יְשֵׁנָה בְּלִי חֵלוֹם,
קוֹל הַשְׁעָטָה תָּם מִבְּעַד לַחֲלוֹן.
בְּמִשְׁךְ שָׁנִים כָּבֵד הַכִּרְתִּי אוֹתָם,
לְבִי לִפִּי קָצֵב דְּהִירָה זֹאת פָּעַם.
קָשָׁה פְּעִימָה וְקָשָׁה שְׂאִיפָה,
מִחִשְׁךְ שְׂדוֹת עוֹלָה רוּחַ שְׁרוּפָה,
נִצְנוֹץ שֶׁל גָּלִים בֵּין שִׁיחֵי הַגָּדָה,
בְּאַזֵּן צְלִילִי לַהֲקָה אֶהוּדָה.

אִם כִּי הֵם רְחוּקִי, לְבִי לֹא מִסְתַּפֵּק,
דוֹפֵק בְּקוֹל לַחֵשׁ, אֲבָל לֹא שׁוֹתֵק.
מִשְׁמָע: הֵם בְּדֶרֶךְ, הֵם לֹא נִשְׁמָעִים,
אוֹלֵי לֹא נִרְאִים, אֶךְ לְדַהֵר מִמְּשִׁיכִים.

נִמְשָׁךְ עַד חֲצוֹת מִרְתּוֹן מְטַרְרִי,
אַחַד אַחֲרֵי הַשָּׁנִי בְּאַכְרִי,
עַל-פָּנֵי הַנֶּהָר וְחִרְשׁוֹת – עַד מְקוֹם,
בוֹ יִחַד יוֹכְלוּ לַעֲלוֹת לַמָּרוֹם.

3.

בְּעֶרֶב קִיצִי בִּישׁוּב חֹשֶׁךְ רֵב.
פוֹרְצִים יְבַחוּשִׁים לַחֲלוֹן הַזֶּהֱבֵה.
מְקַלֵּט מְצַלֵּץ עַל רִצְפָה עוֹד הַדֶּרֶךְ,
גִּילְסֵפִי (*) אִמִּיץ מִתְקַרֵּב לְשִׁלְחוֹן.

מִעֲצֵב שְׁחוּר עַד גּוֹרֵל שֶׁל בְּרָרָה,
מִרַעֲשׁ וְעַד בְּהִירוֹת חֲצוּצָרָה,
הוֹפֵךְ מִחֲבֵר לֵאוֹיֵב מִתְגָּאָה
רַק שְׁנֵי צַעֲדִים בְּעוֹלָם הַיָּפָה.

חַיִּי לֹא אוֹהֵב, וְלֵהֵם לֹא אֲדַאֵג,
אֲנִי בִּמְאָה שְׁלִי לֹא נֶאֱבָק.
וְשִׁידְּבֵרוּ, יִפְרְשׁוּ דַעְתָּה –
גַּם אִם מְצִיקִים לִי לַהֲנַאֲתָה.

У каждой околицы этой страны,
на каждой ступеньке, у каждой стены,
в недалёкое время, брюнет или блондин,
появится дух мой, в двух лицах един.

И просто за смертью, на первых порах,
хотя бы вот так, как развеянный прах,
потомков застав над бумагой с утра,
хоть пылью коснусь дорогого пера.

4.

Два всадника скачут в пространстве ночном,
кустарник распался в тумане речном,
то дальше, то ближе, за юной тоской
несется во мраке прекрасный покой.

Два всадника скачут, их тени парят.
Над сельской дорогой все звезды горят.
Копыта стучат по заснувшей земле.
Мужчина и женщина едут во мгле.

Иосиф Бродский

Сонет

Г.П.

Мы снова проживаем у залива,
и проплывают облака над нами,

בְּכָל הַמְדִינָה לְחוּצוֹת כָּל יִשׁוּב,
לְכָל מִדְרָגָה, לְכָל כֶּתֶל אֲשׁוּב.
בְּלוֹנְדִינִי, בְּרוּנֵט – בְּשָׁנִים הַקְרֹבוֹת
תּוֹפִיעַ רוּחִי כְּשִׁלּוּב שְׁתֵּי דְמוּיוֹת.

הִיִּיתִי רוּצָה, אִם תִּהְיֶה אֶפְשָׁרוּת,
כְּאֶפֶר לְשׁוּב מִפְזָר כְּשִׁאֲמוּת.
אֶתְפֹּס מִיִּשְׁהוּ אִזְ עַם קוּלְמוֹס בִּיד,
אֶגַּע כְּעֶפֶר אִזְ בְּעֵט הַנִּכְבֵּד.

4.

עֲפִים פְּרָשִׁים בְּמֶרְחֵב הָאֶפֶל,
שִׂיחִים נִבְלָעִים בְּמֶסַךְ עֶרְפֶּל,
עַף הַגְעָגוּעַ יָפָה בְּדִהְיָרָה,
וְגַם הַשְּׁלֹנָה הִיא יָפָה, צְעִירָה.

עֲפִים פְּרָשִׁים, צִלְלֵיהֶם שׁוּב דּוֹאִים.
מַעַל לְדֶרֶכָם כּוֹכָבִים בּוֹעֲרִים.
פְּרָסוֹת שׁוֹחֲקוֹת אֶדְמָה יְבֹשָׁה.
וְגִבֵּר רוֹכֵב שָׁם לִיד הָאִשָּׁה.

1962

(* ג'ון בירקס "דיזי" גילספי (1917-1993) -
נגן חצוצרה, מוביל הרכבים, זמר ומלחין אפרו-אמריקני. יחד עם
צ'ארלי פארקר יצר את סגנון הבי בופ ששינה את פני הג'אז .

יוסף ברודסקי

סונטה

לג.פ.

וְשׁוּב גָרִים עַל-יַד מִפְרָץ אֲנַחְנוּ,
וְעֲנָנִים שְׁטִים מַעַל רִאשֵׁינוּ,

и современный тарахтит Везувий,
и оседает пыль по переулкам,
и стекла переулков дребезжат.
Когда-нибудь и нас засыпет пепел.

Так я хотел бы в этот бедный час
приехать на окраину в трамвае,
войти в твой дом,
и если через сотни лет
придет отряд раскапывать наш город,
то я хотел бы, чтоб меня нашли
оставшимся навек в твоих объятьях,
засыпанного новою золой.

Иосиф Бродский

Стансы

Ни страны, ни погоста
не хочу выбирать.
На Васильевский остров
я приду умирать.
Твой фасад тёмно-синий
я впотьмах не найду,
между выцветших линий
на асфальт упаду.

И душа, неустанно
поспешая во тьму,
промелькнёт над мостами
в петроградском дыму,
и апрельская морось,

וְהַר וְזוּב מוֹדְרֵי מְטָרֵט,
וְנַח אֲבֵק בְּסִמְטוֹת בְּשֶׁקֶט,
וְזִכּוּיּוֹת בְּסִמְטוֹת מְקַרְקְשׁוֹת.
וְאִי-פָעַם הָאֶפֶר יִכְסֶנוּ.

הֵייתִי רַק רוֹצָה בְּרַגַּע זֶה עֲלוֹב
בְּחִשְׁמִלִית לְפָרֶבֶרֶךְ לְנִסֵּעַ,
לְבוֹא לְבֵית שְׁלִי,
וְאִם בְּעוֹד מְאוֹת שָׁנִים
תָּבוֹא קְבוּצַת מוֹמְחִים לְחַפֵּר עִירֵנוּ,
הֵייתִי רַק רוֹצָה שְׁיִמְצְאוּ אוֹתִי
נִשְׁאָר לְעוֹלָמִים בְּזָרוּעוֹתֶיךָ
מִתַּחַת לְשִׁכְבַּת הָאֶפֶר הַחֲדָשׁ.

1962

יוסף ברודסקי

סטנצה

אֶל הַחֶבֶל הַנִּבְסָקִי, (*)
בְּלִי בְּרִירַת אֶפְשָׁרוֹת.
אֶל הָאִי וְסִילִיבְסָקִי
אֲחֻזָּר כְּדִי לְמוֹת.
לֹא אֶמְצָא אֶת הַבֵּית,
חֲזִיתוֹ הַכָּחֵל,
וְקוֹיִם מִתּוֹךְ מִיט
יִנְבְּאוּ לִי – לִפְלִי.

נִשְׁמָה, שְׁכֵמוֹ נִשָּׁר
מִמְהָרַת לִיעֵד,
תַּחֲלָף עַל-פְּנֵי הַגֶּשֶׁר
בְּעֶשֶׂן פֶּטְרוֹגְרַד.
שְׁלֵג קָר עַל הָעֶרֶף,

под затылком снежок,
и услышу я голос:
- До свиданья, дружок.

И увижу две жизни
далеко за рекой,
к равнодушной отчизне
прижимаясь щекой, -
словно девочки-сёстры
из непрожитых лет,
выбегая на остров,
машут мальчику вслед.

גֶּשֶׁם קָל אֲבִיבִי,
וְאֶשְׁמַע קוֹל בַּחֲרָף:
- הֵי, שְׁלוֹם, חֲבִיבִי!

וְאַרְאֶה שָׁם מִנְּגֵד
שְׁנֵי חַיִּים עַל הַכְּבִישׁ,
אֲדִישׁוֹת שֶׁל מוֹלָדֶת
עַל הַלְּחִי אֲרָגִישׁ.
מִשְׁנוֹת-סָרֶק שֶׁל הַחֵלֶד
יִלְדוֹת-אַחִיוֹת
בְּנִפְנוּף יָד מִיֵּלֶד
לְשִׁלּוֹם נִפְרָדוֹת.

1962

(* פטרבורג (בשנים 1914-1924 פטרוגרד) ממוקמת על
גדות הנהר נְבֶה. באי וְסִילִיבְסְקִי הרחובות נקראים "קוויים"

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

* * *

הקמתי לי גלעד מסוג שוֹנָה!

Я памятник воздвиг себе иной!

הקמתי לי גלעד מסוג שוֹנָה! (*)

К постыдному столетию - спиной.
К любви своей потерянной - лицом.
И грудь - велосипедным колесом.
А ягоды - к морю полуправд.

לְשִׁפֵּל הַמָּאָה הוּא אֶת גִּבּוֹ פּוֹנֶה,
וְלֹאֲהַבְתִּי הָאֲבוּדָה – פָּנָיו כָּעֵת,
וְעֻזּוֹ - לַיָּם חֲצִי-אַמֶּת.
כָּאֵפֶן רַב חֲזָהוּ וְחֻטּוֹב.

Какой ни окружай меня ландшафт,
чего бы ни пришлось мне извинять, -
я облик свой не стану изменять.
Мне высота и поза та мила.
Меня туда усталось вознесла.

וְכַמָּה שָׁם יָפָה הַנוֹף זֶה לֹא חֲשׁוֹב,
גַּם אִם אֲחֲלִיף אֶת הַתְּנֵהוּגוֹתִי,
לֹא אֲשַׁנֶּה לְעַד אֶת תַּדְמִיתִי.
מִגְבָּה וְתִנּוּחָה אֲנִי מִבְּסוּט.
לְשָׁם הַגְעֵתִי בְּשֵׁל עֵיפּוֹת.

Ты, Муза, не вини меня за то.

אל תאשימי, מוֹזֶה-חֲבֵרָה:

Рассудок мой теперь, как решето,
а не богами налитый сосуд.
Пускай меня низвергнут и снесут,
пускай в самоуправстве обвинят,
пускай меня разрушат, расчленят, -

в стране большой, на радость детворе
из гипсового бюста во дворе
сквозь белые незрячие глаза
струей воды ударю в небеса.

Иосиф Бродский

* * *

Все чуждо в доме новому жильцу.
Поспешный взгляд скользит по всем предметам,
Чьи тени так пришельцу не к лицу,
Что сами слишком мучаются этим.
Но дом не хочет больше пустовать.
И, как бы за нехваткой той отваги,
Замок, не в состояньи узнавать,
Один сопротивляется во мраке.
Да, сходства нет меж нынешним и тем,
Кто внес сюда шкафы и стол и думал,
Что больше не покинет этих стен,
Но должен был уйти; ушел и умер.
Ничем уж их нельзя соединить:
Чертой лица, характером, надломом.
Но между ними существует нить,
Обычно именуемая домом.

שְׁכָלִי עֶכְשָׁיו דוֹמָהוּ לְכַבְרָה,
וְלֹא לְכָלִי שָׁאֵל תּוֹכְנוּ יֵצֶק.
אִם אֶסְלַק פֶּעַם וְאַפְרָק,
אִם אֲאַשֵּׁם גַּם בְּשִׁרְיוֹת-הַלֵּב,
אִם אֶהְרֵס פֶּעַם וְאַחֲרֵב, -

לְשִׁמְחָתוֹ שֶׁל טָף, לְצַעַר הַיּוֹצֵר
מִפְּרוֹטוֹמַת הַגֶּבֶס בְּחֵצֵר
מִתּוֹךְ עֵינַיִם לְבָנוֹת פְּתָאוֹם
אֲשֶׁלַח סִילּוֹן הַמַּיִם לַמָּרוֹם.

1962

(* רמז לשורה משיר של א. פושקין

יוסיף ברודסקי

כָּאֵן לְדִיר חֶדֶשׁ זֶר הַחֲלָל

כָּאֵן לְדִיר חֶדֶשׁ זֶר הַחֲלָל.
מִבֶּט בְּהוֹל גּוֹלֵשׁ עַל-פָּנָי כָּל עֶצֶם,
שֶׁצִּלְלֵיהֶם לֹא מִתְאִימִים לוֹ כָּלִל,
וּבַעֲצָמָם מִיִּסְרִים בְּעֶצֶם.
אֲבָל הַבַּיִת נִגְדַּד רִיקָנוֹת.
וְהַמְנַעוּל, אֲשֶׁר חָסַר לוֹ מָרָץ
וְאֵין יְכָלֵת לוֹ לְהַפְרוֹת,
לְבַד בְּחֹשֶׁךְ מִתְנַגֵּד לְפָרֶץ.
אֲכֹן, לְזֶר הַזֶּה אֵין שׁוֹם דְּמִיּוֹן
לְזֶה שָׁלוֹ קֶדֶם, הַכְּנִיס שְׁלִחַן, כִּירִים,
חֶשֶׁב לֹא לַעֲזֹב אֶת הַמַּעוֹן,
הִיָּה חַיֵּב לַצֵּאת, הִלָּךְ וּמַת בִּינְתִים.
כָּבֵר לְאַחַד אוֹתָם אֵין אֶפְשָׁרוֹת
לֹא בְּקוֹי פָּנִים, בְּאַפִּי אוֹ סוּג מִיֵּט.
אֶךְ בִּינִיהֶם קָיָם עוֹדֵנוֹ חוּט,
שֶׁכְּנִיּוֹ בְּדֶרֶךְ-כָּלִל הוּא בַּיִת.

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

בְּעֶרְבַּ מְדוּרָה הַפִּיצָה אוֹר

* * *

"Был черный небосвод светлей тех ног,
и слиться с темнотою он не мог".

"שְׁחֹר הֶרְקִיעַ מִרְגְּלָיו הָיָה בְּהִיר,
וְצִלְלִיתוֹ בְּאֶפְלָה הַשְּׂאִיר".

В тот вечер возле нашего огня
увидели мы черного коня.

בְּעֶרְבַּ מְדוּרָה הַפִּיצָה אוֹר.
הוֹפִיעַ לִידְנוֹ סוֹס שְׁחֹר.

Не помню я чернее ничего.
Как уголь были ноги у него.
Он черен был, как ночь, как пустота.
Он черен был от гривы до хвоста.
Но черной по-другому уж была
спина его, не знавшая седла.
Недвижно он стоял. Казалось, спит.
Пугала чернота его копыт.

כָּזָה עוֹד לֹא רָאִינוּ אֶף פַּעַם.
רִגְלָיו הָיוּ שְׁחֹרוֹת כְּמוֹ גּוֹשׁ פָּחֵם.
הָיָה שְׁחֹר כְּמוֹ רִיק, כְּמוֹ חֶשֶׁךְ רֵב,
שְׁחֹר מִרְעָמָה וְעַד זָנָב.
גָּבוּ שְׁחֹר – עוֹד סוֹג שֶׁל שְׁחֹרוֹת.
לֹא אֶכְף, שׁוֹמֵר עַל הַחֹרוֹת.
עֵמֵד בְּלִי נֹעַ וְאוֹלִי נִמְנָם.
וְצָבַע פְּרָסוֹתָיו שְׁחֹר אֵיִם.

Он черен был, не чувствовал теней.
Так черен, что не делался темней.
Так черен, как полуночная мгла.
Так черен, как внутри себя игла.
Так черен, как деревья впереди,
как место между ребрами в груди.
Как ямка под землею, где зерно.
Я думаю: внутри у нас черно.

לֹא צִלְלִים; הַשְׁחֹר שֶׁלֹא גוֹבֵר:
כָּל כֵּן שְׁחֹר שְׂאִי-אֶפְשֵׁר יוֹתֵר.
שְׁחֹר כְּמוֹ עֲלֻטָּה בְּלִיל הַרִים,
כְּמוֹ שְׁשֹׁחַר קוֹף מַחֲט מִבְּפָנִים.
שְׁחֹר כְּמוֹ סֶבֶךְ שִׁיחִים, כְּמוֹ עֵץ שְׁרוּף,
כְּמוֹ הַמְּקוֹם בֵּין הַצִּלְעוֹת בְּגוֹף,
וְכְמוֹ גִּמָּה שְׂבָה גֶרְעִין שְׁמוֹר
(קִרְבִּים הֵם שְׁחֹרִים, אֲנִי סְבוֹר).

Но все-таки чернел он на глазах!
Была всего лишь полночь на часах.
Он к нам не приближался ни на шаг.

וּבְכָל זֹאת הַשְׁחִיר הוּא עוֹד וְעוֹד.
שְׁעוֹן הָרָאָה חֲצוֹת לַפָּנִי דְקוֹת.
לֹא הִתְקַרַּב, לַפֶּסֶל סוֹס נִמְשָׁל,

В паху его царил бездонный мрак.
Спина его была уж не видна.
Не оставалось светлого пятна.
Глаза его белели, как щелчок.
Еще страшнее был его зрачок.

Как будто был он чей-то негатив.
Зачем же он, свой бег остановив,
меж нами оставался до утра?
Зачем не отходил он от костра?
Зачем он черным воздухом дышал?
Зачем во тьме он сучьями шуршал?
Зачем струил он черный свет из глаз?

Он всадника искал себе среди нас.

Иосиф Бродский

* * *

Мои слова, я думаю, умрут,
и время улыбнется, торжествуя,
сопроводив мой безотрадный труд
в соседнюю природу неживую.
В былом, в грядущем, в тайнах бытия,
в пространстве том, где рыщут астронавты,
в морях бескрайних - в целом мире я
не вижу для себя уж лестной правды.
Поэта долг - пытаться единить
края разрыва меж душой и телом.

וְחֹשֶׁךְ בְּמִפְשָׁעָתוֹ מָשַׁל.
גָּבוּ כָּבֵר לֹא נִרְאָה בְּתוֹךְ אֲוִיר,
וְלֹא נִשְׁאַר אֶף כֶּתֶם בּוֹ בְּהִיר.
עֵינָיו – כְּנִקְיָשָׁה, כְּאוֹר רֹאשׁוֹן.
וְעוֹד יוֹתֵר מִפְחִיד הִיָּה אִישׁוֹן.

כְּאִילוֹ דְּמוּת אַחֲרֵת הָעֵתִיק
הוּא כְּמוֹ תִּשְׁלִיל. מַה הוּא לְרוֹץ הַפְּסִיק?
וְלֵמָּה הוּא עַד בִּקְרָא כָּאֵן עוֹמֵד?
וְלֵמָּה לֹא הִרְחִק מִן הַמוֹקֵד
וּבְעֵשֶׂן שְׁחֹר נוֹשֵׁם, בָּאֵשׁ?
וְלֵמָּה בְּסִיקוּס הוּא מְרֻשָּׁרשׁ?
וְלֵמָּה אוֹר שְׁחֹר מַעִין פּוֹרֵשׁ?

אֶת פְּרָשׁוֹ בִּינִינוּ הוּא חֶפֶשׁ.

1962

יוסף ברודסקי

אולי ימותו מלותי מחר

אולי ימותו מלותי מחר,
זמן מחיה יביט על התרדמת
וילנה את עמלי המר
אלי תבל סמוכה כלה דוממת.
בתוך עבר, עתיד, בסוד יקום,
בתוך חלל בו חללית חולפת,
בתוך אינסוף ימים, עולם עצום
אני כבר לא רואה אמת חונפת.
יעוד המשורר – במלל לאחות
קרעים בין גוף ונשמה סובלת.

Талант - игла. И только голос - нить.
И только смерть всему шитью - пределом.

וְהַפְּשָׁרוֹן הוּא מַחֵט, קוֹל הוּא חוּט.
וְרֵק בְּמוֹת הַתְּפִירָה מִגְבֵּלֶת.

1963

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

На смерть Роберта Фроста

לְמוֹתוֹ שֶׁל רוֹבֶּרְט פְּרוֹסֵט

Значит, и ты уснул.
Должно быть, летя к ручью,
ветер здесь промелькнул,
задув и твою свечу.
Узнав, что смолкла вода,
и сделав над нею круг,
вновь он спешит сюда,
где дым обгоняет дух.

נִרְדַּמְתָּ גַם אַתָּה:
רוּחַ אֶל פְּלֶג פְּרוּחָה,
הַסִּיחָה אֶת דַּעְתָּה,
כְּבִתָּה חִישׁ גַּם אֶת נֶרְךָ.
אֶךְ עֲצָרוּ הַמַּיִם דָּם;
עָשְׂתָה מַעְלִיָּהֶם סִיבּוּב,
וְשׁוּב מִמֶּהֱרַת הַלּוּם –
כָּאן שְׂרָעַף בְּעֶשֶׂן עֲטוּף.

Позволь же, старик, и мне,
среди мёртвых финских террас,
звёздам в моём окне
сказать, чтоб их свет сейчас,
который блеснит окрест,
сошёл бы с пустых аллей,
исчез бы из этих мест
и стал бы всего светлей
в кустах, где стоит блондин,
который ловит твой взгляд,
пока ты бредёшь один
в потёмках... к великим... в ряд.

עֲכָשִׂיו הִרְשָׁה לִי, זָקֵן,
מִסְלָעִים פִּינִים מְתִים
לְפָתַח חֲלוֹן צִוּן,
לְדָרֵשׁ מִהַכּוֹכָבִים
לְהַטּוֹת אֶת אוֹרָם הַזֹּהָר
מִשְׁדָּרוֹת רִיקוֹת, לְרִכְז
בְּמִקּוֹם שְׁעוֹמֵד אֲנִי עַר,
לְעֻקֵּב אַחֲרַיָּךְ מַעֲז,
בְּלוֹנְדִינִי בִיעַר אֶפֶל
וּמִבְטִיךְ צַד,
כְּשֶׁאֵל טוֹר עֲנֻקִּים... בְּלִיל...
אַתָּה מִשְׁתַּרְרָה לְבַד.

1963

יוסף ברודסקי

Иосиф Бродский

* * *

מחזיר שאון הגשם לחיים

Шум ливня воскрешает по углам
салют мимозы, гаснущей в пыли.
И вечер делит сутки пополам,
как ножницы восьмёрку на нули -
а в талии сужает циферблат,
с гитарой его сходство озарив.
У задержавшей на гитаре взгляд
пучок волос напоминает гриф.

Её ладонь разглаживает шаль.
Волос её коснуться или плеч -
и зазвучит окрепшая печаль;
другого ничего мне не извлечь.
Мы здесь одни. И, кроме наших глаз,
прикованных друг к другу в полутьме,
ничто уже не связывает нас
в зарешеченной наискось тюрьме.

מחזיר שאון הגשם לחיים
את זקוקין די-נור מהדממה
של זר מימוזה, ולחצאים
חותך הערב את היממה,
(כמו זוג האפסים משמיניה),
והוא את לוח השעון שלי
מצר (בדמות גיטרה) לשניה...
תלתל שלה כמו הצנאר של כלי.

היא מישרת בידה צעיר.
אם בכתף אגע או בשער,
אשמע איך קול של צערה מחריף;
אך צליל אחר לשלף אין כח כבר.
אנחנו כאן לבד. ורק עינינו עוד,
קשמבטינו רתוקים באון,
אותנו זה לזה עדין קושרות
בכלא הנסגר באלכסון.

1963

Иосиф Бродский
Ломтик медового месяца М. Б. Не забывай никогда, как хлещет в пристань вода и как воздух упруг -- как спасательный круг. А рядом чайки галдят, и яхты в небо глядят, и тучи вверху летят, словно стая утят.

יוסף ברודסקי

פרוסת ירח דבש

ל.מ.ב.

אל תשכחי לעולם,
איך גל הולם, כמו אלה,
ודחוס אויר-ים,
כמו גלגל הצלה.

מפטפטים השחפים,
עיני סירות לשחקים,
העננים עפים,
כמו להקת ברנזים.

Пусть же в сердце твоём,
как рыба, бьётся живьём
и трепещет обрывок
нашей жизни вдвоем.

Пусть слышится устриц хруст,
пусть топорщится куст.
И пусть тебе помогает
страсть, достигшая уст,

понять без помощи слов,
как пена морских валов,
достигая земли,
рождает гребни вдали.

Иосиф Бродский

Окна

Дом на отшибе сдерживает грязь,
растущую в пространстве одиноком,
с которым он поддерживает связь
посредством дыма и посредством окон.
Глядят шкафы на хлюпающий сад,
от страха створки мысленно сужают.
Три лампы настороженно висят.
Но стекла ничего не выражают.
Хоть, может быть, и это вещество
способно на сочувствие к предметам,
они совсем не зеркало того,
что чудится шкафам и табуретам.
И только с наступленьем темноты
они в какой-то мере сообщают
армаде наступающей воды,

תְּנִי לַפְּרָפֶר בִּלְבָב,
כְּמוֹ דָּג תִּלְוִי עַל הַוָּו,
לְשֹׁבֵר חֵי שֶׁל חַיִּים,
אֲשֶׁר חַיֵּינוּ יַחְדָּיו.

תְּנִי לְשִׁיחִים דְּרוֹר עֲתָה,
תְּנִי לְעֵלִים הַחֲלָטָה,
אֶז הַתְּשׁוּקָה תַעֲזֹר,
שֶׁלִּשְׁפָּתַיִם עָלְתָה,

לֹא מַלִּים לִהְבִּינֹו,
אִיךָ קֶצֶף הַגֶּל הַעֲדִין,
כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְחֹל,
מוֹלִיד כְּרֶכֶס נַחֲשׁוֹל.

1963-1964

יוסף ברודסקי

החלונות

הבֵּית הַבּוֹדֵד עוֹמֵד בְּמִשְׁמְרוֹת
נֶגֶד הַבּוֹץ אֲשֶׁר גּוֹבֵר בְּמִשְׁק
וּבַעֲזָרַת עֵשֶׂן וְחִלּוֹנוֹת
עִם הַחֶצֶר תָּמִיד נִמְצָא בְּקִשָּׁר.
הָאֲרוֹנוֹת צוֹפִים בְּגֵן מוֹצֵף,
חוֹשְׁבִים בְּפֶחַד לְהֵצֵר דְּלֵתִים.
הַמְּנֹרָה צוֹפָה מֵהַמִּדְּף,
אֶף זְכוּכִיּוֹת רַק מִמְּלֵאוֹת פֶּה מִים.
אוֹלֵי יֵשׁ יְכוּלוֹת לְחַמֵּר זֶה
לְהַזְדַּהוֹת עִם שְׂאִיפָה לְסֹדֵר,
אֲךָ הוּא בָּשׁוּם פָּנִים לֹא מִזְהָה
מֵה שֶׁנִּדְמָה לְרֵהִיטִים בַּחֲדָר.
כְּשֶׁעֲלָטָה גּוֹבֶרֶת מִלְּפָנִים
וְהִזְרָמִים כְּמַעַט עַד סֹף הַגִּיחוֹ,
מוֹסְרִים לְצֶבֶא הַמִּים הַתּוֹקֵפִים,

что комнаты борьбы не прекращают;
что ей торжествовать причины нет,
хотя бы все крыльцо заняли лужи;
что здесь, в доме, еще сверкает свет,
хотя темно, совсем темно снаружи...
— но не тогда, когда молчун, старик,
во сне он видит при погасшем свете
окрестный мир, который в этот миг
плывет в его опущенные веки.

Иосиф Бродский

* * *

Дом тучами придавлен до земли,
охлестнут, как удавкой, дорогой,
сливающейся с облаком вдали,
пустой, без червоточки двуногой.

И ветер, ухватившись за концы,
бушует в наступлении весеннем,
испуганному бляенью овцы
внимая с нескрываемым весельем.

И вороны кричат, как упыри,
сочувствуя и радуясь невзгоде
двуногого, но все-таки внутри
никто не говорит о непогоде.

Уж в том у обитателя залог
с упреком не обрушиться на Бога,
что некому вступать тут в диалог
и спятить не успел для монолога.

כי חדרים להלחם ימשיכו.
ואין סבה למים עוד לצהל,
אף כי השלוליות אותו הקיפו,
כי כאן בבית אור מציף הכל,
אף כי בחוץ עוד אפלה הוסיפו...
... אף כאשר הבית יזדקן
בתוך חלום (האור דעה בינתיים),
יראה את העולם המסתמן
השט אלי מסך העפעפים.

1963

יוסף ברודסקי

שטח הבית עד לאדמה

שטח הבית עד לאדמה,
אותו כורכת דרך משתרעת,
עם עב היא התמזגה כלואה -
ללא דמות דו-רגלית ומתלעת.

הרוח, האוחזת בקצות,
תוקפת באביב כמטרפת
ולפעית כבשות מפתדות
מאזינה מלאת שמחה סוחפת.

והעורבים צורחים כשד-ערפד
(שמחה לאיד והשתתפות בצער
של דו-רגלי, אשר שוכן בצד),
ומאידיה – לא מדברים על סער.

ולתושב, יגיד כאן תאלוג,
אין שום סבה לפנות לאל תובע,
כי לא נמצא פה איש לדיאלוג
(למונולוג צריך להשתגע).

Стихи его то глуше, то звончей,
то с карканьем сливаются вороньим.
Так рошу разрезающий ручей
бормочет все сильнее о постороннем.

Иосиф Бродский

* * *

Дни бегут надо мной,
словно тучи над лесом,
у него за спиной
сбившись стадом белесым.
И, застыв над ручьем,
без мычанья и звона,
налегают плечом
на ограду загона.

Горизонт на бугре
не проронит о бегстве ни слова.
И порой на заре --
ни клочка от бывшего.
Предъявляя транзит,
только вечер вчерашний
торопливо скользит
над скворешней, над пашней.

Иосиф Бродский

Письма к стене

שִׁירוֹ פֶּעַם עָמַם, פֶּעַם צָרַח,
כְּשִׁיר עוֹרְבִים, פֶּעַם הָיָה לוֹ עֶרְךָ.
כָּךְ פִּלַּג שְׁחֻרְשָׁה שְׂקֻטָּה פִּלַּח
מִגְבִּיר מִלְמוֹל לֹא לְעִנִּין בְּדֶרֶךְ.

1964

יוסף ברודסקי

הַיָּמִים מִתְחַלְפִּים

הַיָּמִים דּוֹהֲרִים -
כָּךְ עֲבִים עַל-פִּי סֶדֶר
מֵעַל יַעַר עֲפִים,
נִדְחָפִים שָׁם לְעֶדֶר.
מוֹל הַנַּחַל הַנָּם
הֵם עוֹצְרִים לֹלֵא רַעַם,
עַל שׁוֹךְ מְקַלְאָתָם
לוֹחֲצִים בְּלִי קוֹל נָהֵם.

אֶפֶק אֶת הַבְּרִיחַה
לֹא יִזְכִּיר עַל הַתֵּל מוֹל הַשְּׂמֶשׁ.
לְפָעַמִּים בְּזָרִיחַה –
שׁוֹם פֶּסֶה אֵין מֵאֶמֶשׁ.
וְרֵק רוּחַ-אֶתְמוֹל
עִם אֲשֶׁרָה מְמַהֶרֶת
וְעוֹזְבֶת הַכֹּל –
קוֹ זֶרְזִיר, נִיר וְקֶרֶת.

1964

יוסף ברודסקי

מכתבים לקיר

Сохрани мою тень. Не могу объяснить. Извини.
Это нужно теперь. Сохрани мою тень, сохрани.
За твоею спиной умолкает в кустах беготня.
Мне пора уходить. Ты останешься после меня.
До свиданья, стена. Я пошел. Пусть приснятся кусты.
Вдоль уснувших больниц. Освещенный луной. Как и ты.
Постараюсь навек сохранить этот вечер в груди.
Не сердись на меня. Нужно что-то иметь позади.

Сохрани мою тень. Эту надпись не нужно стирать.
Все равно я сюда никогда не приду умирать,
Все равно ты меня никогда не попросишь: вернись.
Если кто-то прижмется к тебе, дорогая стена, улыбнись.
Человек -- это шар, а душа -- это нить, говоришь.
В самом деле глядит на тебя неизвестный малыш.
Отпустить -- говоришь -- вознестись над зеленой листвой.
Ты глядишь на меня, как я падаю вниз головой.

Разнобой и тоска, темнота и слеза на глазах,
изобилие минут вдалеке на больничных часах.
Проплывает буксир. Пустота у него за кормой.
Золотая луна высоко над кирпичной тюрьмой.
Посвящаю свободе одиночество возле стены.
Завещаю стене стук шагов посреди тишины.
Обращаюсь к стене, в темноте напряженно дыша:
завещаю тебе навсегда обуздать малыша.

Не хочу умирать. Мне не выдержать смерти уму.
Не пугай малыша. Я боюсь погружаться во тьму.
Не хочу уходить, не хочу умирать, я дурак,
не хочу, не хочу погружаться в сознании во мрак.
Только жить, только жить, подпирая твой холод плечом.
Ни себе, ни другим, ни любви, никому, ни при чем.
Только жить, только жить и на все наплевать, забывать.
Не хочу умирать. Не могу я себя убивать.

שָׁמַר צְלִי. סֵלַח לִי נָא, שְׁאִינֶנִּי יְכוֹל לְהַסְבִּיר.
שָׁמַר צְלִי, זֶה חָשׁוּב לִי עַכְשָׁו, תִּאֲמִין לִי, הַקִּיר.
אַחֲרָיִךְ נִדְמָה רִיצָה בְּשִׁיחִים שְׁבִגְיָא.
זְמַן לִלְכֹּת. אֶתָּה תִּשָּׂאֵר כָּאֵן, הַקִּיר, אַחֲרִי.
אֲזֵ הָיָה שְׁלוֹם, קִיר, וְתִרְאֶה בְּחִלּוּמֶךָ שִׁיחִים.
אוֹר יָרַח עָלֶיךָ נִשְׁפָּךְ, עַל בְּתִי-הַחוּלִים.
אֶת הָעֶרֶב הַזֶּה אֲנִסֶּה בְּנִפְשִׁי עוֹד לְשָׁמַר.
אַל תִּכְעַס, זֶה חָשׁוּב: מִשְׁהוּ לְהַבִּיט לְאַחֹר.

שָׁמַר צְלִי. כִּי אֵין צָרָךְ לְמַחֵק מֵהַקִּיר אֶת כְּתוּבָתִּי.
כִּי בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא אַחֲזֵר לְעוֹלָם אֶל מוֹתִי,
כִּי בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא תוּכַל לְבַקֵּשׁ: "אַל תֵּלֶךְ".
עִם אֱלֹיךָ אַחֵר יִצְמַד, קִיר שְׁלִי יִקְרִי, תַּחֲנִיף,
כִּי אָדָם הוּא בָּלוֹן, נִשְׁמָתוֹ הִיא כְּמוֹ חוּט לוֹ, נִכּוֹן?
וְעַתָּה מִסְתַּכֵּל עַל פְּנִיךָ יִלְדוֹן לֹא מֵכָר, סֶתֶם יִלְדוֹן.
- "מַה, לְשַׁלֵּחַ אוֹתָךְ? עַל עֲלֹה יִרְקָה קִצֵּת תִּפְרָח?"
...וְתִצְפֶּה אֵיךְ נִזְכֵּל אֲנִי אֲרִצָּה מִסִּכַּן מֵהַפֶּךְ.

גַּעְגּוּעַ וְתַהוֹ, דְּמַעוֹת בְּתוֹךְ חִשָּׁךְ עֵמֶק,
יָם שָׁלֵם שֶׁל דִּקּוֹת עַל שְׁעוֹן בֵּית-חוּלִים מִרְחוֹק.
גָּרַר עוֹבֵר בְּנֵהָר, וּמִשְׁאִיר חִלָּל רִיק בְּנֵבָה.
מַעַל כָּלָא בְּנוֹי לְבָנִים לְבָנָה זָהָבָה.
בְּדִידוּתִי לִיד קִיר זֶה בְּלִילָה לְחֹפֶשׁ אֶקְדִּישׁ.
וּלְקִיר זֶה אוֹרִישׁ צַעֲדִי בְּתוֹךְ שְׁקֵט מַחְרִישׁ.
וְאַפְּנָה אֲזִ לְקִיר בְּנִשְׁימָה מִתּוֹחָה מִדְּמָדָם:
מִצְנָה לָךְ אֶת הַיִּלְדוֹן לְרֹסֵן לְעוֹלָם.

לֹא רוֹצֶה הוּא לָמוּת. וּבְלִי שְׂכָל לַחַיּוֹת – לַהֲיֹת מֵת.
אַל תִּפְחִיד נָא, הַיִּלָּד שְׁאוּלָה לְצִלָּל מִפְּחַד,
לֹא רוֹצֶה לְעֻזְב וְלָמוּת (כָּךְ נוֹלָדְתִּי - טַפֵּשׁ),
וְלְצִלָּל, כְּשֶׁבִשְׂכָל צִלּוֹל הוּא עוֹדוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ.
רַק לַחַיּוֹת, רַק לַחַיּוֹת וְלַחַיּוֹת אֶת קִרְךָ בְּכַתֶּף.
לֹא לְמַעַן עֲצֻמוֹ, לֹא לְמַעַן אַחֵר – מִסְרָב!
רַק לַחַיּוֹת, רַק לַחַיּוֹת, לֹא לְזָכֵר, לְצַפְצָף עַל הַפֶּל.
לֹא לָמוּת, לְהַרְג אֶת עֲצֻמוֹ לֹא יְכוֹל.

Так окрикни меня. Мастерица кричать и ругать.
 Так окрикни меня. Так легко малыша напугать.
 Так окрикни меня. Не то сам я сейчас закричу:
 Эй, малыш! -- и тотчас по пространствам пустым полечу.
 Ты права: нужно что-то иметь за спиной.
 Хорошо, что теперь остаются во мраке за мной
 не безгласный агент с голубиным плащом на плече,
 не душа и не плоть -- только тень на твоём кирпиче.

Изолятор тоски -- или просто движение вперед.
 Надзиратель любви -- или просто мой русский народ.
 Хорошо, что нашлась та, что может и вас породнить.
 Хорошо, что всегда все равно вам, кого вам казнить.
 За тобою тюрьма. А за мною -- лишь тень на тебе.
 Хорошо, что ползет ярко-желтый рассвет по трубе.
 Хорошо, что кончается ночь. Приближается день.
 Сохрани мою тень.

Иосиф Бродский

* * *

Сжимающий пайку изгнания
 в обнимку с гремучим замком,
 прибыв на места умиранья,
 опять шевелю языком.
 Сияние русского ямба
 упорней -- и жарче огня,
 как самая лучшая лампа,
 в ночи освещает меня.
 Перо поднимаю насилу,
 и сердце пугливо стучит.

אָזי קרא אַחֲרֵי, רב-אַמֵּן צַעקוֹת וּקְלָלוֹת.
 אָזי קרא אַחֲרֵי, לֹא קָשָׁה לְהִטִּיל עַל הַיֶּלֶד אֵימוֹת.
 אָזי קרא אַחֲרֵי, כִּי אַחֲרֵת אֶצְעֵק לִי עֲכָשְׂיוֹ:
 "הֵי, קִטְנָצ'יק!" - הִנֵּה בְּמֶרְחֶק הַחֲלוּל אֲנִי עָף.
 כָּל אֶחָד צָרִיךְ מִשְׁהוּ מֵאַחֲרָיו, כֵּן, הַצֵּדֵק אֶתְּךָ:
 טוֹב שְׂמֵאֲחוּרֵי אֲשָׁאִיר בְּעֵלְטָה הַסְּבוּכָה
 לֹא סוֹכֵן עָלוּם שֵׁם וְאַלֵּם בְּמַעֲוֵל הַיּוֹנָה,
 לֹא בֶּשֶׁר, וְלֹא נֶפֶשׁ, רַק צֵל עַל-גַּבִּי לִבְנָה.

צִינוּק לְגַעְגּוּעַ - אוֹ זֹהִי צוּרַת הַתְּקַדְמוֹת?
 מִפְּקֹחַ עַל אֶהֱבָה? הָעַם הָרוֹסִי הַפְּשׁוּט?
 טוֹב שֵׁשׁ בִּינִיכֶם מִי שְׂכַח צָבַר לְאַחַד.
 טוֹב שֶׁלֹּא מִשְׁנָה לָכֶם מִי עַל גֶּרְדִּים שֵׁם עוֹמֵד.
 אַחֲרִיךְ בֵּית-כָּלָא, וְכֵאן, אַחֲרִי רַק הַצֵּל.
 טוֹב שֶׁבְּאַרְבֵּה שֹׁחַר צַח וְצָהָב כָּבֵד זֹחֵל.
 טוֹב שֶׁלִּיל מִסְתִּים, עוֹד מֵעַט יוֹם יָבוֹא גּוֹרְלִי.
 שְׁמַר צְלִי.

1964

יוסף ברודסקי

פת לחם-גלות

פת לחם-גלות דל, הזרוע
 ליד המנעול הרועם,
 הגעתי ליעד -- לגוע,
 ועוד ממלמל, מגמגם.
 וימבוס רוסי מלא זהר,
 עקש, חם מאש בערה,
 בלילה מאיר את הסהר
 יותר טוב מכל מנורה.
 ידי מרימה עט בקשי,
 בלב פעימה חלשה.

Но тень за спиной на Россию,
как птица на рощу, кричит,
да гордое эхо рассеян
засело по грудь в белизну.
Лишь ненависть с Юга на Север
спешит, обгоняя весну.
Сжигаемый кашлем надсадным,
все ниже склоняясь в ночи,
почти обжигаюсь. Тем самым
от смерти подобье свечи
собой закрываю упрямо,
как самой последней стеной.
И это великое пламя
колеблется вместе со мной.

Иосиф Бродский

Новые стансы к Августе

М. Б.

I

Во вторник начался сентябрь.
Дождь лил всю ночь.
Все птицы улетели прочь.
Лишь я так одинок и храбр,
что даже не смотрел им вслед.
Пустынный небосвод разрушен,
дождь стягивает просвет.
Мне юг не нужен.

II

Тут, захороненный живьём,
я в сумерках брожу жнивьём.

צלי עלי רוסיָה בְּחֶשֶׁךְ
צוֹעֵק, כְּמוֹ צִפּוֹר עַל חֶרֶשֶׁה,
נִתְקַע עַד חֲזָהוּ בְּשִׁלְג
הַהַד שֶׁל רוֹסִים הִגָּאָה,
שְׁנָאָה מִדָּרוֹם לַצִּפּוֹן חֶלֶד
עוֹקֶפֶת אָבִיב מִשְׁתַּהָּה.
נִשְׂרַף מִשְׁעוֹל עֲדֵי מוֹת
אֲנִי מִתְּכוּפֶּף עוֹד יוֹתֵר,
כְּמַעַט וְנִכְבָּתִי, קֶרֶבֶת
אֶלִי דָמוֹת רוֹפֶפֶת שֶׁל נֶר
אוֹתוֹ כָּאֵן, כְּמוֹ קִיר נִחְרָבֶת,
אֲנִי מְכַסֶּה בְּעֶצְמִי.
וְהַלְהָבָה הַנִּשְׁגָּבֶת
בְּלִיל מִתְנַדְנֶדֶת עִמִּי.

25 במרץ 1964, בית-סוהר, ארכאנגלסק בצפון רוסיה

יוסף ברודסקי

הסְטַנְצוֹת הַחֲדָשׁוֹת לְאוֹגוֹסְטָה

למ.ב. *

I

סֶפֶטֶמְבֵּר בָּא בְיוֹם שְׁלִישִׁי.
גִשְׁמִים, בָּרַד.
הַצִּפּוֹרִים בָּרְחוּ מִיָּד.
אֲנִי – אֲמִיץ וְחִרְשִׁי,
כִּלְלִי לֹא עוֹקֵב אַחֲרֵיהֶם.
רָקִיעַ רִיק הִחְרַב לְאֶרֶץ,
הַגִּשְׁם אֶת הָאוֹר חוֹסֵם.
דָּרוֹם? אֵין צֶרֶךְ.

II

עוֹדֵנִי חִי - קְבוּר, בּוֹדֵד,
אֲנִי בֵין הַשְּׁמִשׁוֹת נוֹדֵד,

Сапог мой разрывает поле,
бушует надо мной четверг,
но срезанные стебли лезут вверх,
почти не ощущая боли.

И прутья верб,
вонзая розоватый мыс
в болото, где снята охрана,
бормочут, опрокидывая вниз
гнездо жулана.

III

Стучи и хлюпай, пузырись, шурши.
Я шаг свой не убыстрою.

Известную тебе лишь искру
гаси, туши.

Замёрзшую ладонь прижав к бедру,
бреду я от бугра к бугру,
без памяти, с одним каким-то звуком,
подошвой по камням стучу.

Склоняясь к тёмному ручью,
гляжу с испугом.

IV

Что ж, пусть легла бессмысленности тень
в моих глазах, и пусть впиталась сырость
мне в бороду, и кепка - набекрень -
венчая этот сумрак, отразилась
как та черта, которую душе
не перейти -

я не стремлюсь уже

за козырёк, за пуговку, за ворот,
за свой сапог, за свой рукав.

Лишь сердце вдруг забьётся, отыскав,
что где-то я пропорот: холод

דֹרָה, חוֹפֵר שְׂדֵה תְּחוּם,
סוֹעֵר סְבִיבִי יוֹם חֲמִישִׁי,
אֶה גְּבֻעוּלִים גְּזוּרִים מְבוֹץ פּוֹרְצִים,
מִבְּלִי לְחוּשׁ כָּאֵב פְּצוּחַ.

הַעֲרֵבוֹת,
כְּשֶׁהֵן תּוֹקְעוֹת טְרִיזָן
לְתוֹךְ בָּצָה, שְׂבִלִי שְׁמִירָה נִשְׁאֶרֶת,
מִמְלַמְלוֹת, הוֹפְכוֹת קֵן הַחֲנָקָן –
תּוֹשֵׁב הַקֶּרֶת.

III

הִי, סֶעֱרָה! הַקִּישִׁי, בַּעֲבֵעֵי וְרִשְׁרָשִׁי!
אֲנִי לֹא אֶזְרַח אֶת צַעְדִּי. מֵדוּעַ?
הִנֵּה נִצּוֹץ שֶׁהוּא רֶק לָךְ יָדוּעַ.
כְּבִי אִשִּׁי!

צְמוּדֶת יָרֵה קְפוּאָה יָדִי. פּוֹזֵל,
אֲנִי הוֹלֵךְ מִתֵּל לְתֵל,
סוֹלֵיתִי עַל אֲבָנִים מְנוּחַת
בְּצִלִּיל אֶחִיד. הַכֹּל נִשְׁכַּח, אֶפֶל.
אֲנִי לְפִלֵּג שֹׁחַ בְּעֶרְפֶּל,
מִבֵּיט בְּפֶחַד.

IV

קָרָה שֶׁצֵּל שֶׁל חֶסֶר-הַגִּיווֹן
נִשְׁקָף מִתּוֹךְ עֵינִי, וְרִטִּיבוּת נוֹטָפֶת
מִהֲזָקוֹן, הַמְצַחִיָּה בְּאַלְכֶסוֹן
מַעַל לְאַפְלוּלִית עוֹדָה נִשְׁקָפֶת,
כְּמוֹ קוֹ, אֲשֶׁר נִפְשִׁי יוֹתֵר
לֹא תַעֲבֹר –

אֲנִי כֶּבֶר לֹא חוֹתֵר
מִבְּעַד לְצוּרוֹן, כְּפִתּוֹר, פְּדֻחַת,
מִבְּעַד לְמַגָּף, זֵ'אֶקֶט.
רֶק לְפַעֲמִים לְבִי מְרַגֵּשׁ: כָּעֵת
נִרְצַע בְּמִשְׁהוֹ, בְּפֶחַד

трясёт его, мне в грудь попав.

V

Бормочет предо мной вода,
и тянется мороз в прореху рта.
Иначе и не вымолвить: чем может
быть не лицо, а место, где обрыв
произошёл?
И смех мой крив
и сумрачную гать тревожит.
И крошит темноту дождя порыв.
И образ мой второй, как человек,
бежит от красноватых век,
подскакивает на волне
под соснами, потом под ивняками,
мешается с другими двойниками,
как никогда не затеряться мне.

VI

Стучи и хлюпай, жуй подгнивший мост.
Пусть хляби, окружив погост,
высасывают краску крестовины.
Но даже этак кончиком травы
болоту не прибавить синевы...
Топчи овины,
бушуй среди густой ещё листвы,
вторгайся по корням в глубины!
И там, в земле, как здесь, в моей груди
всех призраков и мертвецов буди,
и пусть они бегут, срезая угол,
по жниву к опустевшим деревням
и машут налетевшим дням,
как шляпы пУгал!

מקור שִׁבְחִי, רוֹעַד.

V

המים לפני ממלמלים.
פי קצת פֶּעוּר, והקרה בפנים.
רק רצועת קריעה מוצגת
במקום פנים. איך עוד לקרא לתחום
שהוא נפרם?
צחוקי עקום –
בצה בעלטה מדאגת.
הערב מתפורר בחשך הגשום.
ודמות שניה שלי, כמו בן-אדם,
(מעפֶּעֶפִים עמומים בגון אדמם)
קופצת בריצה על גל זורם;
מול ערבות וארנים היא מתעכבת
ועם כפילים שונים שם מתערבבת -
ולא אלה לי לאבוד, לא אעלם.

VI

הקיש, בעבעי בגשר הנרקב.
ובוץ, בו בית קברות מקף,
ימצץ צבעם של עץ-הצלב וחרס.
אך גם העשב לא יכול
לו צבע להוסיף כחל...
כל אסמים להרס!
סערי בעלֹה פרוח השאול,
רדי לעמקי השרשים כמו רמש!
באדמה, כמו בחזי כעת,
העירי רוח-רפאים ומת,
כדי שירוצו חסרי-שבע
לזיף שדות, ולכפרים העזובים,
יניפו לימים יורדים
כמו דחלילים בכבע.

VII

Здесь на холмах, среди пустых небес,
 среди дорог, ведущих только в лес,
 жизнь отступает от самой себя
 и смотрит с изумлением на формы,
 шумящие вокруг. И корни
 вцепляются в сапог, сопя,
 и гаснут все огни в селе.
 И вот бреду я по ничьей земле
 и у Небытия прошу аренду,
 и ветер рвёт из рук моих тепло,
 и плещет надо мной водой дупло,
 и скручивает грязь тропинки ленту.

VIII

Да, здесь как будто вправду нет меня,
 я где-то в стороне, за бортом.
 Топорщится и лезет вверх стерня,
 как волосы на теле мёртвом,
 и над гнездом, в траве простёртом,
 вскипает муравьёв возня.
 Природа расправляется с былым,
 как водится. Но лик её при этом -
 пусть залитый закатным светом -
 невольно делается злым.
 И всею пятернёю чувств - пятью -
 отталкиваюсь я от леса:
 нет, Господи! в глазах завеса,
 и я не превращусь в судью.
 А если на беду свою

VII

כָּאן בֵּין מְרוֹמִים רִיקִים, בֵּין הַגְּבְעוֹת,
 כָּל הַדְּרָכִים לְיַעַר מוֹבִילוֹת,
 וְהַחַיִּים נִסּוּגוּ מֵעֲצָמָם,
 מִתְבּוֹנְנִים בְּשִׁלָּל צוּרוֹת הַפֶּלֶא,
 אֲשֶׁר כָּאן רוֹעֲשִׁים; הַשָּׂרָשִׁים הָאֵלֶּה
 תּוֹפְסִים מִגֶּף בְּצִלִּיל מוֹעֵם;
 וְלֹא נִרְאָה סְבִיב לוֹ אוֹר שֶׁל נֶר.
 הִנֵּה נוֹדֵד אֲנִי בְּאֲדַמַּת הַפֶּקֶר
 לְשֹׁכֵר אוֹתָהּ מִחֲדָלוֹן טוֹרֵם,
 חוֹטְפֶת רוּחַ חֵם גּוֹפִי מִיָּד,
 וַיִּמִּים נִשְׁפָּכִים מֵעֵץ נְבוֹב לַיָּד,
 וְסָרַט הַשְּׂבִילִים לְבוֹץ צוֹנָח.

VIII

כֵּן, כָּאן אֲנִי כָּאֵלּוּ לֹא נִמְצָא,
 כָּאֵלּוּ לֹא שִׁיָּה, כְּמוֹ עוֹבֵר-אֶרֶץ.
 כָּאן שִׁלְף מֵעֶפֶר צוֹנֵן יָצָא,
 כְּמוֹ שְׁעֵרוֹת עַל גּוֹף מְנוּחַ,
 בִּקְוֵן בְּעֶשְׂבִּים זָנוּחַ
 הַנִּמְלִים מְלֵאִים רִיצָה.
 עוֹשֶׂה שְׁפָטִים הַטֵּבַע בְּעֶבֶר
 כְּמוֹ שְׁצִרְיָה, אֶף מִרְאֶהוּ בִּינְתִים,
 גַּם אִם לֹאֹר אָדָם בֵּין הָעֶרְבִים,
 מִבְּלִי מִשִּׁים נִרְאָהוּ מֵר.
 בְּכָל חֲמֹשֶׁת הַחוּשִׁים
 אֲנִי דוֹחֵף עֲצָמִי מִיַּעַר:
 הוֹ, אֱלֹהִים! עִם כָּל הַצֶּעֶר,
 אֵינִי מִמָּחָה לְמִשְׁפָּטִים.
 אִם בְּכָל זֹאת לִיגֹנִי

я всё-таки с собой не слажу,
ты, Боже, отруби ладонь мою,
как финн за кражу.

לא אַעמַד מול יַצַר צִינִי,
הוּ, אֱלֹהִים, כָּרַת כֹּף יָדִי
כְּמוֹ לַגְנֹב בְּפִינִים.

IX

IX

Друг Полидевк, тут всё слилось в пятно.
Из уст моих не вырвется стенанье.
Вот я стою в распахнутом пальто,
и мир течёт в глаза сквозь решето,
сквозь решето непониманья.
Я глуховат. Я, Боже, слеповат.
Не слышу слов, и ровно в двадцать ватт
горит луна. Пусть так. По небесам
я курс не проложу меж звёзд и капель.
Пусть эхо тут разносит по лесам
не песнь, а кашель.

הוּ, פּוֹלִידֵבֶק (**) רָעִי, הַכֹּל כָּאֵן מִתְסַבֵּר.
אֵךְ לֹא תִפְרֹץ בְּכִיָּה מִפִּי בְרֻט.
הִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד – מְעִיל נִפְתַּח,
וּלְעֵינַי תּוֹךְ הַכִּבְרָה עוֹלָם נִשְׁפָּךְ,
כְּבֵרֶת אִי-הַבְּנָה מַחְלֻטָּת.
אֲנִי כְּבֵר כְּבֵד-שְׁמִיעָה, אֱלִי, עֵינַי טְרוּטוֹת,
מְלִים בּוֹרְחוֹת. בָּאוֹר עֶשְׂרִים נְרוֹת
דּוֹלְקֶת לְבָנָה. וְזֹאת הִיא הָאֵמֶת.
לֹא אֲנוּט נְתִיב בֵּין כּוֹכְבֵי רִקִּיעַ.
לֵכֵן בְּעֵבֵי יַעְרוֹת כָּאֵן הַד
לֹא שִׁיר – שְׁעוֹל שְׁלִי יִשְׁמִיעַ.

X

X

Сентябрь. Ночь. Всё общество - свеча.
Но тень ещё глядит из-за плеча
в мои листы и роется в корнях
оборванных. И призрак твой в сенях
шуршит и булькает водою
и улыбается звездой
в распахнутых рывком дверях.

סֶפְטֵמְבֵּר. לַיִל. קֶהֱלֵתִי – הַנֵּר.
אֲבָל הַצֵּל מֵאַחֲרֵי עוֹד מְסַתֵּתֵר,
מְצִיץ לְתוֹךְ דָּפִי, בְּשִׁרְשִׁים נוֹבֵר,
דְּמוּתֵךְ כְּמוֹ רוּחַ שָׁם, בְּחֻשְׁקָהּ.
הִיא מְרַשֶּׁרֶשֶׁת, מְבַעֲבַעַת,
וּכְמוֹ כּוֹכֵב חֵיוֹךְ זוֹרְעֵת
לְדָלֶת הַנִּפְתַּח לְרוֹנָהּ.

Темнеет надо мною свет.
Вода затягивает след.

מְחֻשִּׁיךְ, וְנֶעְלְמוּ אוֹרוֹת.
כֶּסֶף הַמַּיִם עֲקֵבּוֹת.

XI

XI

Да, сердце рвётся всё сильнее к тебе,
и оттого оно - всё дальше.
И в голосе моём всё больше фальши.
Но ты её сочти за долг судьбе,
за долг судьбе, не требующей крови
и ранящей иглой тупой.
А если ты улыбку ждёшь - стой!
Я улыбнусь. Улыбка над собой
могильной долговечней кровли
и легче дыма над печной трубой.

XII

Эвтерпа, ты? Куда зашёл я, а?
И что здесь подо мной: вода? трава?
отросток лиры вересковой,
изогнутый такой подковой,
что счастье чудится,
такой, что, может быть,
как перейти на иноходь с галопа
так быстро и дыхания не сбить,
не ведаешь ни ты, ни Каллиопа.

Иосиф Бродский

Неоконченный отрывок

לבי נשא אליה כל הזמן, אבל
גם משום כך הוא מתרחק כל רגע.
בקול שלי גובר זיוף ופגע,
אך תחשבי כי חוב זה לגורל,
גורל, שלא דורש דמי, מר סבר,
אלא במחט משתמש קהה.
אם מבקשת את חיוך, אז הא!
עוד אחיה. חיוך מלב לכה
יותר עמיד מסכה מעל הקבר
וקל מהעשן המתפחה.

XII

אוטרפה (**), את? מי אלה, העוקבים?
ומה תחתי שם – מים, עשבים? -
אברש – כמו לירה מעקמת
כמין פרסה, והיא גורמת
לאשר שגורל
יכול בו לענג –
כמו לעבר מסוג פסיעה רוגעת
אל דהרה ולא להחנק.
כזה שקאליופה (****) לא יודעת.

1964

(* רמז ל"הספנות לאוגוסטה" מאת ג'.ג.בירון
(** פולידבק – גיבור מיתולוגיה יוונית, ידיד נפש של קסטור
(*** אוטרפה – מוזה (אלה) של השירה הלירית במיתולוגיה יוונית
(**** קאליופה - מוזה של השירה האפית במיתולוגיה יוונית

יוסף ברודסקי

קטע בלתי-מגמר

Ну, время песен о любви, ты вновь
склоняешь сердце к тикающей лире,
и все слышней в разноголосном клире
щебечет силлабическая кровь.
Из всех стихослагателей, со мной
столь грозно обращаешься ты с первым
и бьешь календарем своим по нервам,
споласкивая легкие слюной.

Ну, время песен о любви, начнем
раскачивать венозные деревья
и возгонять дыхание по плевре,
как пламя в позвоночнике печном.
И сердце пусть из пурпурных глубин
на помощь воспаленному рассудку
-- артерии пожарные враскрутку! --
возгонит свой густой гемоглобин.

Я одинок. Я сильно одинок.
Как смоква на холмах Генисарета.
В ночи не украшает табурета
ни юбка, ни подвязки, ни чулок.
Ища простой женоподобный холм,
зрачки мои в анархии бессонной
бушуют, как прожекторы над зоной,
от мужеских отталкиваясь форм.

Кто? Бог любви? Иль Вечность? Или Ад
тебя послал мне, время этих песен?
Но все равно твой календарь столь тесен,
что стрелки превосходят циферблат,
смыкаясь (начинается! не в срок!),
как в тесноте, где комкается платье,
в немыслимое тесное объятье,
чьи локти вылезают за порог.

ושוב זמן של שירי אהבות
מטה לבי ללירה מתקתקת.
במקהלה הרב-קולית שורקת
הדם בשייר-צינץ של הברות.
ממחברי שירה רבים רק בי
לנהג כל כך חמור הזמן יודע,
בלוח-השנה בעצבי פוגע,
וראותי שוטף במיץ רוקי.

נו, זמן שירים על אהבות, נתחיל
עצי ורידים נרעיד ב'תר תדר,
נאיץ נשימתי בתוך האדר
ובעמוד-שדרה תנור נפעיל.
ולב מתוך עמקי שני יוליך
לעזרתו של שכל בדלקת
(הערק לכבוי האש נזרקת!)
סילון המוגלובין קצוף סמיה.

אני בודד. אני בודד תמיד.
כמו תאנה עלי גבעות כנרת.
בליל רצפה שלי לא מעטרת
בגרב עם בירית וחסאית.
ובחפוש לגבעתיים נשיות
אישון שלי בנדודי שנה האלה
נע, כמו זרקור מעל כתלי הפלא,
מהצורות נדחף הגבריות.

אל אהבה? צמיתות? או גיהנום
שלח אותך אלי, זמן אהבה? מנין?
אך לוח-השנה צפוף, ומחוגים עדן
יותר גדולים מלוח-השעון
ומתלקדים (לא במועד! עכשיו!)
כמו ששמלה בחשה מתקמטת
בהצמדת חבוק בלתי-נפרטת
בו מרפקים יוצאים מחוץ לסף.

Трубят зима над сумраком полей
в фанфары юго-западного ветра,
и снег на расстояньи километра
от рвущихся из грунта тополей
кружится недоверчиво, как рой
всех ангелов, над тем, кто не безгрешен,
исследуя полдюжины скворешен
в трубу, как аустерлицкий герой.

Отходят листья в путь всея земли,
и ветви торжествуют над пространством.
Но в мужестве, столь родственном с упрямством,
крах доблести. Скворчиные кремни,
вы брошены! и клювы разодрав --
крах доблести -- без ядер, без патронов
срываются с вороньих бастионов
последние защитники стремглав.

Пора! И сонмы снежные -- к земле.
Пора! И снег на кровлях, на обозах.
Пора! И вот на поле он, во мгле
на пнях, наполеоном на березах.

Иосиф Бродский

Отрывок

תוקע חרף מול דמדומ שדות
בחצוצרות רוחות בלח יתר,
ושלג - במרחק של קילומטר
מצפצפות מאדמה פורצות -
חג לאטו חסר-אמון, מציץ
עלי חצי-תריסר קנים ריקים מבעל,
כנחיל מלאכים מעל איש-חטא-וגעל,
בטלסקופ גיבר של אוסטרליץ. (*)

עלים קמלים דואים בתוך אור,
ונצרים נצחו מרחק של כאוס,
אבל גבורה היא עקשנות למעש,
היא מפלת העז. קרמלין זרזיר,
אתה עזוב! ופעורי מקור,
עורבים ממצודות, צבא של חרף -
המגינים האחרונים, קושי ערף -
עטים בלי אבן-קלע, בלי כדור.

הגיעה עת! עב שלג מתקרב,
ושלג על הגג, ועל סוסי רכבת,
הנהו בשדה, כמו נפוליאון, יושב
על הלבנה, ואפלה נרחבת.

1964-1965 הכבר נורנסקי

(*) נפוליאון

יוסף ברודסקי

קטע

Назо к смерти не готов.
Оттого угрюм.
От сарматских холодов
в беспорядке ум.
Ближе Рима ты, звезда.
Ближе Рима смерть.
Преимущество: туда
можно посмотреть.
Назо к смерти не готов.
Ближе (через Понт,
опустевший от судов)
Рима – горизонт.
Ближе Рима – Орион
между туч сквозит.
Римом звать его? А он?
Он ли возразит.
Точно так свеча во тьму
далеко видна.
Не готов? А кто к нему
ближе, чем она?
Римом звать ее? Любить?
Изредка взывать?
Потому что в смерти быть,
в Риме не бывать.
Назо, Рима не тревожь.
Уж не помнишь сам
тех, кому ты письма шлешь.
Может, мертвецам.
По привычке. Уточни
(здесь не до обид)
адрес. Рим ты зачеркни
и поставь: Аид.

נסו * לא מוכן למות.
ולכן סובל.
מהקור אדמת סרמט
שכל מתבלבל.
רומא? מות או כוכב
כאן יותר קרוב.
היתרון: תמיד מוטב
להציץ לסוף.
נסו לא מוכן למות.
אפק רק רואים,
ועד רומא, עד חרות -
ים בלי מפרשים.
אוריון ** - כוכב כפרי.
רומא – קצה עולם.
לכוכב לקרא "עירי"?
איפה? נעלם.
מרחוק נראה הנה,
הוא משקיט מכאוב.
מות לא קרוב יותר
ללבך? חשב!
"רומא!" – כך תפנה ממש
בפגישת-מקרה?
מי שלמותו נגש,
רומא לא יראה.
נסו, רומא אל תטריד.
זאת טעות ודאי,
כי אתה כותב תמיד
למתים, אולי.
זה הרגל. שנה מלה,
לעלבון יש סוף.
לא "לרומא" במגלה
"אל האדס" *** כתב.

1964-1965

(*) נסו – אווידיוס , פובליוס נסו מגדולי המשוררים הרומאים . חי בשנים 43 לפני הספירה - 18 לספירה. בשנת 8 לספירה גרש אותו קיסר אוגוסטוס מרומא. מקום גלותו בטומיס שעל חוף הים השחור (כיום קונסטנצה שברומניה)
(**) אוריון – קבוצת כוכבים (בעברית – כסיל)
(***) האדס – ממלכת המתים במיתולוגיה היוונית

יוסיף ברודסקי

הצלחתי מבריות להתגדר

הצלחתי מבריות להתגדר,
גם מעצמי אני רוצה לברח.
לצרך זה לא טור מוטות, יותר
מתאים ראי. יותר יעיל ונוח.
אני צופה בי, בקדרות פנים
ובזיפים על הסנטר ולסת...

לזוג בתהליך הגרושים
שלוש מראות הן מחיצה ממלצת.
הן משקפות הדמדומים, קציר
וחרזרים גדולים דואים ברוח,
וגם אגם כמין פריצה בקיר
מכתרת בבליטות עצי אשוח.

יש סכנה: מחור של האגם,
או דרך כל שלילית, דברים ירועו,
עולם לגמרי זר יזחל הלום
או הנוכח פאן יזחל החוצה.

1966

יוסיף ברודסקי

בחצי-קול

Иосиф Бродский

* * *

Сумев отгородиться от людей,
я от себя хочу отгородиться.
Не изгородь из тесаных жердей,
а зеркало тут больше пригодится.
Я созерцаю хмурые черты,
щетину, бугорки на подбородке...

Трельяж для разводящейся четы,
пожалуй, лучший вид перегородки.
В него влезают сумерки в окне,
край пахоты с огромными скворцами
и озеро - как брешь в стене,
увенчанной еловыми зубцами.

Того гляди, что из озерных дыр
да и вообще - через любую лужу
сюда ползет посторонний мир.
Иль этот уползет наружу.

Иосиф Бродский

Вполголоса

Вполголоса - конечно, не во весь -
прощаюсь навсегда с твоим порогом.
Не шелохнется град, не встрепенется весь
от голоса приглушенного.
С Богом!
По лестнице, на улицу, во тьму...
Перед тобой - окраины в дыму,
простор болот, вечерняя прохлада.
Я не преграда взору твоему,
словам твоим печальным - не преграда.
И что он - отсюда не видать.
Пучки травы... и лиственниц убранство...
Тебе не в радость, мне не в благодать
безлюдное, доступное пространство.

Иосиф Бродский

Элегия на смерть Ц. В.

В пространстве, не дыша,
несется без дорог
еще одна душа
в невидимый чертог.

А в сумраке, внизу,
измученный сосуд
в кладбищенском лесу
две лошади везут.

Отсюда не воззвать,
отсюда не взглянуть.
Расставшихся в кровать
больницы не вернуть.

בְּחֶצִי-קוֹל, לֹא בְּקוֹל רֶם, מְלֹא
אֲנִי נִפְרָד לַעֲד מִסַּף שְׁלִי. מוֹדָה לָךְ!
לֹא תִתְנַעֵנַע עִיר, וּכְפָר לֹא יַעֲנֶה
לְקוֹל מִשְׁקֵט.
דֶּרֶךְ צִלְחָה לַהֲלֹךְ!
בְּמִדְרָגוֹת, לְעֹלֶטֶת הַכֶּרֶךְ...
כֹּאן לִפְנֵיךְ בְּעֶשֶׂן הַכֹּל מִנַּח –
מְרַחֵב בְּצוֹת וְעָרֵב קֶר מְרָגִיעַ.
אֲנִי לֹא חִיץ לְמִבְּט שְׁלִי,
וּלְמַלִּים נוֹגֹת כְּבָר לֹא אֶפְרִיעַ.
וּמֵה יֵשׁ שָׁם, קֶשֶׁה לְרֹאוֹת מִכָּאן.
קוֹוֹצוֹת שֶׁל עֶשֶׂב וְקִשּׁוּט אֲשׁוּחַ...
זֶה לֹא לִשְׁמֹחֶתְךָ, לְבִרְכָּתִי. לֹאן?
חֲלַל נְגִישׁ, רִיק מְאֹדָם, זָנוּחַ.

1966

יוסף ברודסקי

אֵלֶגְיָה עַל מוֹתוֹ שֶׁל צ.ו.

בְּמְרַחְבֵי עוֹלָם
דוֹאָה בְּלִי נְשִׁימָה
לִיעַד נֶעְלָם
בְּלִי דֶּרֶךְ נְשָׁמָה.

לְמֶטָה עַל הַשְּׁבִיל
כְּלִי אֶפֶר מִיֶּסֶר
זוּג שֶׁל סוֹסִים מוֹבִיל
לְבֵית-עֲלָמִין בִּיעֵר.

אֵין קוֹל לְקֹרָא עֲתָה,
אֵין אֶפֶן לַעֲצֹר.
נִבְצָר לְתוֹךְ מֶטָה
לְבֵית-חֹלִים לְחַזֵּר.

Простились без тоски,
друг другу не грозя,
при жизни не враги,
по смерти не друзья.

Сомнения не унять.
Шевелится в груди
стремление уравнивать
столь разные пути.

Пускай не объяснить
и толком не связать,
пускай не возопить,
но шепотом сказать,

что стынувший старик,
плывущий в темноте,
пронзительней, чем крик
"Осанна" в высоте.

Поскольку мертвецы
не ангелам сродни,
а наши близнецы.
Поскольку в наши дни

доступнее для нас,
из вариантов двух,
страдание на глаз
бессмертия на слух.

Иосиф Бродский

* * *

נִפְרְדָּנוּ כְּבָר בְּלִי דָוִי –
לֹא אַח, לֹא מִפְקֵד,
וְלֹא אוֹיֵב לַחַי,
וְלֹא חֵבֶר לַמֶּת.

סִפֵּק, אֶךְ בְּכָל זֹאת,
אֲנַחְנוּ מְחַפְּשִׁים:
שְׁטֵה כְּדִי לְהַשְׁוֹת
שְׁנֵי מַסְלֻלִים שׁוֹנִים.

אֵין דֶּרֶךְ לְהַסְבִּיר,
אֵין אֶפְשָׁרוֹת לְדָרֵשׁ,
אֶךְ רַק לַפְּנוֹת לְקִיר
וְלֹא לַצֶּעֶק - לְלַחֵשׁ:

זָקֵן, הַגּוֹיף הַקָּר,
הַשֵּׁט בְּתוֹךְ אֲרוֹן,
מְרָשִׁים מְצַעֲקָה
"הוֹשַׁעֲנָא" בְּמָרוֹם.

יֹדְעִים אָנוּ מֵרֹאשׁ:
כִּי מֵת תָּאוֹם הוּא, אַח,
קָרוֹב שֶׁל בֶּן-אָנוּשׁ
וְלֹא שֶׁל הַמְּלֶאךָ.

קָל לָנוּ לְבַרֵּר
מִכְאוֹב בְּחוּשׁ רֵאיוֹה
וְסִבֵּל, מֵאֲשֶׁר
אֱלֻמוֹת בְּשָׁמִיּה.

1967

יוסף ברודסקי

בן! אם אני לא מת

Сын! Если я не мертв, то потому
что, связок не щадя и перепонки,
во мне кричит всё детское: ребенок
один боится уйти во тьму.

Сын! Если я не мертв, то потому
что молодости пламенной - я молод -
с ее живыми органами холод
столь дальних палестин не по уму.

Сын! Если я не мертв, то потому
что взрослый не зовет себе подмогу.
Я слишком горд, чтобы за то, что Богу
предписывалось, браться самому.

Сын! Если я не мертв, то потому
что близость смерти ложью не унижу:
я слишком стар. Но и вблизи не вижу
там избавленья сердцу моему.

Сын! Если я не мертв, то потому
что знаю, что в Аду тебя не встречу.
Апостол же, чьей воле не перечу,
в Рай не позволит занести чуму.

Сын! Я бессмертен. Не как оптимист.
Бессмертен, как животное. Что строже.
Все волки для охотника - похожи.
А смерть - ничтожный физиономист.

Грех спрашивать с разрушенных орбит!
Но лучше мне кривиться в укоризне,
чем быть тобой неузнанным при жизни.
Услышь меня, отец твой не убит.

בן! אם אני לא מת, אין שאלה:
במיתרי-הקול ותוף-האזן
ילדות צועקת בי, כל עול זקיק לעגו,
הוא מפחד לצאת לאפלה.

בן! אם אני לא מת, אין שאלה:
אני צעיר, חש צעירות קורנת.
קר ארץ רחוקה ולא מובנת
עדן זר לאברים שלה.

בן! אם אני לא מת, אין שאלה:
כי מבגר לא מחפש משענת.
לאן נשד אלה מכונת -
אין טעם שאגע ביד קלה.

בן! אם אני לא מת, אין שאלה:
בשקר לא אשפיל קרבת המות.
אני מדי זקן, ראיתי נרחבת:
ללבי שם אין שום ישועה.

בן! אם אני לא מת, אין שאלה:
מפגש אתך בתפת לא נכון לי.
ולגן-עדן דבר שקמוני
לא יעביר שליח לעולם.

אלמות לא תחושה של אופטימיסט -
של כל חיה. בזה יותר יש תכן.
לציידים כל אילות - רק אכל,
ומות - אין הוא פיזיונומיסט.

אין מה לדרש מהמסלול נחרב!
אך טוב אם תאשים אותי באון,
מאשר לא תפירני, בן-אלמות.
הקשב! אני עוד לא נפל בקרב.

Иосиф Бродский

Прачечный мост

F. W.

На Прачечном мосту, где мы с тобой
уподоблялись стрелкам циферблата,
обнявшимся в двенадцать перед тем,
как не на сутки, а навек расстаться,
- сегодня здесь, на Прачечном мосту,
рыбак, страдая комплексом Нарцисса,
таращится, забыв о поплавке,
на зыбкое свое изображение.

Река его то молодит, то старит.
То проступают юные черты,
то набегают на чело морщины.
Он занял наше место. Что ж, он прав!
С недавних пор все то, что одиноко,
символизирует другое время;
а это - ордер на пространство.
Пусть
он смотрится спокойно в наши воды
и даже узнает себя. Ему
река теперь принадлежит по праву,
как дом, в который зеркало внесли,
но жить не стали.

יוסיפ ברודסקי

גֶּשֶׁר הַכְּבִיסָה

(*)

F. W.

על גֶּשֶׁר הַכְּבִיסָה, שָׁם בְּחֻצוֹת,
דּוֹמִים לְמַחֲוִים שֶׁעַל הַלּוּחַ
שִׁמְתָּחֲבָקִים לְפָנַי שֶׁנִּפְרָדִים,
וְלֹא לְיִמְמָה אַחַת – לְעוֹלָמִים,
- הַיּוֹם כָּאן, עָלֵי גֶּשֶׁר הַכְּבִיסָה,
דִּיג, שֶׁבִּתְסָבִיךְ נִרְקִיס שׁוֹקֵעַ,
שָׁכַח אֶת הַמְּצוֹף, לוֹטֵשׁ עֵינָיו
עַל הַתְּמוּנָה שֶׁלּוֹ עֲצָמוֹ רוֹפֶפֶת.

וְהִנֵּהר מַצְעִיר אוֹתוֹ, מִזְקִין,
פַּעַם הוּא מְגֵלָה פָּנִים שֶׁל נַעַר,
פַּעַם עַל-פָּנַי מִצָּחוֹ עוֹלִים קִמְטִים.
אֶת הַמְּקוֹם שֶׁלְּנוֹ הוּא תִפֵּס.
בְּצִדְקָ! כָּל דְּבַר שָׂאִין לוֹ קֶשֶׁר
לִי מִסִּמֵּל תְּקוּפַת חַיִּים אַחֲרֵת,
זֶהוּ אֲשׁוֹר לְבַעֲלוֹת עַל הַמְּרָחֵב.
אֵין בְּעִיָּה!
שִׁסְתַּכַּל שָׁלוֹ בְּרָאִי מִיָּמִינוֹ,
וְאֵת עֲצָמוֹ אָפְלוֹ יִזְהָה.
כִּי הִנֵּהר עֲקָשִׁיו בְּזָכוֹת שִׁיָּהּ לוֹ,
כְּמוֹ בֵּית שְׁהַכְּנִיסוֹ בּוֹ רָאִי,
אֲבָל לְחִיּוֹת לֹא שָׁבוּ.

Иосиф Бродский

Шесть лет спустя

Так долго вместе прожили, что вновь
второе января пришлось на вторник,
что удивленно поднятая бровь,
как со стекла автомобиля - дворник,
с лица сгоняла смутную печаль,
незамутненной оставляя даль.

Так долго вместе прожили, что снег
коль выпадал, то думалось - навеки,
что, дабы не зажмуривать ей век,
я прикрывал ладонью их, и веки,
не веря, что их пробуют спасти,
метались там, как бабочки в горсти.

Так чужды были всякой новизне,
что тесные объятия во сне
бесчестили любой психоанализ;
что губы, припадавшие к плечу,
с моими, задувавшими свечу,
не видя дел иных, соединялись.

Так долго вместе прожили, что роз
семейство на обшарпанных обоях
сменилось целой рощею берез,
и деньги появились у обоих,
и тридцать дней над морем, языкат,
грозил пожаром Турции закат.

Так долго вместе прожили без книг,
без мебели, без утвари на старом
диванчике, что - прежде, чем возник,-

יוסף ברודסקי

כעבור שש שנים

חיינו יחד אַרְכּוֹת, הָיָה
שְׁנֵי לַיְנוּאֵר שׁוּב יוֹם שְׁלִישִׁי בִּינְתִים,
וְהַגְבָּה מְרֻמַּת בְּפִלְיָאָה –
כְּמוֹ הַמַּגֵּב בְּאוֹטוֹ אֶת הַמַּיִם -
מִהַפְּנִים הַסִּירָה עֶצֶב דֶּק,
הַשְּׁאִירָה בְּלִי עֲכּוֹר אֶת הַמְּרַחֵק.

חיינו יחד אַרְכּוֹת. פְּתָאם
חֲשַׁבְנוּ: אִם יֵרֵד הַשֶּׁלֶג - אֶז לִנְצַח,
וְכֵדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָּהּ צֶרֶךְ לַעֲצָם
עֵינֶיהָ אֶז כְּסִיתִי וְהִמָּצַח,
אֶךְ עֲפַעֲפִיהָ, חוֹשְׁשִׁים מִמֶּר,
שֶׁם פֶּרְפְּרוּ כְּמוֹ בִּכְף-יָד פֶּרְפֹּר.

מְכַל שְׁנַיִי הֵייוֹנוֹ רְחוּקִים
בְּתוֹךְ שְׁנָה צְמוּדִים בְּחִבּוּקִים.
הַפְּסִיכּוֹאָנְלִיזָה... מָה הִיא שֶׁם אוֹמְרָת?
... שְׁפִתֶיהָ, הַנְּחוּת עַל הַכֶּתֶף,
עִם זֶזֶג שְׁפִתִי (אֲנִי עַל גֶּר נוֹשֵׁב)
שׁוּב הִתְחַבְּרוּ, בְּלִי מַטְלָה אַחֲרָת.

חיינו יחד אַרְכּוֹת, וְכֵאן
עַל טַפְּטִים מְרַפְּטִים הוֹפִיעָה
חֲרָשֶׁת עֲצֵי לִבְנָה בְּמִקְוֹם הַגֵּן.
לְכָל אֶחָד קֶצֶת כֶּסֶף כְּבֵר הַגִּיעַ,
וְחֻדֶּשׁ בְּרִצְיֻפוֹת עַל פְּנֵי הַיָּם
אֵימָה עַל תּוֹרְכֶיהָ שְׁקִיעַת הַדָּם.

חיינו יחד. שֶׁשׁ שָׁנִים עָבְרוּ
לֵלָא סְפָרִים, לֵלָא רְהוּט, כְּלִי-בֵּית.
שְׁתֵּי נִקְוֹדוֹת צְמוּדוֹת הִתְגַּוְּרוּ

был треугольник перпендикуляром,
восставленным знакомыми стоймя
над слившимися точками двумя.

Так долго вместе прожили мы с ней,
что сделали из собственных теней
мы дверь себе - работаешь ли, спишь ли,
но створки не распахивались врозь,
и мы прошли их, видимо, насквозь
и черным ходом в будущее вышли.

Иосиф Бродский

Песня пустой веранды

Not with a bang but a whimper.*
T.S.Eliot

Март на исходе, и сад мой пуст.
Старая птица, сядь на куст,
у которого в этот день
только и есть, что тень.

Будто и не было тех шести
лет, когда он любил цвести;
то есть грядущее тем, что наг,
делает ясный знак.

Или, быломu в противовес,
гол до земли, но и чужд небес,
он, чьи ветви на этот раз -
лишь достижение глаз.

Знаю и сам я не хуже всех:

על הספּה קרובה מאד למיט.
מעל לשתי הנקודות אנה
תוך שש שנים למשלש הפך.

חיינו יחד ארכות אתה,
עבדנו, ישנו, ועד עתה
עשינו דלת מצללים שלנו.
כנפות שלה סרבו להפתח,
דרךם עברנו, כנראה, וכה
לזמן עתיד מצד שני יצאנו.

1968

יוסף ברודסקי

שיר של המרפסת הריקה

Not with a bang but a whimper.*
T.S.Eliot

מרץ מסתים וריקה הגנה.
שבי על השים, צפור זקנה.
אין לו היום לו עלה קמל,
מה שנשאָר – רק צל.

אין לו, כאלו לא היו, שש
שנות, כשאָהב לפרח, ויש
רק העתיד, שבשים חסוף
לי מרמז על הסוף.

או כמשקל-נגד הוא לעבר,
מטה ערם, למרום הוא זר,
וענפיו היום, כמו הזיה,
רק לעינים זכיה.

לי, כמו לכל, ידועה אמת:

грех осуждать нищету. Но грех
так обнажать - поперек и вдоль -
язвы, чтоб вызвать боль.

Я бы и сам его проклял, но
где-то птице пора давно
сесть, чтоб не смешить ворон;
пусть это будет он.

Старая птица и голый куст,
соприкасаясь, рождают хруст.
И, если это принять всерьез,
это - апофеоз.

То, что цвело и любило петь,
стало тем, что нельзя терпеть
без сострадания - не к их судьбе,
но к самому себе.

Грустно смотреть, как, сыграв отбой,
то, что было самой судьбой
призвано скрасить последний час,
меняется раньше нас.

То есть предметы и свойства их
одушевленное нас самих.
Всюду сквозит одержимость тел
манией личных дел.

В силу того, что конец страшит,
каждая вещь на земле спешит
больше вкусить от своих ковриг,
чем позволяет миг.

Свет - ослепляет. И слово - лжет.
Страсть утомляет. А горе - жжет,

את הדלות לגנות – זה חטא,
אך גם לגלות כיב למתקרב
למען לגרם לכאב!

הייתי אותו מקלל, אבל
טוב שצפור לשבת תוכל,
ולא תהיה לעורבים לצחק,
שמסתכלים מרחוק.

צפור זקנה וגנה ריקה
במגען יוצרות חריקה.
ואם מבט רציני נדרש –
אפואתאזה ממש.

מה שפרח, מה ששר וגדל,
הוא נהפך לבלתי-נסבל,
מי שאשם – הגורל כביכול
(כמו גורלך, סך הכל).

כמה עצוב לראות מה שיועד
לפי רצון הגורל לעד
להיות לך נחמה ומופת –
משתנה לפניך כעת.

כאלו כל עצם (גם שים סתם)
יותר רוחני מבני-אדם.
כל עצם תמיד כדבר ראשי
רואה לו עסק אישי.

משום שהסוף את כלם מפחיד,
כל עצם חש להנות תמיד,
יותר לפרח, יותר לשיר
ממה שהרגע מתיר.

אור מסנוור ומלה – קזב.
עיף מתשוקה, מיגון נשרף,

ибо страдание - примат огня
над единицей дня.

Лучше не верить своим глазам
да и устам. Оттого что Сам
Бог, предваряя Свой Страшный Суд,
жаждет казнить нас тут.

Так и рождается тот устав,
что позволяет, предметам дав
распоряжаться своей судьбой,
их заменять собой.

Старая птица, покинь свой куст.
Стану отныне посредством уст
петь за тебя, и за куст цвести
буду за счет горсти.

Так изменились твои черты,
что будто на воду села ты,
лапки твои на вид мертвей
цепких нагих ветвей.

Можешь спокойно лететь во тьму.
Встану и место твое займу.
Этот поступок осудит тот,
кто не встречал пустот.

Ибо, чужда четверем стенам,
жизнь, отступая, бросает нам
полые формы, и нас язвит
их нестерпимый вид.

Знаю, что голос мой во сто раз
хуже, чем твой - пусть и низкий глас.
Но даже режущий ухо звук

כִּי לֹא־שׁ יִסּוּרִים יִתְּרוֹן גּוֹרֵף
מִזֵּל הַיּוֹם הַחוֹלֵף.

לְמַרְאֵה עֵינֶיךָ אֶל תֵּאֱמִין
וְגַם לִפִּיךָ, כִּי לִפְנֵי יוֹם הַדִּין
אֲשֶׁר עֲתִיד לְבֹא, הָאֱלֹהִים
עוֹסֵק בְּאֵין-סוֹף עֲנוּיִים.

וְכֵן נוֹלֵד תִּקְנוֹן, לִפְיוֹ
כָּל עֵצָם גּוֹרֵל לְעֵצָמוֹ מְרַכִּיב,
וְאִם מְסַרְב לְשֵׁלֶם מְחִיר –
בְּנוֹ אֶפְשָׁר לְהַמִּיר.

צִפּוֹר זָקֵנָה, אֶת הַשִּׁיחַ עֲזָבִי,
וּבִמְקוֹמָהּ אֲשִׁיר כְּמוֹ שִׁכּוּי,
וּבִמְקוֹם שִׁיחַ תִּמִּיד אֶפְרַח
כְּמֵה שְׂאֵת תִּצְרָךְ.

אֵיךְ אֶת דְּמוּתְךָ אֶת פְּתָאֵם שְׁנִית –
כָּאלוֹ עַל מַיִם קִנָּה בְּנִית,
וּכְפֹתֶיךָ נִרְאוֹת מֵתוֹת,
לְעֵנָפִים דּוֹמוֹת.

אֶת יְכוּלָה לְחֹשֶׁךְ לַעוֹף,
אֶת מְקוֹמָהּ אֶתְּפֹס דְּחוּף.
מִי שָׂאֵף פֶּעַם לֹא רָאָה רִיק,
אֶת הַמַּעֲשֶׂה לֹא יִצְדִּיק.

חַיִּים מִהִחָדֵר בּוֹרְחִים, וְאַזּוֹ,
מֵה שֶׁנִּשְׁאַר בְּחִלְלֵי הַלֵּז,
הֵן צוּרוֹת נְבוֹבוֹת. לְרִאוֹת
קֶשֶׁה כְּאֵלֶּה צוּרוֹת.

עַל כֵּן שֶׁהַקּוֹל הַנִּמּוּךְ שְׁלִי
רַע מְקוֹלָךְ, זֶה יְדוּעַ לִי.
אֶךְ גַּם הַצִּלִּיל שֶׁלֹּאֲזֵן צוֹרֵם

лучше безмолвных мук.

Мир если гибнет, то гибнет без
грома и лязга; но также не с
робкой, прощающей грех слепой
веры в него, мольбой.

В пляске огня, под напором льда
подлинный мира конец - когда
песня, которая всем горчит,
выше нотой звучит.

* Не взрыв, но всхлип (англ.).- Из
стихотворения Т.С.Элиота "The Hollow Men".

Иосиф Бродский

В альбом Натальи Скавронской

Осень. Оголенность тополей
раздвигает коридор аллей
в нашем не-имении. Ставни бьются
друг о друга. Туч невоворот,
солнце забуксует. У ворот
лужа, как расколотое блюдо.
Спинка стула, платица без плеч.
Ни тебя в них больше не облечь,
и сестер, раздавленных за лето.
Пальцы со следами до-ре-ми.
В бельэтаже хлопают дверьми,
будто бы палят из пистолета.
И моя над бронзовым узлом
пятерня, как посуху - веслом.
"Запираем" - кличут - "Запираем!"

טוב מענני אֵלם.

עולם, אם נסָפָה – אוֹבֵד בְּמִלּוּאוֹ
בְּלִי רַעַם, קִשְׁקוּשׁ, אֲבָל גַּם לֹא
עִם אֲמוּנָה סוּמָאָת וּתְפִילָּה
שֶׁלִסְלַח לְחַטָּא יְכוּלָה.

אֵשׁ רוֹקֶדֶת וְקָרַח דּוֹחֵף,
עוֹלָם בְּאַמֶּת לִקְוֹץ מִתְקַרֵּב,
וְאֵז הַשִּׁיר, שֶׁבְּאֵשׁ מְטַרֵּר,
עוֹלָה תּוֹ אֶחָד יוֹתֵר.

1968

(* לא התפרצות אלא התייפחות. (אנגלית)
מתוך השיר "The Hollow Men" מאת T.S.Eliot

יוסיף ברודסקי

באלבום של נטליה סקברונסקי (*)

סְתִיו. וְחֲשִׁיפֹת הַצִּפְצְפוֹת
מִרְחִיבָה פְּרוֹזְדוֹר שֶׁל הַשְּׁדָרוֹת.
אַחֲזָה לְשַׁעֲבֵר חוֹרֶקֶת
מִדְּפִיקֵת תְּרִיסִים. הַשֶּׁמֶשׁ כָּבֵר
בְּעֵבִים תְּלוּשָׁה, וּבְשַׁעַר
כְּתֻחָתִית שְׂבוּרָה שְׁלִילִית נִזְרָקֶת.
גַּב כֶּסֶא, שְׁמֵלוֹת לֹלֵא שְׁרוּל –
לֶךְ סִבָּה לְצַעַר וְתַסְכּוּל,
גַּם לְאַחִיוֹת שֶׁקֶצֶת הַשְּׁמִינוֹ.
עַל יָדָךְ עֶקֶב קְלִידִים. דְּלִתוֹת
בְּקוֹמָה בִּינִים שׁוֹב טוֹרְקוֹת,
בוֹם! כָּאלוֹ שֶׁם אֶקְדַּח הַכִּינוֹ.
חֲמִסְתִּי מֵעַל אֶרֶץ גּוֹלֶשׁ,
כְּמוֹ מְשׁוּט מֵעַל מְקוֹם יָבֵשׁ.

Не рыдай, что будущего нет.
Это - тоже в перечне примет
места, именуемого Раем.
Запрягай же, жизнь моя сестра,
в бричку яблонь серую. Пора!
По проселкам, перелескам, гатям,
за семь верст некрашенных и вод,
к станции, туда, где небосвод
заколочен досками, покатым.
Ну, пошел же! Шляпу придержи
да под хвост не опускай вожжи.
Эх, целуйся, сталкивайся лбами!
То не в церковь белую к венцу -
прямо к света нашего концу,
точно в рощу вместе за грибами.

Иосиф Бродский

Дидона и Эней

Великий человек смотрел в окно,
а для неё весь мир кончался краем
его широкой, греческой туники,
обильем складок походившей на
остановившееся море.
Он же
смотрел в окно, и взгляд его сейчас
был так далёк от этих мест, что губы
застыли, точно раковина, где
таится гул, и горизонт в бокале

"כָּבֶד סוּגְרִים, מֵהֶרָ!" – קְרִיאוֹת מְאֹדָן
אל תבכי שאין עתיד אחר,
זֶה אֶחָד מְסִימֵי-הַכֶּר
שֶׁל מְקוֹם כְּרוֹי כָּאֵן "גֶּן-הָעֵדֶן".
זְמַן הַגִּיעַ, אַחֲוֵת־חַיִּים,
זְמַן לָרֶתֶם אֶפֶר בְּתַפּוּחִים!
עוֹד מַעֵט, נִהְיָה בֵּין הָעֶרְבִים.
זְמַן לִצְאָת לְתַחֲנָה עֶכְשָׁיו
אֶל רִקְיָע מְמֻסָּמֶר בְּקוֹ
מְרַחֵק מִיְּבֶשֶׁה וּמִים.
נוּ כָּבֶד, לָהּ! שְׁמַר עַל הַכּוֹבֵעַ, סֶבֶ!
אל תשים מושכות מתחת לזנב.
הִי, נָשֶׁק, מִכָּה בְּרֹאשׁ אֶפְלוֹ!
לֹא לִכְנִסְיָהּ הַלְבָנָה -
בְּסוּף עוֹלָמָנוּ תַּחֲנָה...
לִלְקֹט קֶצֶת פְּטָרִיּוֹת, כְּאֵלוֹ.

אוקטובר 1969, קוקטבל, קרים

(* סְקֶבְרוֹנְסְקִי – שושלת רוזנים רוסיים, אשר איבדו כל רכושם
במהפכת אוקטובר 1917

יוסף ברודסקי

דִּידוֹ וְאֵינִיאָס

הוא הסתכל מבעד לחלון,
אך בשבילה תבל כלה נגמרת
בקצה טוֹנִיקָה רַחֲבֶת-יָדַים
שָׁלוּ, אֲשֶׁר בְּשִׁפְעַת הַקְּפָלִים דֹּמָה
לִים כְּשֶׁהוא עוֹמֵד מְנוּעַ.
עֶכְשָׁיו
מִבֵּט שֶׁל הַגִּיבּוֹר
הִיא רַחוּק מֵהַמְּקוֹם; שְׁפָתַיו
הַפְּסִיקוּ נוֹעַ וְדָמוּ לְצֶדֶף

был неподвижен.
А её любовь
была лишь рыбой — может и способной
пуститься в море вслед за кораблём
и, рассекая волны гибким телом,
возможно, обогнать его... но он —
он мысленно уже ступил на сушу.
И море обернулось морем слёз.
Но, как известно, именно в минуту
отчаянья и начинает дуть
попутный ветер. И великий муж
покинул Карфаген.
Она стояла
перед костром, который разожгли
под городской стеной её солдаты,
и видела, как в мареве костра,
дрожавшем между пламенем и дымом,
беззвучно рассыпался Карфаген
задолго до пророчества Катона.

Иосиф Бродский

Не выходи из комнаты, не совершай ошибку

Не выходи из комнаты, не совершай ошибку.
Зачем тебе солнце, если ты куришь “Шипку”?
За дверью бессмысленно все, особенно — возглас счастья.
Только в уборную — и сразу же возвращайся.
О, не выходи из комнаты, не вызывай мотора.
Потому что пространство сделано из коридора
и кончается счетчиком. А если войдет живая
милка, пасть разевая, выгони не раздевая.
Не выходи из комнаты; считай, что тебя продуло.
Что интересней на свете стены и стула?

שָׁבוּ טָמוּן שְׁאוֹן. וְאַפֵּק בְּגָבִיעַ
חֶסֶר תְּנוּעָה.
אֶהְבֶּתָה
הִיְתָה רַק דָּג – שֵׁישׁ אוּלִי יִכְלֹת
לוֹ לְהַפְלִיג בְּעֶקְבוֹתֶיהָ שֶׁל הַסְפִּינָה
לְחַתֵּךְ גָּלִים בְּגוּף גָּמִישׁ, בְּדֶרֶךְ
אוּלִי גַם לַעֲקוֹף אוֹתָהּ... אֶךְ הוּא –
הוּא כָּבֵד דֶּרֶךְ בִּיבֻשָּׁה כָּאֵלוּ.
יָיִם שְׁלֵם הֶפֶךְ לַיִם דְּמָעוֹת.
אַבֵּל, יָדוּעַ כִּי בְּגָרַע דּוֹקָא
שֶׁל הַיָּאוּשׁ, בְּרָגַע זֶה, תִּתְחִיל לְנָשׁב
הָרוּחַ בְּכוּוֹן תְּנוּעָה. וְהַגִּיבוֹר
עֶזְב קִרְתָּגוֹ לְצִמִּיתוֹת.
וְהָיָא עֲמָדָה שָׁם
מוֹל מְדוּרָה אֲשֶׁר כָּעַת לְבוּ
הַחִילִים שְׁלֵה סְמוּךְ לְכַתֵּל,
וְהָיָא רְאֵתָה שְׁבִתוֹךְ לְהַבּוֹת,
בֵּין הָעֵשֶׂן לְבֵין לְשׁוֹן שְׁלֵהְבֵת
קִרְתָּגוֹ לֹלֵא קוֹל הַתְּמוּטָטָה
זְמַן רַב לִפְנֵי הַנְּבוּאָה שֶׁל קָאטוֹ.

1969

יוסף ברודסקי

אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר

אל תעשה משגה, אל תצא מהחדר.
אם אתה מעשן, לֵשֶׁם מָה לָךְ שִׁמְשׁ, גָּבֵר?
מֵאַחֲרֵי הַדִּלֵּת הַכֹּל חֶסֶר טַעַם, בְּמִיָּחַד – קְרִיאַת אֲשֶׁר.
רַק לְשִׁירוֹתִים – וּמִיד חֲזָר, בְּלִי שׁוּם קֶשֶׁר.
אַה, אֵל תִּצָּא מֵהַחֲדָר, אֵל תִּסָּע, לֵשֶׁם שְׁמִיָּם!
מִכֵּיוָן שֶׁהִמְרַחֵב נַעֲשֶׂה מֵהַמְסָדָרֹן עִם מוֹנֶה מִיָּם.
וְאִם תִּכְנֹס עֲגֵלָה חֲמוּדָה, פְּעוּרַת פֶּה, מֵהַעֲדָר,
גִּרֵּשׁ אוֹתָהּ מִיד בְּלִי לְהַפְשִׁיט מֵהַחֲדָר.
אֵל תִּצָּא מֵהַחֲדָר; דְּמִיָּן שְׁאֵתָה הַצִּתְנָנֶת.

Зачем выходить оттуда, куда вернешься вечером
 таким же, каким ты был, тем более — изувеченным?
 О, не выходи из комнаты. Танцуй, поймав, боссанову
 в пальто на голое тело, в туфлях на босу ногу.
 В прихожей пахнет капустой и мазью лыжной.
 Ты написал много букв; еще одна будет лишней.
 Не выходи из комнаты. О, пускай только комната
 догадывается, как ты выглядишь. И вообще инкогнито
 эрго сум, как заметила форме в сердцах субстанция.
 Не выходи из комнаты! На улице, чай, не Франция.
 Не будь дураком! Будь тем, чем другие не были.
 Не выходи из комнаты! То есть дай волю мебели,
 слейся лицом с обоями. Запрись и забаррикадируйся
 шкафом от хроноса, космоса, эроса, расы, вируса.

אין דבר יותר מענין מקיר ומכפסא, הבנת?
 למה לצאת ממקום שאתה תחזור אליו בערב,
 כמו שהיית (קל-וחמר – עם מומים מבחוץ ובקרב)?
 אה, אל תצא מהחדר. רקד, תפס איזה ג'ינגל -
 במעיל על גוף ערם, בנעלים יחף רגל.
 בכניסה לדירה ריחות פורב ומשחה סקי מפרת.
 כתבת כבר המון אותיות; נוספת תהיה מיתרת.
 אל תצא מהחדר. אה, טוב אם רק החדר
 ינחש איך אתה נראה. ובאפן כללי תחיה בסתר -
 "ארגו סום", כאמר החמר הנרגז לצורה פעם. (*
 אל תצא מהחדר! כאן לא צרפת, אין טעם.
 אל תהיה טפשי! היה מה שלא היו אחרים, מלא חסן.
 אל תצא מהחדר! כלומר, מהרהיטים הסר רסן,
 מדג את פניך עם טפטים. התבצר מארוס,
 מכרונוס, מקוסמוס, מגזע, ומכל וירוס.

Cogito, ergo sum (בלטינית) – "אני חושב, ומשמע שאני קיים",
 טען פילוסוף צרפתי רנה דקארט (1596-1650)

1970

Иосиф Бродский

Любовь

Я дважды пробуждался этой ночью
 и брел к окну, и фонари в окне,
 обрывок фразы, сказанной во сне,
 сводя на нет, подобно многоточью,
 не приносили утешенья мне.

Ты снилась мне беременной, и вот,
 проживши столько лет с тобой в разлуке,
 я чувствовал вину свою, и руки,
 ощупывая с радостью живот,
 на практике нашаривали брюки
 и выключатель. И бредя к окну,

יוסף ברודסקי

אהבה

הלילה התעוררתי פעמים.
 הפנסים בחוץ, מלאי תנומה,
 את המשפט, הגוי בתוך שנה,
 שמו לאל, כמו נקודות בינים,
 ולא הביאו רגש נחמה.

הרה ראיתיך בחלום שלי,
 ואחרי שנות הפרוד כבר חשתי
 את אשמתי, ואל גופך נגשתי,
 מששתי בטן, מתפעל כלי
 (למעשה את מכנסי מששתי)

я знал, что оставлял тебя одну
там, в темноте, во сне, где терпеливо
ждала ты, и не ставила в вину,
когда я возвращался, перерыва
умышленного. Ибо в темноте —
там длится то, что сорвалось при свете.
Мы там женаты, венчаны, мы те
двуспинные чудовища, и дети
лишь оправданье нашей наготы.
В какую-нибудь будущую ночь
ты вновь придешь усталая, худая,
и я увижу сына или дочь,
еще никак не названных,— тогда я
не дернусь к выключателю и прочь
руки не протяну уже, не вправе
оставить вас в том царствии теней,
безмолвных, перед изгородью дней,
впадающих в зависимость от яви,
с моей недостижимостью в ней.

Иосиф Бродский

Литовский дивертисмент

Томасу Венцлова

1. Вступление

Вот скромная приморская страна.
Свой снег, аэропорт и телефоны,
свои евреи. Бурый особняк
диктатора. И статуя певца,
отчество сравнившего с подругой,

וְהַמִּפְסֵק). חֲשַׁבְתִּי עַל פְּרֻדָּה.
יָדַעְתִּי כִּי עֲזַבְתִּיךָ לְבִדָּה.
בְּאַפְלָה בְּסִבְלָנוּת סוּבְלָת
חִכִּית וְלֹא רָאִית בָּזָה בְּגִידָה,
אוּ הַפִּסְקָה בְּאַמְתָּלָה אֵילָת
עַד שְׁאֲשׁוּב. כִּי בְחָלוּם, בְּפָנִים,
שֵׁם עוֹד נִמְשָׁךְ מִצֵּב בּוֹ כָּכָר נִכְשָׁלָנוּ:
מִקְדָּשִׁים הֵייוּ, נְשׁוּאִים,
כְּמִפְלָצוֹת דּוּ-גִבְיּוֹת, דְּהֵינּוּ,
רַק יֶלֶד, הוּא מִצְדִּיק עֶרֶם הוֹרִים.
בְּאֵיזָה שֶׁהוּא לִילָה, כְּנֶרְאָה,
אֶת שׁוֹב תְּבוֹאִי עֵיפָה, נִחְלָשֶׁת,
אֶת פָּנֶי בְּתִי אוּ פָנֶי הַבֵּן אֶרְאֶה,
עֵדִין בְּלִי שְׁמוֹת שְׁאֵת דּוֹרְשֶׁת.
לֹא אַחֲפֹשׁ מִפְּסֵק כְּמוֹ בְּמִקְרָה,
כִּי לֹא תִהְיֶה לִי זְכוּת כָּכָר בּוֹ לִגְעֵת,
בְּאַרְץ הַצִּלְלִים לְזָנֹחַ אֵין לִי זְכוּת
אֶתְכֶם תְּלוּיִים בְּמִצִּיאוֹת מְכָרֶעַת,
אֱלֵמִים בְּפָנֶי גְדֵרֶת יְמֵי עֲבָדוֹת,
כְּשֶׁלֶּה־שִׁיג אוֹתִי אֵין אֶפְשָׁרוֹת.

פברואר 1971

יוסף ברודסקי רסן

סְוִיטָה לִיטְאִית

לתומס ונצלובה

1. מבוא

הִנֵּה הִיא אֶרֶץ עַל חוֹף יָם צְנוּעָה.
יֵשׁ שְׁלֵג, מְטוֹסִים וְטֵלְפוֹנִים,
וַיהוּדִים יֵשׁ מִשְׁלָה. אֶרְמוֹן שְׁחוּם
שֶׁל הָרוֹדֵן. וּפֶסֶל שֶׁל פִּיטוֹן, (*)
אֲשֶׁר לְחִבְרָה הַמְּשִׁיל מוֹלָדָת.

в чем проявился пусть не тонкий вкус,
но знание географии: южане
здесь по субботам ездят к северянам
и, возвращаясь под хмельком пешком,
порой на Запад забредают -- тема
для скетча. Расстоянья таковы,
что здесь могли бы жить гермафродиты.

Весенний полдень. Лужи, облака,
бесчисленные ангелы на кровлях
бесчисленных костелов; человек
становится здесь жертвой толчеи
или деталью местного барокко.

2. Леиклос

Родиться бы сто лет назад
и сохнувшей поверх перины
глазеть в окно и видеть сад,
кресты двуглавой Катарины;
стыдиться матери, икать
от наведенного лорнета,
тележку с рухлядью толкать
по желтым переулкам гетто;
вздыхать, накрывшись с головой,
о польских барышнях, к примеру;
дождаться Первой мировой
и пасть в Галиции -- за Веру,
Царя, Отечество, -- а нет,
так пейсы переделать в бачки
и перебраться в Новый Свет,
блюя в Атлантику от качки.

3. Кафе "Неринга"

Время уходит в Вильнюсе в дверь кафе,

אולי אין בכל זה טעם עדין,
רק גאוגרפיה: מדרום הארץ
בשבתות נוסעים אורחים צפונה,
וכשחוזרים ברגל שפורים,
פונים הם לפעמים גם מערבה
(נושא למחזה). המרחקים
לגמרי מתאימים לאנדרוגנוס.

אביב. בצהרי היום. שולית ועב.
המלאכים על הגגות למעלה
של אין ספור פנסיות; ובן-אדם
כאן נעשה קרוב התקהלות
או פרט אדריכלות תקופת בארוק.

2. ליקלוס (**)

הנה, נולדתי במאה
קודמת, מסתכל ממנה
(מעל לכסות פוך לחה)
בשני צלבים על "קתרינה",
נכלם מאמא ואחות,
ממבטים של ה"אליטה",
את עגלת הגרוטאות
דוחף בסמטאות של גטו.
רק בחלום אחוש עדינה
של הפולניות, כי יען
במלחמה הראשונה
העולמית אפל למען
מולדת, אמונה וצאר...
אם לא – אחצה פאות בערה,
לחוף עולם חדש מחר,
אפליג למרות בחילות בדרך.

3. קפה "נרינגה"

проважаемо дребезгом блюдец, ножей и вилок,
и пространство, прищурившись, подшофе,
долго смотрит ему в затылок.

Потерявший изнанку пунцовый круг
замирает поверх черепичных кровель,
и кадык заостряется, точно вдруг
от лица остается всего лишь профиль.

И веления щучьего слыша речь,
подавальщица в кофточке из батиста
перебирает ногами, снятыми с плеч
местного футболиста.

4. Герб

Драконоборческий Егорий,
копье в горниле аллегорий
утратив, сохранил досель
коня и меч, и повсеместно
в Литве преследует он честно
другим не видимую цель.

Кого он, стиснув меч в ладони,
решил настичь? Предмет погони
скрыт за пределами герба.
Кого? Язычника? Гяура?
Не весь ли мир? Тогда не дура
была у Витовта губа.

5. Amicum-philosophum de melancholia, mania et plica polonica

*"Другу-философу о меланхолии, мании и польском колтуне"(лат.)
Название трактата XVIII века, хранящегося в библиотеке
Вильнюсского университета.*

הזמן יוצא בוילנה מדלת קפה,
מלנה בצלילים של סכו"ם (גם אנחנו נרוצה!),
המרחב קצת פוזל (קצת שכור) וצופה
זמן רב בערפו של הזמן, היוצא החוצה.

עגול ארגמן בטנתו אבד,
עומד דים מעל לגגות ברעף,
וגרגרת נעשית חדה כעט –
אין פנים, רק פרופיל נשאר דק כלהב.

וכאלו בפקודה לא נשמעת של שף
מלצרית בחלצת מלמלה ובכובע
מתהלכת על רגלים נלקחות מכתף
של כדורגלן מקומי רב-גבה.

4. סמל ליטא

על סמל מצייר יגורי (***)
אשר בכור האלגורי
אבד חנית (גם זה קורה);
ללא דרקון; חמוש בחרב,
רודף מבקר ועד ערב
אחר יעוד בלתי-נראה.

ביד חרבו כסמל און.
מה מחפש? אולי פגני,
אויב של ליטא אותומני?
עולם כלו? שותק הסמל...
ויטולט ממש ה'ה לא טמבל,
אם יתברר שזה נכון.

5. Amicum-philosophum de melancholia, mania et plica polonica

"לידיד-פילוסוף על מלנכוליה, שיגעון ומחלת עור פולנית". (לטינית)
מסכת מהמאה ה-18, הנמצאת בספריית אוניברסיטה וילנה

Бессонница. Часть женщины. Стекло
 полно рептилий, рвущихся наружу.
 Безумье дня по мозжечку стекло
 в затылок, где образовало лужу.
 Чуть шевельнись -- и ощутит нутро,
 как некто в ледяную эту жижу
 обмакивает острое перо
 и медленно выводит "ненавижу"
 по росписи, где каждая крива
 извилина. Часть женщины в помаде
 в слух запускает длинные слова,
 как пятерню в завшивленные пряди.
 И ты в потемках одинок и наг
 на простыне, как Зодиака знак.

6. Palangen

Только море способно взглянуть в лицо
 небу; и путник, сидящий в дюнах,
 опускает глаза и сосет винцо,
 как изгнанник-царь без орудий струнных.
 Дом разграблен. Стада у него -- свели.
 Сына прячет пастух в глубине пещеры.
 И теперь перед ним -- только край земли,
 и ступать по водам не хватит веры.

7. Dominikonai

Сверни с проезжей части в полу-
 слепой проулок и, войдя
 в костел, пустой об эту пору,
 сядь на скамью и, погодя,
 в ушную раковину Бога,
 закрытую для шума дня,

אִשָּׁה (חִלְקִית). שָׁנָה פְּסָקָה מִזְמָן.
 זְכוּכִית מְלֹאֵת זִזְחָלִים רָצִים בְּלִי הָרָף.
 וְהִטְרוּף בְּמַח הַקָּטָן
 נִרְגַע, יָצַר שְׁלִילִית בְּעֶרְף.
 תְּנוּעָה אַחַת קֶטֶנָה – תַּחוּשׁ מִיד
 שְׁמִינָהוּ לְתוֹךְ שְׁלִילִית שֶׁל קֶרֶחַ
 טוֹבֵל עֵטוֹ הַחַד, כּוֹתֵב לְאֵט:
 "אֲנִי שׁוֹנֶה הַכֹּל, הַכֹּל" לְעֶרֶךְ
 וְעַל הַחֲתִימָה הַעֲקוּמָה.
 אִשָּׁה (חִלְקִית), שְׁשֻׁפְתוֹנָה – אֲדָמָת,
 שׁוֹלַחַת צָרוֹר מְלִים כְּאֶבֶן עֲצוּמָה,
 כְּמוֹ אֲצִבְעוֹת לְתוֹךְ שֶׁעַר-כְּנָמָת.
 אַתָּה בּוֹדֵד עַל הַסֵּדִין, עֶרֶם
 בְּחֻשָּׁה כְּמוֹ אוֹת גִּלְגָּל-מְרוֹם.

6. Palangen (****)

וְרַק יָם מְסַגֵּל לְהַבִּיט בְּפָנִים
 שֶׁל שָׁמַיִם; הַהֶלֶךְ בְּדִיוֹנָה
 מִשְׁפִּיל מִבְטָו וַיִּינוּ מִפָּנִים,
 כְּמוֹ מֶלֶךְ-גּוֹלָה בְּלִי כְּנוֹר עוֹדְנוּ.
 שִׁדְדוֹ אֶת בֵּיתוֹ, וְצֹאנוּ הַחֶרֶם,
 וְאֶת בְּנוֹ שׁוֹמֵר רוּעָה בְּסֻלִּיק סִלַּע.
 וְעִכְשָׁיו לְפָנָיו רַק חוֹף שֶׁל הַיָּם,
 אֲמוֹנָה אֵין לְלֶכֶת בְּמַיִם הַלָּאָה.

7. Dominikonai (*****)

פָּנָה מִהַכְּבִישׁ אֶל הַסְּמֵטָה
 חֲצִי סוּמָאֵת, עֶזֶב אֶת הָרַעַשׁ,
 וְהַכֵּס לְכִנְסִיָּה רִיקָה עֵתָה,
 שָׁב עַל סִפְסָל, וּפָנָה בְּלַחֵשׁ
 לְאַלְהֵיִם, יִשָּׁר לְאַפְרָקָסָת,
 אֲשֶׁר סְגוּרָה לְזָבֵל מְלוּלִי,

шепни всего четыре слога:
-- Прости меня.

שְׁתֵּי הַבְּרוֹת – מֵדָה מִסְפָּקָת:
- סֵלֶךְ לִי.

1971

(* רודן של ליטא – אנטנס סְמִטוֹנָה, דיקטטור ליטא בשנים 1926-1940
הפסל הוא, כנראה, של משורר פולני אדם מיצקביץ'
(** רחוב באחד מגטאות וילנה
(*** יְגוּרִי (רוסית), גאורגיוס (לטינית) – קדוש נוצרי בדרך כלל מצויר מביס
דרקון. אבל בסמל ליטא "ויטיס" (מרדף) מצויר גיבור מופשט ולא הקדוש.
ויטובט (1350-1430) – "הנסיך הגדול" של ליטא
(**** פלנגה – עיר בליטא
(***** כנסייה דומיניקנית בוילנה

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Письма римскому другу

מכתבים לידיד רומאי

Из Марциала

לפי מארטיאליס

Нынче ветрено и волны с перехлестом.
Скоро осень, все изменится в округе.
Смена красок этих трогательней, Постум,
чем наряда перемена у подруги.

(*
יום סְגֵרִיר, גלים עולים מעל המזח.
סְתוֹ בִּפְתַח וְאַרְאָה הַכֹּל אַחֲרָת.
פּוֹסְטוּם, שְׁנוּיִי צְבָעִים הָאֵלֶּה, בֶּטַח,
מְרַגְּשִׁים יוֹתֵר מִחִלּוֹף אִשָּׁה אֲדָרָת.

Дева тешит до известного предела —
дальше локтя не пойдешь или колена.
Сколь же радостней прекрасное вне тела:
ни объятья невозможны, ни измена!

חֲבֵרָה עַד גְּבוּל יְדוּעַ מְשֻׁמַּחַת –
לֹא תִפְלִיג מֵעֶבֶר לְמַרְפֵּק וּבֶרֶךְ.
יְפִיפּוֹת מִחוּץ לַגּוֹף יוֹתֵר פּוֹרְחֹת:
אֵין כָּאֵן חֲבוּקִים וְאֵין בְּגִידוֹת בְּדֶרֶךְ.

Посылаю тебе, Постум, эти книги.
Что в столице? Мягко стелют? Спать не жестко?
Как там Цезарь? Чем он занят? Все интриги?

בְּשִׁמְחָה אֲנִי שׁוֹלֵחַ אֶת הַסֵּפֶר.
אִיךָ הַכֶּרֶךְ שְׁלֵנוּ? יְשָׁנִים בְּנוֹחַ?
אִיךָ קִיסָר? בְּמָה עֹסוּק? בְּהוֹן, בְּשִׁפָּר?

Все интриги, вероятно, да обжорство.

Я сижу в своем саду, горит светильник.
Ни подруги, ни прислуги, ни знакомых.
Вместо слабых мира этого и сильных —
лишь согласное гуденье насекомых.

Здесь лежит купец из Азии. Толковым
был купцом он — деловит, но незаметен.
Умер быстро — лихорадка. По торговым
он делам сюда приплыл, а не за этим.

Рядом с ним — легионер, под грубым кварцем.
Он в сражениях империю прославил.
Сколько раз могли убить! а умер старцем.
Даже здесь не существует, Постум, правил.

Пусть и вправду, Постум, курица не птица,
но с куриными мозгамихватишь горя.
Если выпало в Империи родиться,
лучше жить в глухой провинции у моря.

И от Цезаря далеко, и от вьюги.
Лебезить не нужно, трусить, торопиться.
Говоришь, что все наместники — ворюги?
Но ворюга мне милей, чем кровопийца.

Этот ливень переждать с тобой, гетера,
я согласен, но давай-ка без торговли:
брать сестерций с покрывающего тела —
все равно что дранку требовать от кровли.

Протекаю, говоришь? Но где же лужа?

מְזִמּוֹת וְזוֹלָלוּת, אֲנִי בָטוּחַ.

בְּגִנָּה אֲנִי לְבַד. יֵשׁ נֵר, לִי נוֹחַ.
בְּלִי עוֹזֶרֶת, חֲבֵרָה, אוֹרְחִים וְהִלָּאָה...
וּבִמְקוֹם הַחֲלָשִׁים וְצוּבְרֵי כֹחַ –
רַק זְמָזוּם שֶׁל חֲרָקִים נָעִים לְמַעַלָּה.

כָּאֵן קְבוּר סוֹכֵן מְאֻסָּיָה. מְשַׁחַר
עַד חֲצוֹת הַלַּיִל עֶבֶד. הִיָּה צְנוּעַ.
מֵת מֵהָרָ. קִדְחָת. לַעֲסֹק בְּסַחַר
הוּא הֵלֶם הִגִּיעַ. לֹא בִשְׂבִיל לְגוּעַ.

עַל-יְדוֹ לְגִיוֹנֵר שׁוֹכֵב בְּלִי נִיעַ.
פּוֹסְטוּם, הוּא הֵלֶל אִימְפֶּרְיָה בְּחֶרֶב,
חִי בֵּין חֲרָבוֹת, עַד שִׁיבְתוֹ הִגִּיעַ.
אֵין לְדַעַת עֵת יְהִיָּה אָדָם לְטָרֶף.

תִּרְנַגְלֵת לֹא צָפוֹר – זֹאת אֶקְסִיּוֹמָה, (**)
אֶךְ שִׁכְלָה תִּמְיֵד צָרָה צָרוּרָה יִצְמִיחַ.
אִם קָרָה לָךְ לְהוֹלִיד בְּרוֹמָא,
אֲזַכְדָּאִי לְחַיּוֹת עַל חוֹף בְּכֶפֶר זָנִיחַ.

מְקִיסֵר רְחוּק, מְקָר שְׂמִשְׁגָּע.
אֵין סִבָּה לְחִפְזוֹן, קָצָב וּפְחַד.
נְצִיבִים הֵם גְּנָבִים, אֵתָהּ קוֹבֵעַ?
אֶךְ גְּנָב טוֹב מֵעֶרְפֶּד – עֲזָב תּוֹכַחַת!.

עַד סוֹף גִּשְׁם כָּאֵן לְשֹׁכֵב אֵתָהּ, גִּטְרָה,
טוֹב, אֲבָל בְּמַחִיר סְבִיר בְּלִבְד, בְּלִי רֵהֵב:
כִּי לְדָרֵשׁ מִגּוּף שְׂמִכְסָּה לָךְ בֶּרֶךְ
הוּן סִסְטֶרְצִיּוֹס - כְּמוֹ מַגְגוֹן הָרַעַף.

מה? אֲנִי דוֹלָף? מְאִיזָה עֵבֶר?

Чтобы лужу оставлял я — не бывало.
Вот найдешь себе какого-нибудь мужа,
он и будет протекать на покрывало.

Вот и прожили мы больше половины.
Как сказал мне старый раб перед таверной:
"Мы, оглядываясь, видим лишь руины".
Взгляд, конечно, очень варварский, но верный.

Был в горах. Сейчас вожусь с большим букетом.
Разыщу большой кувшин, воды налью им...
Как там в Ливии, мой Постум, — или где там?
Неужели до сих пор еще воюем?

Помнишь, Постум, у наместника сестрица?
Худошавая, но с полными ногами.
Ты с ней спал еще... Недавно стала жрица.
Жрица, Постум, и общается с богами.

Приезжай, попьем вина, закусим хлебом.
Или сливами. Расскажешь мне известья.
Постелю тебе в саду под чистым небом
и скажу, как называются созвездья.

Скоро, Постум, друг твой, любящий сложенье,
долг свой давний вычитанию заплатит.
Забери из-под подушки сбереженья,
там немного, но на похороны хватит.

Поезжай на вороной своей кобыле
в дом гетер под городскую нашу стену.
Дай им цену, за которую любили,
чтоб за ту же и оплакивали цену.

לא השארתִי שְׁלוֹלִיּוֹת מִיּוֹם הַלָּדֶת.
תִּמְצָאִי לָךְ בַּעַל, וַיְהִיָּה לָךְ גָּבֵר,
הוא יְדַלֵּף לָךְ עַל כֶּסֶף בְּמִקּוֹם לְרֹדֶת.

מִחֲצִית חַיֵּינוּ כָּבֵר הַפֶּכֶה לְחָרָס.
עֲבַד לִי זָקֵן אָמַר בְּבֵית-מֶרְזֶח:
"מִסְתַּכְּלִים אַחֲרֶיהָ – וְרוֹאִים רַק הָרֶס".
הוא בִּרְבֵר, אֲבָל קֶשֶׁה לְהִתְנַחֵם.

תָּרַתִּי בַּהֲרִים הַיּוֹם, פָּרָחִים חִפְשֵׁתִי
כָּבֵר יִצְקֵתִי מֵיָם לְחֶרְצִית וּפָרָג...
מָה מַצֵּב בְּלוּב, תִּגִּיד לִי, פּוֹסְטוּם,
אוּ בְּאַרְץ... הָאֲמָנָם נִמְשָׁךְ הַהֶרֶג?

הַזֹּכֵר אֶתָּה אַחֻזַּת נָצִיב – רַזוֹנָת,
אֶךְ בְּרִיאַת-רַגְלִים... אֵיזָה תִּשָּׁר!
שְׂאֵתָה שִׁכְבָּת... נַעֲשֵׂתָה כּוֹהֲנֶת!
הִיא כּוֹהֲנֶת, עִם אֱלִים עֹכְשִׁיו בְּקֶשֶׁר.

בּוֹא הַלֵּם, יֵשׁ לִי עֵדִין יוֹן, לָחֶם,
שְׂזִיפִים... לִי חֲדָשׁוֹת לֹאט תִּשְׁמִיעַ.
וְאַקְרָא לָךְ שְׁמוֹת שֶׁל כּוֹכְבֵי-לֵלָת,
וּמִטָּה אֲכִין מִתַּחַת לְרַקִּיעַ.

עַת רַעַךְ, הָאוֹהֵב חִבּוּר בְּשִׁטָּף,
יִשְׁלַם חֲסוּר חוֹבוֹת שְׁלֹו עַד אָפֶס.
קַח מִתּוֹךְ פְּרִית חֲסִכּוֹנוֹתִי בְּכֶסֶף.
אִין הִרְבֵּה, אֲבָל יִסְפִּיק אוֹלִי לְטָכֶס.

רֶכֶב עַל הַסּוּסָה, שִׁבְעָבֵר הַפָּרָתִי,
אֶל כְּתָלִי מַעוֹן מִכָּר שֶׁל הַגִּטְרוֹת.
תֵּן לָהֶן מַחִיר שִׁבְעָבֵר שְׁלֵמָתִי,
אֶךְ הַפַּעַם – עֲבוּר שִׁיר קִינָה גּוֹמֶרֶת.

Зелень лавра, доходящая до дрожи.
Дверь распахнутая, пыльное оконце,
стул покинутый, оставленное ложе.
Ткань, впитавшая полуденное солнце.

Понт шумит за черной изгородью пиний.
Чье-то судно с ветром борется у мыса.
На рассохшейся скамейке — Старший Плиний.
Дрозд щебечет в шевелюре кипариса.

ירִקָּה דִּפְנָה, עֲלֹה בְּגַן רוֹטְטָה,
לְרוֹחַה פְּתוּחִים עַד סוֹף הַיּוֹם דְּלִתִּים,
הַכֶּסֶּא עֶזוּב, פְּרֻכֶּת מְקַמְטָה,
בְּדִשְׁלֵה סָפוּג בְּאוֹר הַצֶּהָרִים.

פּוֹנֵט רוֹעֵשׁ מֵאַחוּרֵי עֵצֵי הָאֶרֶץ.
לְצִדּוֹ שֶׁל כֶּף סְפִינָה בְּגֵל נִלְחָמָה.
פְּלִינְיוּס-הָאֵב עַל הַסִּפְסָל בְּכֶרֶם,
זְמֶרֶת קִיכְלִי בְּסִבָּה הַבְּרוּשׁ זוֹרְמָה.

מרץ 1972

(* מרקוס ואלריוס מרטיאליס (40 לספירה לערך - 104 לספירה לערך)
- משורר רומי. הוא ידוע בעיקר בשל האפיגרמות שכתב
(** תחילת הפתגם הרוסי

Иосиф Бродский

Мне говорят, что нужно уезжать

Мне говорят, что нужно уезжать.
Да-да. Благодарю. Я собираюсь.
Да-да. Я понимаю. Провожать
не следует. Да, я не потеряюсь.

Ах, что вы говорите — дальний путь.
Какой-нибудь ближайший полустанок.
Ах, нет, не беспокойтесь. Как-нибудь.
Я вовсе налегке. Без чемоданов.

Да-да. Пора идти. Благодарю.
Да-да. Пора. И каждый понимает.

יוסיף ברודסקי

אומרים, עלי לקום ולעזב

אומרים, עלי לקום ולעזב.
תודה. גם הצידה כבר נערכת.
אני מבין. אין ללוות. נו, טוב!
לי לאבוד אין סכנה ללכת.

מה? דרך ארקה? אל תדאגו:
אל חנית בינים לא מפרת.
הו לא, מה בעיה? אגיע איכשהו.
בלי מזודות וכל כבידה אחרת.

כן. זמן ללכת. לכלם ברכה.
הזמן הגיע. זאת עבדה מובנת.
ושחר חרף שחסר שמחה

Безрадостную зимнюю зарю
над родиной деревья поднимают.

Все кончено. Не стану возражать.
Ладони бы пожать — и до свиданья.
Я выздоровел. Нужно уезжать.
Да-да. Благодарю за расставанье.

Вези меня по родине, такси.
Как будто бы я адрес забываю.
В умолкшие поля меня неси.
Я, знаешь ли, с отчизны выбываю.

Как будто бы я адрес позабыл:
к окошку запотевшему приникну
и над рекой, которую любил,
я расплачусь и лодочника крикну.

(Все кончено. Теперь я не спешу.
Езжай назад спокойно, ради Бога.
Я в небо погляжу и подышу
холодным ветром берега другого.)

Ну, вот и долгожданный переезд.
Кати назад, не чувствуя печали.
Когда войдешь на родине в подъезд,
я к берегу пологому причалю.

עצים כְּשִׁי הֵבִיאוּ לְמוֹלָדָת.

הַכֹּל נִגְמָר. לָזֶה לֹא אֶתְנַגֵּד.
לְלַחֵץ יָדַיִם – זֹאת רַק מִתְבַּקֶּשֶׁת.
הַחֲלֵמָתִי. יֵשׁ כָּעֵת לְהִפָּרֵד.
תּוֹדָה עַל הַפָּרִדָּה הַכֹּה נִרְגָּשֶׁת.

קָחִי אוֹתִי, הַמוֹנִית, לְמַרְחָקִים,
כְּאֵלּוּ אֶת הַכְּתָבֶת כְּבָר שָׂכַחְתִּי.
קָחִי אוֹתִי לְשָׂדוֹת הַדּוֹמָמִים.
אֶת מְדִינָתִי עוֹדֵנִי לֹא עֲזַבְתִּי.

כְּאֵלּוּ כְּתָבֶת הַדִּירָה נִשְׁכַּח.
אֲזֵ אֶתְכַרְבֵּל אֶל הַחִלּוֹן בְּלִי נִיעַ
עַד לְנֹהַר, אֲנֹשֶׁר אֶהוּב כָּל כָּךְ;
אֶתֵּן שְׁטֵר לְנֹהֵג, וְהִסִּירָאִי יִגִּיעַ.

(כָּל זֶה נִגְמָר. אֲנִי לֹא מְמַהֵר.
לְשֵׁם שָׁמַיִם, סַע, סִירָאִי, רְגוּעַ.
אֲבִיט לְמַעַלָּה, עוֹד קֶצֶת אֶשְׁאֵר,
מִחוּץ אַחֵר אֶשְׁאֵף קְרִירוֹת הָרוּחַ.)

הִנֵּה הַמַּעֲבָר הַמִּיֻּחַל.
אֲזֵ שׁוֹב לְבֵיתִי, תִּרְגִּישׁ בְּנוֹחַ.
כְּשֶׁתִּשְׁחַרֵּר לֹאט אֶת הַמִּנְעוּל,
לְאַרְץ מְדֻרֹנִית אֶקְרַב כְּעוֹד אוֹרֵחַ.

1972

Иосиф Бродский

Лагуна

I
Три старухи с вязаньем в глубоких
креслах

יוסף ברודסקי

לגונה

I
שְׁלוֹשׁ זָקֵנוֹת בְּכוֹרסוֹת תּוֹךְ כְּדִי
סְרִיגַת צֶמֶר

толкуют в холле о муках крестных;
пансион «Аккадемия» вместе со
всей Вселенной плывет к Рождеству под
рокот
телевизора; сунув гроссбух под локоть,
клерк поворачивает колесо.

II

И восходит в свой номер на борт по
трапу
постоялец, несущий в кармане грапу,
совершенный никто, человек в плаще,
потерявший память, отчизну, сына;
по горбу его плачет в лесах осина,
если кто-то плачет о нем вообще.

III

Венецийских церквей, как сервизов
чайных,
слышен звон в коробке из-под случайных
жизней. Бронзовый осьминог
люстры в трельяже, заросшем ряской,
лижет набрякший слезами, лаской,
грязными снами сырой станок.

IV

Адриатика ночью восточным ветром
канал наполняет, как ванну, с верхом,
лодки качает, как люльки; фиш,
а не вол в изголовьи встает ночами,
и звезда морская в окне лучами
штору шевелит, покуда спишь.

V

Так и будем жить, заливая мертвой
водой стеклянной графина мокрый
пламень грапы, кромсая леща, а не
птицу-гуся, чтобы нас насытил
предок хордовый Твой, Спаситель,
зимней ночью в сырой стране.

על יסורי הצלב מדברות בחדר;
פנסיון "אקדמיה" יחד עם תבל
כלה שט לקראת חג המולד,
כשברקע

נהם הטלויזיה; הפקיד תוחב את ספרו לרגע
מתחת לשחי ומסובב את הגלגל.
(*)

II

ועולה לחדרו על הספון
בקבש

אורח, הנושא בכיס גראפה חרש,
אדם במעיל, איש לא איש אמלל,
שאבד את זכרו, את ביתו, את בנו-הנער;
צפצפה בוכה על גורלו ביער,
אם בוכה עליו מישהו בכלל.

III

צלצול כנסיות ונציאניות, כשל כלי
חרסינה

בקופסת חיים אקראיים, צף בלגונה.
תמנון ברוזה בנברשת של ראי משלש,
שמתכסה בעשב ברז, לא יכול לנוח,
מלקק את המכשיר הלח, הנפוח,
מדמעות, מלטוף, מלכלוך חלומות מיאש.

IV

עם רוח מזרחית בליל, הים האדריאטי
את התעלה ממלא עד קצהי, כמו אמבטיה,
את הסירות מנדנד, כמו בעריסה;
הפיש ולא השור בליל קם במראשותים,
וכוכב הים בחלון באור הקרניים
מזיז את הוילון, כשאתה ישן על הכורסה.

V

כך נחיה, שופכים מהכד את המים,
המתים של זכוכית, על אש הגראפה ביותים
וגורסים לא בשר אף בארוחה,
אלא של דג אברומה, כדי שאותנו ישביע, -
בעל חוט-השדרה, אב קדום שלך, המושיע, -
בליל חרף במדינה הלחה.

(**)

VI

Рождество без снега, шаров и ели,
у моря, стесненного картой в теле;
створку моллюска пустив ко дну,
пряча лицо, но спиной пленяя,
Время выходит из волн, меняя
стрелку на башне — ее одну.

VII

Тонуший город, где твердый разум
внезапно становится мокрым глазом,
где сфинксов северных южный брат,
знающий грамоте лев крылатый,
книгу захлопнув, не крикнет «ратуй!»,
в плеске зеркал захлебнуться рад.

VIII

Гондолу бьет о гнилые сваи.
Звук отрицает себя, слова и
слух; а также державу ту,
где руки тянутся хвойным лесом
перед мелким, но хищным бесом
и слюну леденит во рту.

IX

Скрестим же с левой, вобравшей когти,
правую лапу, согнувши в локте;
жест получим, похожий на
молот в серпе, — и, как чорт Солохе,
храбро покажем его эпохе,
принявшей образ дурного сна.

X

Тело в плаще обживает сферы,
где у Софии, Надежды, Веры
и Любви нет грядущего, но всегда
есть настоящее, сколь бы горек
ни был вкус поцелуев эбре' и
гоек,
и города, где стопа следа

VI

חג המולד ללא שלג, כדורים, עץ-אשוח,
לֵיד הַיָּם, המגבל במפת הגוף הקשוח;
הזמן קם מהים ומקונכיתו מתפנה;
הוא מסתיר את פניו, כמו שהוא יודע,
אך שובה לב עם הגב, לו האיש כמה,
רק מחוג אחד על המגדל משנה.

VII

בעיר השוקעת גם התבונה הלא דועכת
פתאום לעין רטבה הופכת;
שם האח הדרומי של ספינקסי הצפון,
אריה מכנף, של"קרוז וכתוב" יש לו יחס,
לא יסגר את ספרו, לא יצעק "למעש!",
כי שימח להחניק בשכשוף המראות.

VIII

על קורות רקובות נפגעות הגונדולות.
הצליל מתכחש לעצמו, למלים ועוד
לשמיעה; כמו גם למעצמה הזאת,
שבה הידים נמתחות כיצר עצי מחט
מול השד, שקטן אך טורף בנחת,
והרוק קופא בפיאות הבריות.

IX

הבה נשים את רגל שמאל, שאת צפרניה
מסתירה, מול רגל ימין הפפופה; על ידיה
נקבל מחנה, הדומה בצורה
לפטיש ומגל - וכמו השד לסולוחה,
אנו נציג את התנועה הזאת באמץ לנוכח
העדרן, הלוכש דמות חלום רע.

X

והגוף במעיל לספירות האלה מגיע,
איפה שלא הבה, לתקנה, לאמונה ולאמן סופיה
אין עתיד, אלא תמיד יש הנה, גם עתה;
לא משנה, אם מרירות נשיקות נשארת
של יהודיות ושל גויות
כשל חזרת
ושל העיר, שבה כף-הרגל את טביעתה

(***

(****

(*****

(*****

XI

не оставляет — как челн на глади
водной, любое пространство сзади,
взятое в цифрах, сводя к нулю —
не оставляет следов глубоких
на площадях, как «прощай» широких,
в улицах узких, как звук «люблю».

XII

Шпили, колонны, резьба, лепнина
арок, мостов и дворцов; взгляни на-
верх: увидишь улыбку льва
на охваченной ветром, как платьем,
башне,
несокрушимой, как злак вне пашни,
с поясом времени вместо рва.

XIII

Ночь на Сан-Марко. Прохожий с мятым
лицом, сравнимым во тьме со снятым
с безымянного пальца кольцом, грызя
ноготь, смотрит, объят покоем,
в то «никуда», задержаться в коем
мысли можно, зрачку — нельзя.

XIV

Там, за нигде, за его пределом
— черным, бесцветным, возможно, белым —
есть какая-то вещь, предмет.
Может быть, тело. В эпоху тренья
скорость света есть скорость зренья;
даже тогда, когда света нет.

XI

לא משאירה - כמו סירה על פני המים -
שאת החלל מאחור משנה לאפסים
(אם אתה למספר מתחייב)
גם בכפר הרחבה, כמו מזח,
כמו אמירה "היי שלום לנצח",
גם ברחוב צר, כמו צליל המלה "אוהב".

XII

חדים, עמודים, גלופים, טיח
קשתות, גשרים, ארמונות; על הצריח
למעלה תוכל לראות את האריה המסירה,
כאשר הצריח, כמו בשמלה, מקרן
רוח
וכמו תבואה מחוץ לנירה, בטוח,
על חגורת הזמן במקום חפיר מסתמך.

XIII

ליל בסן מרקו. עובר ארח הגיע;
פניו מקמטות, דומות במפתיע
לטבעת מהקמיצה; הוא בשקט מגמר
מכרסם לו צפרן ומביט פה
באותו "שום מקום", שלהתעכב בו
למחשבות אפשר, אך מאישון נבצר.

XIV

שם, מעבר לשום מקום, מעבר...
- שחור, לבן, אולי חסר צבע -
יש משהו: חפץ, אולי גוף. הרי
בעדן של חכמה, כמו שלנו, עדין
מהירות האור היא מהירות של העין;
גם כשאין אור לגמרי.

1973

(* ברודסקי משתמש באלגוריות וברמזים לדתות שונות:
בבית א: "שלוש זקנות" – רמז לשלוש אלות הגורל במיתולוגיה יוונית;
" על ייסורי הצלב" רמז לסיפור על מות ישו בנוצרות;

"הפקיד מסובב את הגלגל" – גם רמז לדלת כניסה או למתג
המקלט, גם רמז לגלגל המזל של האלה פורטונה במיתולוגיה
רומית;

(** בבית IV ו-V: פיש (גפילטה פיש) ו"בשר האווז" – רמז ליהדות, לאוכל יום
טוב אצל יהודים עניים ברוסיה הצארית.

"השור בליל קם בַּמְרָאשׁוֹתַיִם" – רמז לסיפור הולדתו של ישו

(*** "ספינקסי הצפון" – רמז לפסלים של ספינקסים בטרבורג

(**** "למעצמה הזאת" – רמז לרוסיה סובייטית

(***** שם האשה מהסיפור של גוגול

(***** אמונה, תקווה, אהבה ואִמָּן סופיה (חוכמה) - שמות הקדושות בנוצרות
האורתודוקסית, נפוצות ברוסיה, שחיו במאה ה-2 ברומא. (נזכרות
החל מהמאה ה-7)

Иосиф Бродский

На смерть Жукова

Вижу колонны замерших внуков,
гроб на лафете, лошади круп.
Ветер сюда не доносит мне звуков
русских военных плачущих труб.
Вижу в регалиях убранный труп:
в смерть уезжает пламенный Жуков.

Воин, пред коим многие пали
стены, хоть меч был вражых тупей,
блеском маневра о Ганнибале
напоминавший средь волжских степей.
Кончивший дни свои глухо в опале,
как Велизарий или Помпей.

Сколько он пролил крови солдатской
в землю чужую! Что ж, горевал?
Вспомнил ли их, умирающий в штатской
белой кровати? Полный провал.

יוסף ברודסקי

על מותו של ז'וקוב

(*
טור נָכְדִים עוֹמֵד דִּם בְּפָנֶיהָ –
מְרַפֶּכֶת-אֶרֶון רְתוּמָה לְסוֹס.
רוּחַ אֵינָה מְבִיאָה עַל כְּנָפֶיהָ
צִלִּיל חֲצוּצֹרוֹת רוֹסִיּוֹת הָרוֹס.
סָךְ עֲטוּרֵי הַמַּלְכוּת דְּחוּס:
מָוֶת וְז'וֹקוֹב לוֹהֵט אַחֲרֶיהָ.

הוא, אֲשֶׁר כָּל אוֹיְבִים הִכְרִיעַ,
גַּם שְׁחָרְבָם יוֹתֵר טוֹב עָשׂוּי,
בְּעֶרְבוֹת עַל גְּדוֹת וּלְגַה הַפְתִּיעַ,
כְּמוֹ חֲנִיבֶעַל, לֹא נָתַן לְחֻקִּי;
הוא כְּמוֹ פּוֹמְפִּיוֹס לְסוֹף הַגִּיעַ,
כְּמוֹ בְּלִיזָרְיוֹס – נִדּוֹן לְנִדְיוֹ. (**)

כְּמָה הַשָּׂאִיר חִלְיוֹ, הַיּוֹדֵעַ,
הוא בִּנְכָר? הַתְּעַצֵּב עֲלֵיהֶם?
פַּעַם נִזְכָּר בָּהֶם מֶרְשֶׁל גּוֹזֵעַ
בְּמִטָּה לְבָנָה? זְכָרוֹנוֹ אֵלֶם.

Что он ответит, встретившись в адской
области с ними? "Я воевал".

К правому делу Жуков десницы
больше уже не приложит в бою.
Спи! У истории русской страницы
хватит для тех, кто в пехотном строю
смело входили в чужие столицы,
но возвращались в страхе в свою.

Маршал! поглотит алчная Лета
эти слова и твои прахоря.
Все же, прими их - жалкая лепта
родину спасшему, вслух говоря.
Бей, барабан, и военная флейта,
громко свисти на манер снегиря.

מה יענה כְּשִׁיפֶגֶשׁ שׁוֹקֵעַ
בְּאֶרֶץ שְׂאוֹל? רק "הֵייתִי לוֹחֵם".

דִּי כָּבֵר, יִשָּׁן! לֹא תוֹבִיל בְּמַרְץ
אֶת הַחִילוֹת שֶׁבָּאֵשׁ עָבְרוּ.
יֵשׁ לְהֶסְטוֹרִיָּה שֶׁל הָאֶרֶץ
דֶּף לְבָנִים שְׂאִי-שָׁם נִשְׁאָרוּ.
לְבִירוֹת זָרוֹת נִכְנָסוּ בְּעֵמֶץ,
אך לְשִׁלָּהֶם בְּפֶחַד חֲזָרוּ.

מֶרְשֵׁל! נָהָר נִשְׁיָה יִבְלִיעַ
אֶת מִגְפֵּיךְ, דְּמוּתְךָ וְשִׁיר זֶה (***)
(לֹא שִׁי עָלֹב כָּזֶה, נָגִיד, מִגִּיעַ
לְמַצִּיל עִם מַאֲסוֹן מִבְּזָה).
רָעַשׁ, תוֹף צָבָאִי, הַחֲלִיל כָּבֵר הָרִיעַ,
שֶׁר בְּסִגְנוֹן שֶׁל אָדָם-הַחֲזָה. (****)

1974

(*) גאורגי ז'וקוב היה מצביא ופוליטיקאי סובייטי. אחד המפקדים
הסובייטים הדגולים בשנות מלחמת עולם השנייה.
(**) גנאיוס פומפיוס מגנוס – מדינאי ומצביא רומי, פלביוס בליזריוס –
מצביא ויזנטי
(***) במקור מילה "מגפיים" כתובה בעגת אסירים במחנות ריכוז
סובייטיים
(****) רמז לשיר של דרז'אבין לזכרו של מצביא חשוב רוסי סובורוב
(המאה ה-18)

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Двадцать сонетов к Марии Стюарт

עשרים סונטות למרי סטיוארט

1.

1.

Мари, шотландцы всё-таки скоты.
В каком колене клетчатого клана

מרי, הֶסְקוֹטִים - שֶׁבֶט שֶׁל פְּרָאִים .
כְּמוֹ סְקִיתִים. אֵיךְ בִּכְתּוּ הַמִּשְׁבָּצֹת

предвиделось, что двинешься с экрана
и оживишь, как статуя, сады?
И Люксембургский, в частности? Сюды
забрёл я как-то после ресторана
взглянуть глазами старого барана
на новые ворота и в пруды.
Где встретил Вас. И в силу этой встречи,
и так как "всё бывшее оживило
в отжившем сердце", в старое жерло
вложив заряд классической картечи,
я трачу что осталось русской речи
на ваш анфас и матовые плечи.

אוֹתָךְ הִחְמִיצוּ לְמֶסֶךְ פּוֹרֶצֶת
וּמוֹפִיעָה כְּפֶסֶל בְּגָנִים,
בְּלוֹקְסֶמְבוּרְג בְּפֶרֶט? לָכָאן אֶתְמוּל
הַגַּעַתִּי מִן הַמַּסְעָדָה (מִמְלָצֶת)
כְּדִי לְהִבִּיט מִתּוֹךְ עֵדָה רוֹבֶצֶת
עַל אֲגָמִים וְשֶׁעַר שְׁמַמוּל. (*)
וְכָאן פִּגְשִׁתִּי בָךְ בֵּין הָעֶרְבִים.
כִּיּוֹן שֶׁ"לֵב קִימַל פּוֹרֵחַ שׁוֹב". (**)
הַכִּנְסָתִי אֲזַל לְלוּעַ הַנְּבוּב
צָרוּר כְּדוּרִים מֵהוּן הַקְּלִסְיָקָאִים,
שֶׁר שִׁיר רוֹסִי נִשְׁמַר לִי עַל שְׁפָתַיִם
לְכָבוֹד פְּנִיךְ וְעֶרְפוֹל כְּתָפִים.

(*) פתגם רוסי – "מסתכל כמו כבש על שער חדש" (לא מבין כלום)
(**) משיר "פגשתי בך" מאת פיודור טיוטצ'ב

2.

2.

В конце большой войны не на живот,
когда что было жарили без сала,
Мари, я видел мальчиком как Сара
Леандр шла топ-топ на эшафот.
Меч палача, как ты бы не сказала,
приравнивает к полу небосвод
(см. светило, вставшее из вод).
Мы вышли все на свет из кинозала,
но нечто нас в час сумерек зовёт
назад в "Спартак", в чьей плюшевой утробе
приятнее, чем вечером в Европе.
Там снимки звёзд, там главная - брюнет,
там две картины, очередь на обе.
И лишнего билета нет.

בְּסוֹף הַמִּלְחָמָה עַד אֲבִדוֹן,
טִגְנוֹ בְּלִי מַח מֵה שֵׁשׁ לְבָלַע
כִּילָד הַסֵּתֶכְלֶתִי אִיךָ לְגֹועַ
זָרָה לְאַנְדֵּר הַלֵּכָה עַל הַגֶּרְדּוֹם.
וּמַעֲנָה (אֶת לֹא דְבַרְתָּ גְבוּהָ)
בְּחֶרֶב לְרִצּוֹף הַשָּׁוְהָ מְרוֹם
(רְאֵה "מֵאוֹר עוֹלָה מִתּוֹךְ תְּהוֹם").
יִצְאָנוּ אֶל הַשֶּׁמֶשׁ מְקוּלָנוּעַ,
אֶךְ מִשְׁהוּ קָרָא לְמִצָּא מְקוֹם
שׁוֹב בְּאוֹלָם "סְפֶרֶטְקוּס", שֶׁם בְּקֶרֶב
כוֹרֶסֶת-פְּלוֹסִין נְעִים הָיָה לְעֶרֶף
מְכַל עָרֵי אִירוּפָּה שֶׁל דָּאָז.
הָיָה שֶׁם תּוֹר לִשְׁנֵי סְרָטִים בְּעֶרֶב,
וְכָל כְּרָטִיס לְסָרְט גַּז.

3.

3.

Земной свой путь пройдя до середины,

"וַיְהִיָּה בְּמַחְצִית הַדֶּרֶךְ שֶׁל חַיִּינוּ" (*)

я, заявившись в Люксембургский сад,
 смотрю на затвердевшие седины
 мыслителей, письменников; и взад-
 вперед гуляют дамы, господины,
 жандарм синее в зелени, усат,
 фонтан мурлычет, дети голосят,
 и обратиться не к кому с "иди на".
 И ты, Мари, не покладая рук,
 стоишь в гирлянде каменных подруг -
 французских королев во время оно -
 безмолвно, с воробьём на голове.
 Сад выглядит как помесь Пантеона
 со знаменитой "Завтрак на траве".

צפיתי בגן לוקסמבורג לבד
 באבן הראשים אשר הלבינו:
 הוגי-דעות, סופרים... מצד לצד
 מטיילים זקנות ואבותינו,
 נוטר בעל-שפם בכחל נחמד,
 ואין למי לפנות "קייבנימט".
 המזרקה וצחוק של ילדינו...
 ואת, לא מסכימה ידיך לרפות
 בתוך מחרזת-אבן חברות -
 מלכות צרפת בעת שלך עם כתבת -
 ללא מלים, עם דרור על השער.
 הגן דומה לפנטאון בתערבת
 עם "בקר על הדשא" המכר. (**)

(* תחילת "הקומדיה האלוהית" לדנטה אליגיירי (תרגום – אריה סתו)
 (** ציור של אדואר מנה

4.

4.

Красавица, которую я позже
 любил сильнее, чем Босуэлла - ты,
 с тобой имела общие черты
 (шепчу автоматически "о, Боже",
 их вспоминая) внешние. Мы тоже
 счастливой не составили четы.
 Она ушла куда-то в макинтоше.
 Во избежанье роковой черты,
 я пересёк другую - горизонта,
 чьё лезвие, Мари, острей ножа.
 Над этой вещью голову держа
 не кислорода ради, но азота,
 бурлящего в раздувшемся зобу,
 гортань... того... благодарит судьбу.

את בוֹסוּאֵל לא עד כדי כך אהבתי - כמוני
 אשה יפה אהבתי אחר-כך,
 תני פנים שתיכן דומים כל כך
 (וכאן לחשתי "אלהים!" ספונטני).
 אבל לצערי, כמוכם, גם אני
 לא זוג שחי באשר ממשה.
 כדי לחמק מקו הלא הומני
 היא נעלמה באמצע מערה.
 חציתי קו אחר – הקו של אפקו,
 שלהבו, מרי, חד מסכין,
 הצלחתי את ראשי לא להרפין
 מתחת לפני ים, שמרתי דפק
 לא כדי חמצן לשאף - חנקו, אבל
 נשארת חיי... מודה לך, גורל!

5.

5.

Чило твоих любовников, Мари,
 превысило собою цифру три,
 четыре, десять, двадцать, двадцать пять.
 Нет для короны большего урона,
 чем с кем-нибудь случайно переспать.
 (Вот почему обречена корона;
 республика же может устоять,
 как некая античная колонна).
 И с этой точки зренья ни на пядь
 не сдвинете шотландского барона.
 Твоим шотландцам было не понять,
 чем койка отличается от трона.
 В своём столетии белая ворона,
 для современников была ты блядь.

6.

Я Вас любил. Любовь ещё (возможно,
 что просто боль) сверлит мои мозги.
 Всё разлетелось к чёрту на куски.
 Я застрелиться пробовал, но сложно
 с оружием. И далее, виски:
 в который вдарить? Портила не дрожь, но
 задумчивость. Чёрт, всё не по-людски!
 Я Вас любил так сильно, безнадёжно,
 как дай Вам Бог другими - но не даст!
 Он, будучи на многое горазд,
 не сотворит - по Пармениду - дважды
 сей жар в крови, ширококостный хруст,
 чтоб пломбы в пасти плавилась от жажды
 коснуться - "бюст" зачеркиваю - уст!

7.

Париж не изменился. Плас де Вож

מספר מאהבים שלך, מרי,
 היה דו-ספרתי; מאז המריא,
 הוא כל פעם עלה והוא הפריז.
 לכתר אין לך אבדה נפרת
 מבאקראי לשכב עם איש עליז
 (ובגלל זה העטרה נשברת.
 רפובליקה היא גוף יותר עזיז,
 וגם אמנה מזמן עתיק נשמרת).
 מנקדה זו אין לך להזיז
 את הברון הסקוטי, גברת,
 וגם לראש של סקוטי להכניס
 הבדל בין כס לבין מטה מותרת.
 את כמו עורב לבן היית מופרת,
 לבני דורך היית שרמוטה, מיס.

6.

"אותך אהבתי, אהבה עודנה..." (*
 (או כאב פשוט?) נוקבת את מחי.
 הוא מתרסק, לעזאזל, במחי.
 לירות נסיתי בעצמי -נדונה
 האפשרות: אין כלי ולא שטחי -
 לאיזה צד? לא רעד הוא המנע -
 שקיעה בהרהורים... נכשלת אני!
 "אותך אהבתי אהבה..." בצנע,
 "לוי כן יוכל אחר..." האל לך לא יתן!
 האל יכול לברא הכל, אכן,
 אך (לפי פרמניד) לא פעמים
 את פיק העצמות, בדם החם הזה,
 עד שמתאנה לגעת בשפתיים
 סתימת השן תמס! (מחקתי "בחזה").

7.

פריס לא השתנתה, ופּלֶס דֶה ווֹז'

по-прежнему, скажу тебе, квадратна.
 Река не потекла ещё обратно.
 Бульвар Распай по-прежнему пригож.
 Из нового - концерты за бесплатно
 и башня, чтоб почувствовать - ты вошь.
 Есть многие, с кем свидеться приятно,
 но первым прокричавши "как живёшь".
 В Париже, ночью, в ресторане... Шик
 подобной фразы - праздник носоглотки.
 И входит айне кляйне нахт мужик,
 внося мордоворот в косоворотке.
 Кафе. Бульвар. Подруга на плече.
 Луна, что твой генсек в параличе.

כמו גם בזמן שלך היא מרבעת.
 כוון הסין עוד כמו שאת יודעת.
 שדרת רספאי יפה, הכירי מולן-רוז!
 קונצרטים בחנם (מכאן – הלהט),
 מגדל – תבין: אתה רק עכברוש.
 יש אנשים רבים מקבלים על דעת
 אם רק תספיק לקרא: נו, מה חדש?
 פריס בלילה. Restaurant.
 (עכשו נהוג לומר "חג אף ולוע")
 בא "אינה קלינה נאחט" פגן - *)
 נושא פרצוף רוצח מקולנוע.
 קפה. אשה על הכתף שלי.
 ירח משתק - מזכיר כללי. (**)

(*) [Muzik] eine kleine nacht – "מוסיקת לילה הקטנה" של מוצרט
 (גרמנית). בגרמנית Muzik – מוסיקה, ברוסית – מוז'יק - פגן
 (**) רמז למזכירים כלליים המזדקנים של המפלגה הקומוניסטית
 בברית המועצות

8.

8.

На склоне лет, в стране за океаном
 (открытой, как я думаю, при Вас),
 деля помятый свой иконостас
 меж печкой и продавленным диваном,
 я думаю, сведи удача нас,
 понадобились вряд ли бы слова нам:
 ты просто бы звала меня Иваном
 и я бы отвечал тебе "Alas".
 Шотлания нам стала бы матрас.
 Я б гордым показал тебя славянам.
 В порт Глазго, караван за караваном,
 пошли бы лапти, пряники, атлас.
 Мы встретили бы вместе смертный час.
 Топор бы оказался деревянным.

ובערוב ימי בארץ מאספת
 (אליה בזמנה הפנה מפרש),
 אני חולק את פרצופי הגס
 בין התנור לבין ספה רופפת,
 לפגש אותך כמה הייתי שש!
 מלים לא יהיו תקשרת מעדפת:
 את תקראי "אנא!" (מלה נרדפת - ...)
 ואענה בשקט לך Alas! *)
 ונעשה מזרון מסקוטלנד אז,
 תהיי לסלבים על כסך נחשפת,
 לגלזגו שירת ספינות נוספת
 הנה, הביאה לכש ואטלס.
 המות בנו בו-זמנית יאחז.
 אך הגרזן – מעץ, לא ממתכת.

9.

Равнина. Трубы. Входят двое. Лязг
сражения. "Ты кто такой?" - "А сам ты?"
"Я кто такой?" - "Да, ты". - "Мы протестанты".
"А мы католики". - "Ах вот как!" Хряск!
Потом везде валяются останки.
Шум нескончаемых вороньих дрызг.
Потом - зима, узорчатые санки,
примерка шали: "Где это - Дамаск?"
"Там, где самец-павлин прекрасней самки".
"Но даже там он не выходит в дамки"
(за шашками - передохнув от ласк).
Ночь в небольшом по-голливудски замке.
Опять равнина. Полночь. Входят двое.
И всё сливается в их волчьем вое.

10.

Осенний вечер. Якобы с Каменной.
Увы, не поднимающей чела.
Не в первый раз. В такие вечера
всё в радость, даже хор краснотрапезный.
Сегодня, превращаясь во вчера,
себя не утруждает переменой
пера, бумаги, жижицы пельменной,
изделия хромого бочара
из Гамбурга. К подержанным вещам,
имеющим царапины и пятна,
у времени чуть больше, вероятно,
доверия, чем к свежим овощам.
Смерть, скрипнув дверью, станет на паркете
в посадском, молю траченом жакете.

9.

מישור. צליל חצוצרות. שני חילים.
"הי, מי זה?" שאלה זו מתבקשת.
"אנחנו פרוטסטנטים" (יד על קשת).
"נו ואני – קתולי!" נלחמים.
נראים שאריות מכל הקשת.
ורעש מריבות של העורבים.
אחר כך חרף, זוג על המגלשת...
"דמשק? איפה? יפי של צעיפים!"
"טוס מבת-זוגו יפה שם, אך מורשת..."
אצלם לדמקה אין שום זכות לרשת"
(בין המשחק לבין הלטופים).
טירה בגדל הליוודי. כסות.
ושוב מישור. באים שוב שנים. ערב.
קולם הופך ליללה של זאב.

10.

בערב סתו. כאלו עם קמנה, (*
אשר לא מרימה ראשה לאור.
זה לא לראשונה. בערב החור
תשמח למקהלה שבאה הנה.
הנה נהפך כאן לעבר מהר
בלי לעסוק בהחלפת הסצינה:
קלמוס, ניר, מנת מרק פלמני,
הכל - תוצרת של חבתן חגר
מהמבורג. לדברים משמשים (**
עם השריטות ועם כתמי הפים,
זמן מיחס (סבה יש להניח)
אמון, לא כמו לירקות טריים.
המות תעמד ליד הדלת
במתניה פגומה של איש הקרת.

11.

Лязг ножниц, ощущение озноба.
Рок, жадный до каракуля с овцы,
что брачные, что царские венцы
снимает с нас. И головы особо.
Прощай, юнцы, их гордые отцы,
разводы, клятвы верности до гроба.
Мозг чувствует, как башня небоскрёба,
в которой не общаются жильцы.
Так пьянствуют в Сиаме близнецы,
где пьёт один, забуревают - оба.
Никто не прокричал тебе "Атас!".
И ты не знала "я одна, а вас...",
глуша латынью в потолок и Бога,
увы, Мари, как выговорить "много".

12.

Что делает Историю? - Тела.
Искусство? - Обезглавленное тело.
Взять Шиллера: Истории влетело
от Шиллера. Мари, ты не ждала,
что немец, закусивши удила,
поднимет старое, по сути, дело:
ему-то вообще какое дело,
кому дала ты или не дала?
Но, может, как любая немчура,
наш Фридрих сам страшился топора.
А во-вторых, скажу тебе, на свете
ничем, вообрази это, опричь
Искусства, твои стати не постичь.

11.

שִׁקְשׁוּק הַמִּסְפָּרִים וְצִמְרֵמָת.
גֹּרֶל, לוֹהֵט לְאַסְטֶרְחָן כְּבָשִׁים,
מֵאַנְשִׁים כְּתָרֵי שְׂרָרָה וְנִשְׂוֹאִין
מִזְרִיד וְרֹאשִׁיהֶם (כְּבִתְסָפֶרֶת).
שְׁלוֹם כָּל נַעֲרִים, אָבוֹת גָּאִים,
הַגְּרוּשִׁין, שְׁבוּעוֹת עַל-פִּי מִסֶּרֶת!
הַמֶּח, כְּמוֹ בִּנְיָן חוֹלָה הַפְּנֵמֶת,
כִּי בּוֹ בֵּין תּוֹשְׁבִים אֵין מִגְעִים.
כֶּךָ מִשְׁתַּכְּרִים שְׁנֵי תְּאוּמֵי-סִיאָם:
אֶחָד שׁוֹתֶה וְכֹכֵר שְׁכּוֹר הַצֶּמֶד.
אִישׁ לֹא הִזְהִיר אוֹתָךְ מִ"הֵם",
וְלֹא יָדַעַתָּ לִזְמֹר "אֲנִי אַחַת, אַתָּם..."
לְצַעֵק גַּם לְתִקְרָה, גַּם לְאַלֶּה -
אָבוֹי, מְרִי, - "...רְבִים, וְהוּא גְבוֹה."

12.

מה שעושה הסטוריה – זה הגוף.
ואמנות? – הגוף ערוף עד שכם.
קחי שילר לדוגמה: רעב ללחם,
אך שש לתת להסטוריון אגרוף.
את לא תארת שגרמני חצוף
יפתח שנית התיק ישן בעצם;
ואיזה קשר יש לו לכל רחם?
נתת או לא נתת? שזהו יעוף!
יכול להיות, כי גרמני מספן
הר פרידריך גם פחד מהגרזן.
גם לא מכר בכל תבל מכשיר לי,
אולי מלבד ללחם אמנות,
שלו לתפס גופך יש אפשרות.

13.

Баран трясёт кудряшками (они же
- руно), вдыхая запахи травы.
Вокруг Гленкорны, Дугласы и иже.
В тот день их речи были таковы:
"Ей отрубили голову. Увы".
"Представьте, как рассердятся в Париже".
"Французы? Из-за чьей-то головы?
Вот если бы ей тяпнули пониже..."
"Так не мужик ведь. Вышла в неглиже".
"Ну это, как хотите, не основа..."
"Бесстыдство! Как просвечивала жэ!"
"Что ж, платья, может, не было иного".
"Да, русским лучше; взять хоть Иванова:
звучит как баба в каждом падеже".

14.

Любовь сильней разлуки, но разлука
длинней любви. Чем статнее гранит,
тем явственней отсутствие ланит
и прочего. Плюс запаха и звука.
Пусть ног тебе не вскидывать в зенит:
на то и камень (это ли не мука?),
но то, что страсть, как Шива шестирука,
бессильна - юбку, он не извинит.
Не от того, что столько утекло
воды и крови (если б голубая!),
но от тоски растёгиваться врозь
воздвиг бы я не камень, но стекло,
Мари, как воплощение гудбая

13.

נָד כָּבֶשׂ מִתְלַתֵּל בְּכֵר הָעֶשֶׂב,
שׁוֹאֵף רִיחוֹת, מְשָׁמִין וְהוּא מוֹכֵן.
כָּל גְּלֻקְוֹרִנִּים וְדוּגְלָסִים בְּאַסָּף,
וְדַבְרֵיהֶם הָיוּ כְּדִלְקָמָן:
"אָבוּי! עָרְפוּ לָהּ רֹאשׁ. חוּס הַרְחָמָן!"
"תֵּאָר לַעֲצָמָהּ: הַצְרָפְתִּים בְּעֶצֶב..."
"הַצְרָפְתִּים? בְּגִלֵּל הָרֹאשׁ? לֹא יֵאָמֵן!"
"לֹו מִמְּמִיכִים הָיוּ גֶרְזֵן, בְּעֶצֶם..."
"הָרִי לֹא גָבַר. תַּחְתּוֹנִים עַד קָאן."
"זֶה לֹא בְּסִיס, כְּמוֹ שְׁאִשְׁתִּי אוֹמֶרֶת..."
"בוֹשָׁה! אֵיךְ לָהּ נִשְׁקָף כָּל הַיִּשְׁבָּן!"
"אוּלֵי לֹא נִמְצָאָה שְׁמָלָה אַחֶרֶת."
"יֹוֹתֵר טוֹב לְרוֹסִים – אֲדוֹן אוֹ גְּבֵרֶת,
לְרוֹב בִּיחֻסוֹת הַבְּדֵל לֹא מִסְמָן".

14.

פְּרִדָּה רַפָּה מֵאַהֲבָה (שְׁמִיחַ),
אֲבָל הִיא אֶרְכָּה. וְשִׁחַם (גַּם תְּמִיר)
וְרִדֵי הַלְחִי הַצָּעִיר לֹא יַחְזִיר
וְעוֹד דְּבָרִים... פְּלוּס צְלִיל עֲדִין וְרִים.
הַרְגֵּל לֹא תִרְיָמִי עַד אֲמִיר:
אָבוּי, עִם אָבֵן אֵיךְ לְהִתְנַפֵּחַ?
אֶךְ אִם תְּשׁוּקָה... הַחֲצָאִית... אֵין כֹּחַ...
אֵל שִׁיבָה! נֶשֶׁשׁ יְדִים... אֵל כְּבִיר!
וְלֹא כִי דָם וּמִים כְּמוֹ תְּמִיד
זֹרְמִים (אִם רַק כֹּחַל, כְּמוֹ אֶצֶל גְּבֵרֶת!) –
בְּגִלֵּל יָגוֹן לְפָתַח בְּנִפְרָד...
כָּל הַפְּסָלִים הָיִיתִי מַעֲמִיד
רַק מְזַכּוּכִית שֶׁהִיא גּוֹדְבָא יוֹצֶרֶת

15.

לא בגלל זה את נאלצת לגוע
שחתינה לא דרשו לקראת
הקרב לשים קורות יותר גבוה;
או שב"יו חברו "אתה" ו"את";
ולא כי דיו-סתרם נשפה לרוע;
שלא ידעה אליזבט מפאת
אהבתה לאנגליה מרגוע,
יותר משאת סקוטלנד את אהבת
(ואין ספק שכה אפשר לקבע);
לא שיר שלזמירי ספרד את שרת
בתא - לתת לנשמתה לרגע.
ולגרדום הלכת למחרת -
כי עיפים היו ועיפות
לסבל מראה פניה היפות.

15.

Не то тебя, скажу тебе, сгубило,
Мари, что женихи твои в бою
поднять не звали плотников стропила;
не "ты" и "вы", смешавшиеся в "ю";
не чьи-то симпатичные чернила;
не то, что - за печатями семью -
Елизавета Англию любила
сильней, чем ты Шотландию свою
(замечу в скобках, так оно и было);
не песня та, что пела соловью
испанскому ты в камере уныло.
Они тебе заделали свинью
за то, чему не видели конца
в те времена: за красоту лица.

16.

האפלה פנות מעין מסתירה,
ולכדור הופך אולי רבוע.
לקראת הלילה בדליקה שרוע
היער לעגור אשר קרא
מקשיב בנקבוביות קלפה שחורה;
ונביחות של כלב, לא רגוע
מהעלה העץ, חשות לנוע
למעלה מהארץ הזרועה.
רק קמץ של דברים אשר שמחו
שרד במעבר לצל של הומוס,
ואם לבחר סגנון ומגמה,
בדרך שעונות שנה בחרו
יש רק ללכת בעקבות לקולמוס,

16.

Тьма скрадывает, сказано, углы.
Квадрат, возможно, делается шаром,
и, на ночь глядя залитым пожаром,
багровый лес незримо курлы
беззвучно внемлет порами коры;
лай сеттера, встревоженного шалым
сухим листом, возносится к Стожарам,
смотрящим на озимые бугры.
Немного, чем блазнилась слеза,
сумело уцелеть от перехода
в сень перегноя. Вечному перу
из всех вещей, бросавшихся в глаза,
осталось следовать за временами года,

петь на голос "Унылую пору".

לשיר בקול "העת העגומה". (*)

(*) מתוך שיר של אלכסנדר פושקין "סתו"

17.

17.

То, что исторгло изумлённый крик
из аглицкого рта, что к мату
склоняет падкий на помаду
мой собственный, что отвернуть на миг
Филиппа от портрета лик
заставило и снарядить Армаду,
то было - - - не могу тираду
закончить - - - в общем, твой парик,
упавший с головы упавшей
(дурная бесконечность), он,
твой суть единственный поклон,
пускай не вызвал рукопашной
меж зрителей, но был таков,
что поднял на ноги врагов.

מה שהוציא מפֿה אנגלי מִיד
צוֹחָה, וְלמלים שִׁ"לֹא בִסְדֵר"
מוֹשֵׁךְ אֶת פִּי עֶכְשׁוֹ בְּכַח יִתֵּר
וְלשִׁפְתוֹ... וְאֵז לְרַגַע קֵט
פִּיליפ פֶּנֶה (וְרַק פֶּעַם אַחַת) (*)
לֹאט מִן הַדִּיוֹקָן, וְהוּא בִסְתֵר
מִיד שִׁלַּח אַרְמָדָה – צִי הַפֶּתֶר...
(סִיִּים כָּבֵר!) ... בְּקִצּוֹר, קִפְּלֵט,
אֲשֶׁר נָפַל מֵרֹאשׁ שֶׁל הַנוֹפֶלֶת
(אֵינְסוֹף לֹא טוֹב) – זֹאת הַקִּידָה
שֶׁלָּהּ הִיְתָה לָהֶם הִיְחִידָה.
הַתְּגוֹשְׁשׁוֹת לֹא מִתְחַלֵּלֶת
בֵּין הַצּוֹפִים, אֲבָל - מַדְהִים! –
הַקִּיצוֹ כָּל הָאֵיִבִּים.

(*) פיליפ השני, מלך ספרד

18.

18.

Для рта, проговорившего "прощай"
тебе, а не кому-нибудь, не всё ли
одно, какое хлебово без соли
разжевывать впоследствии. Ты, чай,
привычная к не-доремифасоли.
А если что не так - не осерчай:
язык что крыса, копошится в соре,
выискивает что-то невзначай.
Прости меня, прелестный истукан.
Да, у разлуки всё-таки не дура
губа (хоть часто кажется - дыра):

פֶּה שִׁ"הִי שְׁלוֹם!" אָמַר אֵז לָהּ,
לְבַד וְלֹא לְמִישֵׁהִי אַחֲרַת,
לֹא מִשְׁנָה לוֹ אֵיזָה מִין חֲזָרַת
אוֹ צִנּוֹן לִלְעַס בְּלִי מֶלֶח אַחֵר כָּה.
אֶת בּוֹדָאי לָזֶה מִזְמַן מִרְגָּלַת.
אִם נִעְלַבְתָּ, סִלְחִי וְאַל יִסְלַח.
לְשׁוֹן – חֲלָדָה, בְּתוֹךְ אֲשָׁפָה נוֹבְרַת
וּמְחַפֶּשֶׁת מִשְׁהוֹ בֶּפֶח.
סִלְחִי לִי, פִּסִּיל מִקְסִים! חֲשַׁבְתִּי כָאֵן:
גּוֹרֵל אֲכָזֶר – דָּה-פִּקְטוֹ וְדָה-יֹוֶרָה
(אֶךְ לְפֶעַמִּים נִדְמָה שֶׁהוּא עוֹר):

меж нами - вечность, также - океан.
Причём, буквально. Русская цензура.
Могли бы обойтись без топора.

בִּינֵינוּ יָם, אוֹקְיָנוֹס מִיָּם, זְמַן –
כְּמִשְׁמַעוֹ. בְּרוּסְיָה הַצִּנְזוּרָה...
אֶפְשָׁר גַּם בְּלִי גִרְזָן לְהִסְתַּדֵּר.

19.

Мари, теперь в Шотландии есть шерсть
(всё выглядит как новое из чистки).
Жизнь бег свой останавливает в шесть,
на солнечном не сказываясь диске.
В озёрах - и по-прежнему им несть
числа - явились монстры (василиски).
И скоро будет собственная нефть,
шотландская, в бутылках из-под виски.
Шотландия, как видишь, обошлась.
И Англия, мне думается, тоже.
И ты в саду французском непохожа
на ту, с ума сводившую вчера.
И дамы есть, чтоб предпочесть тебе их,
но непохожие на вас обеих.

עֲכָשׁוּ בִּסְקוֹטְלַנְד צֶמֶר לֹא חֹסֵר
(הַכֹּל כְּמוֹ מִנְקִי, חֲדָשׁ כְּאַלּוֹ).
כָּל מָה שֶׁזָּז, בְּשֵׁשׁ רִיצָה עוֹצֵר,
אֶךְ שְׁנוּיִים בְּשִׁמְשׁ לֹא הִתְחִילוּ.
בְּאַגְמִים –סוֹפֵר וְלֹא גוֹמֵר –
הוֹפִיעוּ מִפְּלִצוֹת (שְׁמוּעוֹת הַגְּדִילוֹ).
וְנָפֹט עֲצָמֵי יְהוָה שָׁם דִּי מֵהָר
בְּבִקְבוּקִים מִיִּסְקִי שֶׁהוֹזִילוּ.
וּסְקוֹטְלַנְד הִסְתַּדְּרָה בְּסֶךְ הַכֹּל,
(גַּם אֲנִגְלִיָּה, נִדְמָה לִּי, עוֹד לֹא תָמָה).
וְלֹא דוֹמָה אֶת בִּיבִשֶׁת שְׁמָה
לְזוֹ אֲשֶׁר שִׁגְעָה גְּבָרִים אֶתְמוֹל.
כָּאן יֵשׁ גְּבִירוֹת – לְהַעֲדִיף אֵין פֶּלֶא,
אֶךְ לֹא דוֹמוֹת שְׁתִּיכָן לְכָל הָאֱלֹהִים.

19.

20.

Пером простым - неправда, что мятежным! -
я пел про встречу в некоем саду
с той, кто меня в сорок восьмом году
с экрана обучала чувствам нежным.
Предоставляю вашему суду:
а) был ли он учеником прилежным;
б) новую для русского среду;
с) слабость к окончаниям падежным.
В Непале есть столица Катманду.
Случайное, являясь неизбежным,
приносит пользу всякому труду.

בְּעֵט פְּשוּט, לֹא מִרְדָּנִי, כְּתַבְתִּי
עַל הַפְּגִישָׁה בְּאַיִזָּה שֶׁהוּא גֵן
עִם זֶה אֲשֶׁר עַל הַמֶּסֶךְ לֹא כָאן
בְּאַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֶה כֹּה תְּאוֹתַי.
אֶתְכֶם הַדִּין: הַצִּלַּחְתִּי בַּמִּבְחָן?
קָחוּ בְּחֻשְׁבוֹן: סְבִיבָה שְׁלֹא טַעַמְתִּי,
הֵייתִי אִז תִּלְמִיד רוּסִי שֶׁקִּדַּן
וַיִּחְסוֹת וַיְסִימוֹת אֶהְבֵּתִי.
וְאַסִּים בְּדָה שֶׁשִּׁיר הִתְחִיל:
מִקְרִי, אֲשֶׁר בְּלִיתִי-נִמְנַע כְּמוֹ רַעַם,
בְּכָל תַּחֲוִים עֲבוּדָה תִּמְיֵד יַעֲלִי.

20.

Ведя ту жизнь, которую веду,
я благодарен бывшим белоснежным
листам бумаги, свёрнутым в дуду.

בְּכֹל חַיִּי (לֹא נֶסְהָם בְּעֵלִיל)
מוֹדֶה אֲנִי לַדֹּף הַצָּחוּר אִי-פָעַם,
אוֹתוֹ עֲקְשׁוּ גִלְגָּלִתִּי לְחֵלִיל.

1974

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

* * *

משום מקום באהבה

Ниоткуда с любовью, надцатого мартабря,
дорогой, уважаемый, милая, но не важно
даже кто, ибо черт лица, говоря
откровенно, не вспомнить уже, не ваш, но
и ничей верный друг вас приветствует с одного
из пяти континентов, держащегося на ковбоях.
Я любил тебя больше, чем ангелов и самого,
и поэтому дальше теперь
от тебя, чем от них обоих.
Далеко, поздно ночью, в долине, на самом дне,
в городке, занесенном снегом по ручку двери,
извиваясь ночью на простыне,
как не сказано ниже, по крайней мере,
я взбиваю подушку мычащим "ты",
за горами, которым конца и края,
в темноте всем телом твои черты
как безумное зеркало повторяя.

ממקום לא ידוע באהבה. איש יקר,
אדוני הנכבד, מתוקה, לא חשוב מי בעצם,
כי תני הפנים, כך אפשר לומר,
אני לא זוכר - בגללי ובעצב...
ידיד הנפש של אף אחד מברך אתכם
מיבשת ששעל בוקרים נשענת. (לחיים!)
אהבתיך יותר ממלאכים, מההוא עם השם,
ולכן יותר רחוק עכשיו
ממה, מאשר מהשנים.
רחוק, מאחר בליל, בתחתית הבקעה,
בקרת מכסת שלג עד ידית הדלת,
כאן אני מתעקם על סדין כל דקה,
כמו שלא נאמר כאן עד כה, הגברת.
אני מקציף כר ב"את" גועה,
מאחורי הרים בלי קצה, כמו חרף,
בכל גופי את דמותך היפה,
כמו ראי משגע, משקוף בלי הרה.

1976

Иосиф Бродский

יוסף ברודסקי

Я не то что схожу с ума, но устал за лето...

אני לא משתגע, אף עיף מהקיץ...

אני לא משתגע, אף עיף מהקיץ.

Я не то что схожу с ума, но устал за лето.
За рубашкой в комод полезешь, и день потерян.
Поскорей бы, что ли, пришла зима и занесла всё это —
города, людей, но для начала зелень.
Стану спать не раздевшись или читать с любого
места чужую книгу, покамест остатки года,
как собака, сбежавшая от слепого,
переходят в положенном месте асфальт. Свобода —
это когда забываешь отчество у тирана,
а слюна во рту слаще халвы Ширази,
и, хотя твой мозг перекручен, как рог барана,
ничего не каплет из голубого глаза.

Иосиф Бродский

Декабрь во Флоренции

"Этот, уходя, не оглянулся..."
Анна Ахматова

I

Двери вдыхают воздух и выдыхают пар; но
ты не вернешься сюда, где, разбившись попарно,
населенье гуляет над обмелевшим Арно,
напоминая новых четвероногих. Двери
хлопают, на мостовую выходят звери.
Что-то вправду от леса имеется в атмосфере
этого города. Это -- красивый город,
где в известном возрасте просто отводишь взор от
человека и поднимаешь ворот.

II

Глаз, мигая, заглатывает, погружаясь в сырые
сумерки, как таблетки от памяти, фонари; и

רק לקחת חולצה, כל היום אבוד, לא חלק.
לו החרף יבוא ויקח את כל הגיס:
אנשים וערים, אבל קדם כל, הירק.
בלי להתפשט אשן, אקרא סתם דף מספר
של מישהו אחר, כששאר השנה, חרש
עובר, כמו כלב, שברח מסומא בסתר,
חוצה כבישים במקום הנכון. החפש -
זה לשכח את שם העריץ, שגורם לך הרס,
והרוק בפה מתוק מחלבת פרס; עדיו,
למרות שהמח מעקל, כמו קרן כבש,
שום דבר לא מטפף מתכלת העין.

1976

יוסף ברודסקי

דצמבר בפירנצה

"הוא לא הביט אחורה כשיצא..."
אנה אחמטובה

I

דלתות שואפות אור, נושפות אד אם יש צורך,
אתה לא תשוב לזוגות הבאים לארח
ועל גדות ארנו רדוד מטיילים לארח.
יש משהו מיער באוירת העיר, ובכל פסע
דומים להולכים על ארבע כל אנשי הגזע -
חריץ בדלת - והחיות יוצאות מהשסע.
העיר כל כך יפה שמיתרים תושביה.
וכשאתה לבסוף מגיע כבר לבתיה,
פשוט מפנה עינה מאנשיה.

II

מבטך את הפנס כמו כדור זכרון בולע,
אתה שוקע בלחוי הערבים ומגיע

твой подъезд в двух минутах от Синьории
намекает глухо, спустя века, на
причину изгнания: вблизи вулкана
невозможно жить, не показывая кулака; но
и нельзя разжать его, умирая,
потому что смерть -- это всегда вторая
Флоренция с архитектурой Рая.

III

В полдень кошки заглядывают под скамейки, проверяя, черны ли
тени. На Старом Мосту -- теперь его починили --
где бюстует на фоне синих холмов Челлини,
бойко торгуют всяческой бранзулеткой;
волны перебирают ветку, журча за веткой.
И золотые пряди склоняющейся за редкой
вещью красавицы, роющейся меж коробок
под несатыми взглядами молодых торговков,
кажутся следом ангела в державе черноголовых.

VI

В пыльной кофейне глаз в полумраке кепки
привыкает к нимфам плафона, к амурам, к лепке;
ощущая нехватку в терцинах, в клетке
дряхлый щегол выводит свои коленца.
Солнечный луч, разбившийся о дворец, о
купол собора, в котором лежит Лоренцо,
проникает сквозь штору и согревает вены
грязного мрамора, кадку с цветком вербены;
и щегол разливается в центре проволочной Равенны.

IX

Есть города, в которые нет возврата.
Солнце бьется в их окна, как в гладкие зеркала. То

אֶל הַכְּנִיסָה – רַק שְׁתֵּי דְקוֹת פְּסִיעָה מִסְנִיורִיהָ.
הִיא מְרַמֶּזֶת – כְּשֶׁעָבְרוּ מֵאוֹת שָׁנִים תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ –
עַל הַסֶּבֶה בְּגִלְלָה גְּרֵשֶׁת. אֶךְ עַל-יַד הַר-הַגַּעַשׁ
אֵין אֶפְשָׁרוֹת לַחַיּוֹת בְּלִי לְהִרְאוֹת אֶגְרוֹף, לוֹ חֶרֶשׁ.
אִי-אֶפְשָׁר לִפְתּוֹחַ גַּם הַיּוֹם כְּמוֹ קֹדֶם,
כִּי מוֹת הוּא תַּמִּיד רַק הַגָּעָה שְׁנִיָּה לְאֶדֶן
שֶׁל פִּירְנָצָה עִם אֲדְרִיכָלוֹת "גֵּן-עֵדֶן".

III

עַל הַגָּשֶׁר יֵשֵׁן שְׁיָצָא מִתְקוֹן בְּצוּרָה מִסְפֶּקֶת, דּוֹמִי,
עָלִי רִקְעַ גְּבֻעוֹת כְּחִלְחֻלוֹת מִתְנַשֶּׁאֵת פְּרוֹטוֹמָה שֶׁל צְלִינִי,
וּמִזְמָן חֲתוּלִים בְּצִלְלִים הַשְּׁחוּרִים מִסְפֶּסֶל שֵׁם הַבְּחִינוֹ.
עַל הַגָּשֶׁר מִסְחָר מִתְפַּתַּח בְּשַׁעַת צָהָרִים;
הַגָּלִים בּוֹרְרִים עֲנָפִים שְׂצָפִים בְּמִים;
הַתֵּלְתֵל הַזֶּהוּב שֶׁל אִשָּׁה, שִׁכְעֶת עַל בְּרַכְיָם
מִחֲפָשֶׁת סֶכָה נְדִירָה בְּמִיחָד לָהּ בְּקִשִּׁי
תַּחַת עֵין חֲסֵרֶת הַשֶּׁבַע שֶׁל מוֹכְרוֹת צַעִירוֹת בְּמִשִּׁי,
נִרְאָה כְּמוֹ עֶקֶב הַמֶּלֶאךָ בְּמִדִּינָה שֶׁל הַקּוֹשִׁים.

VI

בְּתוֹךְ בֵּית-קֶפֶה מְאֻבֵּק וְאֶפֶל הַשָּׁעָה עוֹבְרֶת,
מִתְרַגְּלוֹת עֵינַיִם לְנִימְפוֹת עַל תִּקְרָה מְכִיָּרֶת,
וּבְגִלְלֵי שְׁטֶרְצִינָה לְצִפּוֹר-הַשִּׁירָה נְחֻסֶּרֶת,
הַחוּחִית הַתְּשׁוּשָׁה בְּכֻלּוֹב שָׁרָה שִׁיר בְּטֶרְצָה.
קֶרֶן שֶׁמֶשׁ נִשְׁבֶּרֶת עַל גֵּג הָאֶרְמוֹן, בְּאֻמְצַע -
בְּכַפֵּת קֶתֶדְרָלָה גְּדוֹלָה בָּהּ שׁוֹכֵב לוֹרִנְצוֹ,
חוֹדְרֵת דֶּרֶךְ וִילּוֹן, מִחֲמַמֶּת וְרִידִים עַל חֶרְסִינָה
מְלַכְלָכֶת וְעֻצִּץ לֵבָן וְבוֹ צֶמַח דִּנְדֵּנָה.
הַחוּחִית מִתְרַנֶּנֶת בֵּין חוּטֵי בְרָזֵל בְּמֶרְקֵז שֶׁל רוֹנָה.

IX

יֵשֵׁן עָרִים, חֲזָרָה אֲלֵיהֶן נִבְצָרָה אִם אֵין לָהּ צֶפֶן.
שֵׁם הַשֶּׁמֶשׁ נִתְקַלֵּת בְּחִלּוֹנוֹת כְּאִלּוֹ רְאִי הֵם אוֹ דֶּפֶן.

есть, в них не проникнешь ни за какое злато.
Там всегда протекает река под шестью мостами.
Там есть места, где припадал устами
тоже к устам и пером к листьям. И
там рябит от аркад, колоннад, от чугунных пугал;
там толпа говорит, осаждая трамвайный угол,
на языке человека, который убыл.

Иосиф Бродский

Шведская музыка

К.Х.

Когда снег замечает море и скрип сосны
оставляет в воздухе след глубже, чем санный полоз,
до какой синевы могут дойти глаза? до какой тишины
может упасть безучастный голос?
Пропадая без вести из виду, мир вовне
сводит счёты с лицом, как с заложником Мамелюка,
... так моллюск фосфоресцирует на океанском дне,
так молчанье в себя вбирает всю скорость звука,
так довольно спички, чтобы разжечь плитку,
так стенные часы, сердцебиенью вторя,
остановившись по эту, продолжают идти по ту
сторону моря.

Иосиф Бродский

* * *

Я входил вместо дикого зверя в клетку,
выжигал свой срок и кликуху гвоздем в бараке,
жил у моря, играл в рулетку,

זאת אומרת, חדירה לא תסלא בפז, בשום אפן.
שם תמיד זרימת הנהר תחת ששה גשרים עוברת,
שם יש מקומות שאי-פעם נגשתי לגברת
בשפתי ובעט שלי לדף החוברת.
שם שדרות עמודים, אבולים בדרךנו,
שם המון אשר מחפה לחשמלית ראינו
מדבר בשפת האדם שעזב ומזמן איננו.

1976

יוסף ברודסקי

מוסיקה שבדית

לק.ח.

כאשר שלג מכסה את הים וארן חורק ומחריש,
משאיר באויר עקב עמק מזה של מזחלת,
עד איזו מדה יכול להחלש הקול האדיש?
ועינים להחליף צבען – עד איזו תקלות?
כאשר נעלמים עקביו בחוץ, כלל לא מתחשבן העולם
עם הפנים, כמו היתה ממלכת ממלוכים נוהגת
בבן ערבה... כה רכיקה זורחת על קרקעית הים,
כה שתירה את כל מהירות הקול סופגת,
כה מספיק גפרור אחד להדליק תנור, כה חוזר
שעון הקיר אחרי פעימת הלב שנגמרת –
בגדה אחת של הים עוצר
וממשיך באחרת.

1978

יוסף ברודסקי

לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טרף

לסוגר צר נכנסתי במקום חית-טרף,
על הצריף את מועד פליאתי, כנזי שרפתי,
עם שד יודע מי אכלתי ארוחת-ערב,

обедал черт знает с кем во фраке.
 С высоты ледника я озираю полмира,
 трижды тонул, дважды бывал распорот.
 Бросил страну, что меня вскормила.
 Из забывших меня можно составить город.
 Я слонялся в степях, помнящих вопли гунна,
 надевал на себя что сызнава входит в моду,
 сеял рожь, покрывал черной телью гумна
 и не пил только сухую воду.
 Я впустил в свои сны вороненый зрачок конвоя,
 жрал хлеб изгнания, не оставляя корок.
 Позволял своим связкам все звуки, помимо воя;
 перешел на шепот. Теперь мне сорок.
 Что сказать мне о жизни? Что оказалась длинной.
 Только с горем я чувствую солидарность.
 Но пока мне рот не забили глиной,
 из него раздаваться будет лишь благодарность.

Иосиф Бродский

Горение

М. Б.

Зимний вечер. Дрова
 охваченные огнем --
 как женская голова
 ветреным ясным днем.

Как золотится прядь,
 слепотою грозя!
 С лица ее не убрать.
 И к лучшему, что нельзя.

חייתי ליד ים, בהמרים השתתפתי.
 מגבה קרחון הבטתי הנה ונה.
 טבעתי, הייתי פרום פעמים.
 עזבתי ארץ, אשר אותי הזינה.
 משוכחים אותי אפשר לישוב עיר כפליים.
 שוטטתי בערבות הזכרות זעקות הונים,
 בגדים שחזרו לאפנה אהבתי ויו,
 זרעתי שיפון, כסיתי בזפת גרן,
 רק מים יבשים לא שתיתי עדיו.
 אישון שוטרים משחר לחלומי קבל דרך.
 זללתי לחם גלות וקרום לא השאיתי,
 אפשרתי למיתרי קול כל צליל חוץ מצוח;
 עברתי ללחישה. גיל ארבעים עברתי.
 מה להגיד על חיי? ארפים דים ומעבר.
 לבי? עם יגון בלבד הזדהות מביע.
 אך טרם פי ימלאו באדמת הקבר,
 רק הכרת תודה הוא ישמיע.

1980

יוסף ברודסקי

בערה

למ.ב.

**ערב חרפי. בולים
 כלם מקפים באש –
 כמו ראש נשי מקסים
 ביום נהיר גועש.

תלתל זהב בהיר
 מאים בסנוור!
 ממצח אותו לא תסיר
 וטוב שפה, לב סבור.

Не провести пробор,
гребнем не разделить:
может открыться взор,
способный испепелить.

שְׁבִיל שֶׁעַר אֶל תַּעֲלָה,
בְּמִסְרָק אֶל תֵּאֲכֹף:
מִבֵּט שְׂאוּלִי יִתְגַּלֶּה
יָכוֹל עַד אֶפֶר לְשָׂרָף.

Я всматриваюсь в огонь.
На языке огня
раздается "не тронь"
и вспыхивает "меня!"

אֲנִי מִקְשִׁיב לַעֲגָה
שֶׁל אֵשׁ, נוֹעֵץ מִבְּטִי.
נִשְׁמָע קוֹלָהּ: "אַל תִּגַּע"
וּמִתְלַקֵּחַ: "בִּי!"

От этого -- горячо.
Я слышу сквозь хруст в кости
захлебывающееся "еще!"
и бешеное "пусти!"

מִזֶּה חֹם לִי מְאֹד,
וְעֶצֶם חוֹרֵק עַד מִכְאוֹב.
נִשְׁמָע לִי בְּחֻנֵּק "עוֹד!"
וּמִטָּרֵף "עֲזָב!"

Пылай, пылай предо мной,
рваное, как блатной,
как безумный портной,
пламя еще одной

בָּעַר, בָּעַר לִפְנֵי,
כְּמוֹ אִישׁ-רְחוֹב מִרְפֹּט,
כְּמוֹ חֵיט הֵלֵא שְׁפוּי,
לִהַב שֶׁל עוֹד אֶחָד

зимы! Я узнаю
патлы твои. Твою
завивку. В конце концов --
раскаленность щипцов!

חֲרִיף! רוֹאֶה מִמּוֹל
אוֹתָךְ, פְּרוּעַת-הַשֶּׁעַר,
וּמְלַקְחֵי סֶלְסוּל
יוֹקֵדִים, בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר!

Ты та же, какой была
прежде. Тебе не впрок
раздевшийся догола,
скинувший все швырок.

אַתָּ כְּמוֹ שֶׁהָיִית בְּעֵת
קֶדֶם, שְׁעוֹר לֹא הוֹעִיל:
עַד עָרֹם לְהִתְפַּשֵּׁט,
הַכֹּל עַל רִצְפָּה לְהִטִּיל.

Только одной тебе
и свойственно, вещь губя,
приравнивание к судьбе
сжигаемого -- себя!

זֶה מִיֶּחֱד לָךְ כָּלֹ:
לְשָׂרָף וְלִכְלוֹת דָּבָר
וְלִהְיוֹת גּוֹרְלוֹ
לְשִׁרְפָתָךְ מִחֵר.

Впивающееся в нутро,

בִּקְרֹב לְנֻעֵץ אֶפְיָנִי,

взвивающееся вовне,
наряженное пестро,
мы снова наедине!

Это -- твой жар, твой пыл!
Не отпирайся! Я
твой почерк не позабыл,
обугленные края.

Как ни скрывай черты,
но предаст тебя суть,
ибо никто, как ты,
не умел захлестнуть,

выдохнуться, воспрясть,
метнуться наперерез.
Назорею б та страсть,
воистину бы воскрес!

Пылай, полыхай, греши,
захлебывайся собой.
Как менада пляши
с закушенной губой.

Вой, трепещи, тряси
вволю плечом худым.
Тот, кто вверху еси,
да глотает твой дым!

Так рвутся, треща, шелка,
обнажая места.
То промелькнет щека,
то полыхнут уста.

Так рушатся корпуса,
так из развалин икр

להסתחרר עד מרומים,
להתלבש גונוני –
אנחנו פנים אל פנים!

זהו חמך, להטך!
אל תסתרי! לזכר
לי לא קשה כתב-ידך,
קצוות נחרכים עד שחור.

אל תסתתרי בתוך
צדך – מהות ימעל,
כי להציף כמוך
מי בעולם יכול?

לדעך, התאושש בדקה
ולזנק, ליגט.
לוי קזאת לנזיר תשוקה –
יקום לתחייה באמת.

ברעי, להטי בעון,
בתוך עצמך התלעלעי,
וכמו מנדת יון
נושכת שפתיים רקדי.

הרעידי ביללה
כתפך הרזה כרצונה.
מי שבמעלה,
שיבלע עשנה!

כך המשי נקרע
ומגלה מקום –
לחי קדיק נראתה,
שפתיים באש פתאם.

כך קורס גוף פועל,
כך מחרבת השוק

прядают, небеса
вызвездив, сонмы искр.

Ты та же, какой была.
От судьбы, от жилья
после тебя -- зола,
тусклые уголья,

холод, рассвет, снежок,
пляска замерзших розг.
И как сплошной ожог --
не удержавший мозг.

Иосиф Бродский

Венецианские строфы (1)

Сюзанне Зонтаг

I

Мокрая коновязь пристани. Понурая ездочная
машет в сумерках гривой, сопротивляясь сну.
Скрипичные грифы гондол покачиваются, издавая
вразнобой тишину.
Чем доверчивей мавр, тем чернее от слов бумага,
и рука, дотянуться до горлышка коротка,
прижимает к лицу кружева смятого в пальцах Яго
каменного платка.

II

Площадь пустынна, набережные безлюдны.
Больше лиц на стенах кафе, чем в самом кафе:
дева в шальварах наигрывает на лютне
такому же Мустафе.

פורץ אל רקיע בליל
ניצוץ לכוכב רחוק.

את כמו שהיית. נשאר
מגורלי, מפתלים
בי אחריו – עפר,
אפר וגחלים.

שלג, קרה, זריחה,
רקוד ענפים מציק.
וכמו כויה חרוכה -
מח שלא החזיק.

1981

יוסף ברודסקי

בתי שירה ונציאניים (1)

לסיון זונטג

I

עמודי קשירה על המחח... חפזית ראש עם קרחת,
מנופפת ברעממה, מנסה לא לישון בדמדומים;
צנארי הכנור של גונדולות מתנדנדים, לא ביד
דומיה מפיקים.
ככל שהמור פתי יותר, כך שחור יותר ממלים הנר הוא,
והיד, אשר לצנאר להגיע קצרה, את צעיף-האבן הכבדה
עם תחרה, המקמטת באצבעות של יאגו,
לפנים מצמידה.

II

טילות החוף ריקות מאדם, הככר דוממת.
יש יותר פרחופים על קירות בית הקפה מאשר בו:
עלמה בשאלנאר בלאוטה מנגנת
למוסטפא, ודומה לו.

О, девятнадцатый век! Тоска по востоку! Поза
изгнанника на скале! И, как лейкоцит в крови,
луна в твореньях певцов, сгоравших от туберкулеза,
писавших, что – от любви.

III

Ночью здесь делать нечего. Ни нежной Дузе, ни арий.
Одинокий каблук выстукивает диабаз.
Под фонарем ваша тень, как дрогнувший карбонарий,
отшатывается от вас
и выдыхает пар. Ночью мы разговариваем
с собственным эхом; оно обдает теплом
мраморный, гулкий, пустой аквариум
с запотевшим стеклом.

IV

За золотой чешуей всплывших в канале окон -
масло в бронзовых рамах, угол рояля, вещь.
Вот что прячут внутри, штору задернув, окунь!
жаброй хлопая, лещ!
От нечаянной встречи под потолком с богиней,
сбросившей все с себя, кружится голова,
и подъезды, чье небо воспалено ангиной
лампочки, произносят "а".

V

Как здесь били хвостом! Как здесь лещами вились!
Как, вертясь, нерестясь, шли косяком в овал
зеркала! В епанче белый глубокий вырез
как волновал!
Как сирокко – лагуну. Как посреди панели
здесь превращались юбки и панталоны в щи!
Где они все теперь – эти маски, полишинели,
перевертни, плащи?

הו, המאה התשע-עשרה! געגועים למזרח! מַצָּג
של גולה על הסלע! כמו ליקוציט בדם, הלבנה עצובה
ביצירות הזמרים דאז, הנשרפים משחפת לנצח
(כתבו שמאהבה).

III

אין מה לעשות כאן בלילה. לא דוזה העדינה, ולא אריות. (*
רק עקב בודד מקיש על הדיאבס עתה.
מתחת לפנס הצל שלך רועד, כמו קרבונריוס,
אשר נפחד וממך נרתע
ונושף אדים. בליל מדברים אנו חרש
עם ההד שלנו; זה נותן חום
לאקוריום-שיש, מהדהד, ריק מרגש,
עם זכוכית מערפלת, עמום.

IV

מאחורי קשקשי הזהב של החלונות, שבערוץ צצו המה, -
שמן במסגרות ברונזה, פנת פסנתר, פנפה.
זה מה שהם מסתירים מבעד לוילון סגור, אברומה,
עם זימים מפרפרים, פרקה!
הראש שלי מסתחרר מפגישה בלתי צפויה מתחת
לתקרה עם אלילה, שפשטה את הכל מעצמה,
וכניסות, שחיכן מדלק באנגינה, בקדחת
נורה, מבטאים "הא!..".

V

איה כאן הכו בזנבות, כמו אברומה! איה התפתלו הם!
איה, בסחרור להשרצה הלכו, כבית-ספר דגים עקש
לתוך סגלגל המראות! מחשוף לכן עמק בשמלה קדם
כמה רגש!
כמו סירוקו – את הלגינה. איה במדרכות – זה פלא! -
כאן חצאיות ומכנסים הפכו למרק כרוב!
איפה כלם עקשיו – המסכות, הליצנים האלה,
שכמיות ומומחי אוב?

VI

Так меркнут люстры в опере; так на убыль
к ночи идут в объеме медузами купола.
Так сужается улица, выющаяся как угорь,
и площадь – как камбала.
Так подбирает гребни, выпавшие из женских
взбитых причесок, для дочерей Нерей,
оставляя нетронутым желтый бесплатный жемчуг
уличных фонарей.

VII

Так смолкают оркестры. Город сродни попытке
воздуха удержать ноту от тишины,
и дворцы стоят, как сдвинутые пюпитры,
плохо освещены.
Только фальцет звезды меж телеграфных линий -
там, где глубоким сном спит гражданин Перми.
Но вода аплодирует, и набережная – как иней,
осевший на до-ре-ми.

VIII

И питомец Лоррена, согнув колено,
спихивая, как за борт, буквы в конец строки,
тщится рассудок предохранить от крена
выпитому вопреки.
Тянет раздеться, скинуть суконный панцирь,
рухнуть в кровать, прижаться к живой кости,
как к горячему зеркалу, с чьей амальгамы пальцем
нежность не соскрести.

VI

כך דועכות הנברשות באופרה; כך עם רדת
הלילה, כמו מדוזות, מתפוצות כפות הכנסיה מעל
הרחוב, שמצטמצם, מתפתל, כמו צלופח נלכדת,
והפכר, כמו דג-סנדל.
כך ניראוס מרים עבור בנותיו מסרקים, שנפלו בערב
מתסרוקות מקצפות של נשים בלי סוף
ומשאיר בלי לגעת פנינים צהובות חנם אין כסף
של פנסי הרחוב.

VII

כך תזמרות משתתקות. העיר, אם מסתכלים מרוחק,
דומה לנסיון האויר למנע שתיקה מהנגון בקרבה,
והארמונות עומדים, כמו עמדות נגינה בדחק,
מוארים בצורה עלובה.
רק כוכב בין קווי טלגרף שר בסלפת בלי הרף
במקום, בו האזרח של עיר פרום ישן בחלום סופי. (**)
המים מוחאים כפיים, וטילת החוף היא כמו כפור בחורף,
שהשתקע על דו-רה-מי. (***)

VIII

וחניף של לורן מכופף את ברכו הרועדת,
דוחף אותיות לקצה השורה, כמו מעבר לדפון,
שואף להגן על שכלו מפני הטיה מסכנת,
למרות ששטה המון.
בא לי להתפשט, להוריד את השריון מבד-צמר,
להתמוטט למטה, ומעצם חיה לבקש בי לתמה,
כמו ממראה חמה, שמהאמלגם שלה עם אצבעו הגבר
לא יוכל לגרד את הרוך. (****)

1982

(* אלאונורה דוזה (1858-1924), שחקנית איטלקית, שחיה זמן-מה בוונציה
(** סרגי דיאגילב (1872-1929), יזם תיאטרון רוסי, שנקבר בוונציה

(***)אולי זה רמז ל Riva degli Schiavoni - רחוב-חוף בוונציה, בו נמצאת
הכנסייה סנטה-מריה-דלה-פיטה ובקרוב המנזר, בו שירת המלחין אנטוניו
ויוולדי
(****)קלוד לורן (1600-1682), צייר צרפתי-איטלקי

יוסף ברודסקי

במלאת מאה שנה לאנה אחמטובה

רחים, דף ניר, גרעין ולהבות
של אש, וגרזן-קרב, וחוט שער קטוע..
לא, שאת קולו עצמו – ובמיוחד מלות
סליחה ואהבה – שומר, הכל ידוע.

בן דפק שנקטע פועם, מכות האת,
חריק העצם ועממים של שים.
מפה של בן-תמותה (כי לחיים יש עת)
הן נשמעות ברור, לא כמו מפנה רקיע.

הנפש הגדולה, תודה לך ותודה
לגופתך שבאדמת אבות נרדמת,
כי הודותך בלבד לה זכות דבור נתנה
בתוך תבל כלה חרשת ואלמת.

1989

יוסף ברודסקי

יקירתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב...

יקירתי, יצאתי מהבית שלי מאחר הערב
לנשם את האויר הצח, שבא מהים עם הרוח.
למינפה סינית דמתה השקיעה בפרטר בוערת,
והענן הסתחרר כמו מכסה של פסנתר פתוח.
היית מכורה לקבב ולתמרים לפני רבע מאה,

Иосиф Бродский

На столетие Анны Ахматовой

Страницу и огонь, зерно и жернова,
секиры острые и усеченный волос -
Бог сохраняет все; особенно - слова
прощенья и любви, как собственный свой голос.

В них бьется рваный пульс, в них слышен костный хруст,
и заступ в них стучит; ровны и глуховаты,
затем что жизнь - одна, они из смертных уст
звучат отчетливей, чем из надмирной ваты.

Великая душа, поклон через моря
за то, что их нашла, - тебе и части тленной,
что спит в родной земле, тебе благодаря
обретшей речи дар в глухонемой вселенной.

Иосиф Бродский

Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером...

Дорогая, я вышел сегодня из дому поздно вечером
подышать свежим воздухом, веющим с океана.
Закат догорал в партере китайским веером,
и туча клубилась, как крышка концертного фортепьяно.
Четверть века назад ты питала пристрастие к люля и к финикам,
рисовала тушью в блокноте, немножко пела,

развлекалась со мной; но потом сошлась с инженером-химиком
и, судя по письмам, чудовищно поглупела.

Теперь тебя видят в церквях в провинции и в метрополии
на панихидах по общим друзьям, идущих теперь сплошной
чередой; и я рад, что на свете есть расстоянья более
немыслимые, чем между тобой и мною.

Не пойми меня дурно. С твоим голосом, телом, именем
ничего уже больше не связано; никто их не уничтожил,
но забыть одну жизнь — человеку нужна, как минимум,
еще одна жизнь. И я эту долю прожил.

Повезло и тебе: где еще, кроме разве что фотографии,
ты пребудешь всегда без морщин, молода, весела, глумлива?
Ибо время, столкнувшись с памятью, узнает о своем бесправии.
Я курю в темноте и вдыхаю гнилье отлива.

Иосиф Бродский

* * *

М. Б.

Я был только тем, чего
ты касалась ладонью,
над чем в глухую, воронью
ночь склоняла чело.

Я был лишь тем, что ты
там, снизу, различала:
смутный облик сначала,
много позже - черты.

Это ты, горяча,
ошую, одесную

קצת שָׁרָה וּבִטּוּשׁ בְּמַחְבֶּרֶת הָיִית מְקַשֶּׁקֶשֶׁת,
הַשְׁתַּעֲשַׁעְתָּ אֹתִי; אֲז הִתְחַבַּרְתָּ עִם מְהַנְדֵּס צְנוּעַ
וּלְפִי הַמְּכַתְּבִים, נַעֲשִׂית לְהַפְלִיא מְטַפֶּשֶׁת.
עַכְשָׁיו רוֹאִים אוֹתְךָ בְּכִנְסִיּוֹת בְּמַחֲזוֹזוֹת וּבְבִירְתָנּוּ
בְּאַזְכָּרוֹת לְחֻבְרִים מְשֻׁתָּפִים, שְׁנַעֲשׂוֹת כַּעַת בְּרָצָף;
וְאֲנִי שֶׁמֶח שֵׁישׁ בְּעוֹלָם מְרַחֲקִים בְּזַמְנָנוּ
בְּלֹתִי נִתְפָּסִים יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בִּינִי לְבִינָה בְּעַצָּם.
אֵל תְּבִינִי אוֹתִי רַע. לְקוֹלֶךָ, גּוֹפֶךָ, וְשִׁמְךָ בְּנֶפֶשׁ
שׁוּם דָּבָר לֹא נִקְשָׁר יוֹתֵר; לְהִרְס אוֹתָם לֹא נִסִּיתִי,
אֶךָ כְּדִי לְשַׁכַּח חַיִּים שְׁלֵמִים - אָדָם צָרִיךְ תּוֹסֶפֶת
שֶׁל עוֹד חַיִּים. וְאֲנִי אֶת הַחֶלֶק הַזֶּה חִיִּיתִי.
מִזֵּל גַּם לָךְ: אֵיפֹה עוֹד, פָּרִט אוֹלִי בְּצִלּוֹם פְּנִיָּה,
תַּמִּיד תִּשְׁאַרִי לֹלֵא קִמְטִים, צְעִירָה, עֲלִיזָה, מְגַדֶּפֶת?
שָׁכַן הַזָּמָן לּוֹמֵד עַל חֻלְשָׁתוֹ כְּשֶׁנִּתְקַל בְּזָכְרוֹן עֲלֶיךָ.
אֲנִי מַעֲשֵׂן בְּחֻשָּׁךְ וְשׂוֹאֵף אֶת רִקְבּוֹן הַשָּׁפֶל.

1989

יוסף ברודסקי

הייתי משהו, בו בעצמך

למ.ב.

הייתי משהו, בו בעצמך
בכף-ידך היית נוגעת,
בליל עמום ואפל כורעת
שחת אלי מצחך.

הייתי מה שאת תחילה
רק ביד היית מגששת,
איזו שהיא דמות מטושטשת,
שלאראות את לא יכולה.

היית כה חמה, אשה,
את צדי ראשי מחפשת –

раковину ушную
мне творила, шепча.

Это ты, теребя
штору, в сырую полость
рта вложила мне голос,
окликавший тебя.

Я был попросту слеп.
Ты, возникая, прячась,
даровала мне зрячесть.
Так оставляют след.

Так творятся миры.
Так, сотворив их, часто
оставляют возвращаться,
расточая дары.

Так, бросаем то в жар,
то в холод, то в свет, то в темень,
в мирозданьи потерян,
кружится шар.

Иосиф Бродский

Персидская стрела

Веронике Шильц

Древко твоё истлело, истлело тело,
в которое ты не попала во время о'но.
Ты заржавела, но всё-таки долетела
до меня, воспитанница Зенона.

וַצְדָּף שֶׁל אֶפְרָכֶסֶת
לִי יוֹצֵרֶת בְּלַחֲשָׁהּ.

הַסֵּרָה וּלְיוֹן יָד שְׁלָהּ.
בְּחָלַל שֶׁל פִּי הַכֶּמֶה,
הָרֵטֵב שְׁמֵת קוֹל, הַיּוֹדֵעַ
אֲחֵרֶיהָ קָרָא אַחֵר-כֵּהָ.

הֵיִיתִי עוֹר וָנִים.
וְאֵת, מוֹפִיעָה, מִסְתַּתֶּרֶת
הַעֲנֻקֶת רֵאִיָּה לְתַפְאֶרֶת.
כֹּה אֱלִים עֶקֶב מִשְׁאִירִים.

כֹּה אֱלִים בּוֹרְאִים עוֹלָמוֹת
מִתְחִילִים אוֹתָם לְהַנִּיעַ,
מִשְׁאִירִים אוֹתָם בְּרָקִיעַ
לְפָזֵר אֵין סֶפֶר דּוֹרוֹנוֹת

כֹּה בָחַם וְקָר הַטְּהוֹר,
חֹשֶׁךְ לַיִל וְאוֹר שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ
בְּתֵבֶל רִיקָה שְׁוֹת-הַנֶּפֶשׁ
מִסְתַּוָּבֵב כְּדוֹר.

1991

יוסף ברודסקי

חֲנִית פֶּרְסִית

לְוֵרוֹנִיקָה שִׁילֵץ

נִרְקֵב קִנְהָ וְגוֹף אֲשֶׁר סָרֶת מִמֶּנּוּ
בְּזֶמֶן הַהוּא, בְּעֵבֶר שְׁמִזְמָן שׁוֹקֵעַ.
הַחֲלָדֶת, אֶךְ בְּכָל זֹאת הַגְעָת עַד הִנֵּה,
חֲנִיכַת זָנוֹן חָכָם מֵאֶלְאֵה. *

Ходики тикают. Но, выражаясь книжно,
как жидкость в закупоренном сосуде,
они неподвижны, а ты подвижна,
равнодушной будучи к их секунде.

Знала ли ты, какая тебе разлука
предстоит с тетивою, что к ней возврата
не суждено, когда ты из лука
вылетела с той стороны Евфрата?

Даже покаясь в тёплой горсти в морозный
полдень, под незнакомым кровом,
схожая позеленевшей бронзой
с пережившим похлёбку листом лавровым,

ты стремительно движешься. За тобою
не угнаться в пустыне, тем паче - в чаше
настоящего. Ибо тепло любое,
ладони - тем более, преходяще.

Иосиф Бродский

* * *

Голландия есть плоская страна,
переходящая в конечном счете в море,
которое и есть, в конечном счете,
Голландия. Непойманные рыбы,
беседуя друг с дружкой по-голландски,

בְּשֵׁעוֹן מִתְקַתֵּק זְמַן עוֹבֵר. אֶה בְּהֶגֶה
סְפָרִים, הוּא לֹא נֵע בְּמִפְתִּיעַ,
כְּנוֹזֵל פְּקוּק. אֲבָל אֶת – כָּלָה נִיעַ,
וְאֵת אֲדִישָׁה לְשִׁנְיֹת שְׁמֶרְאָהוּ.

הָאֵם יִדְעֶתָ עַל הַפְּרָדָה הַמְּכֻרֶעַת
שְׂבִינָה לְבִין יַד חֲזָקָה מְרֻמֶּת,
שְׁהִיא בְּלִי שׁוּב, כְּשֶׁאֵת עֶפֶת קוֹלֵעַת,
עַל אוֹיֵב מִפְּרֵת רְחוֹק מְאִימֶת?

גַּם כְּשֶׁבָּחָם נָעִים שֶׁל חֶפֶן נָחַת כָּבֵר
בִּיּוֹם קָרִיר תַּחַת גֵּג לֹא יִדוּעַ,
לְשִׁרִיד נָזִיד - עָלָה דְּפָנָה צַר
דְּמִית בְּאַרְדָּה מוֹרִיק וְצָנוּעַ.

לְהַשִּׁיג אוֹתָהּ אִי-אֶפְשָׁר כְּשֶׁאֵת עֶפֶה.
בְּמַדְבָּר (בְּסִבָּה הַהִנָּה – קַל וְחֹמֶר),
כִּי כָּל סוּג הַחֵם לוֹ קָיָם בְּשִׁפְעַע
(גַּם שֶׁל כֶּף-יָד) קִיקִיּוֹנִי הוּא כְּחֹמֶר.

1993

(* זנון מאלאה – פילוסוף יווני (מהמאה החמישית לפנה"ס).
החץ שימש לו דוגמה לתיאור בעייות בהבנת התנועה.
במקור השיר נקרא "חץ פרסי". ברוסית חץ – מילה ממין נקבה. לכן, אפשר
להבין את השיר כפנייה לאישה לה הוא מוקדש.

יוסף ברודסקי

הולנד

כֵּן, הוֹלַנְד אֶרֶץ שְׂכֵלָה שְׁטוּחָה
וּבְחֻשְׁבוֹן סוֹפִי לִים הוֹפְכֶת,
לְכֵן, לְמַעֲשֶׂה כְּלֹזֹת הַכֹּל
הֵיּם הוּא הוֹלַנְד. הַדְּגִים בָּיִם
מְשִׁיחִים בִּינֵיהֶם בְּשִׁפְת מוֹלֶדֶת,

убеждены, что их свобода — смесь
гравюры с кружевом. В Голландии нельзя
подняться в горы, умереть от жажды;
еще трудней — оставить четкий след,
уехав из дому на велосипеде,
уплыв — тем более. Воспоминанья —
Голландия. И никакой плотиной
их не удержишь. В этом смысле я
живу в Голландии уже гораздо дольше,
чем волны местные, катящиеся вдаль
без адреса. Как эти строки.

Иосиф Бродский

Испанская танцовщица

Умолкает птица.
Наступает вечер.
Раскрывает веер
испанская танцовщица.

Звучат удары
луны из бубна,
и глухо, дробно
вторят гитары.

И черный туфель
на гладь паркета
стучит; это
как ветер в профиль.

О, женский танец!
Рассказ светила
о том, что было,

משכנעים כי חרותם היא תערבת
תחרית ותחרה. בהולנד אי-אפשר
שם לעלות על הר, למות מצמאון
קשה שם להשאיר עקב ברור,
כאשר אתה יוצא על אופנים,
לא כל שכן – מפליג. הזכרונות –
הם הולנד. ואינו קיים שום סכר
כדי לעצר אותם. ובמובן הזה
אני בהולנד חי זמן רב יותר
מהגלים, בני המקום, מתגלגלים
ללא מען. כמו השורות האלה.

1993

יוסף ברודסקי

רקדנית ספרדית

ערב כוכב הצית.
צפור לקן נכנסת.
מניפתה פורסת
רקדנית ספרדית.

הלכנה מטנבור
דופקת, דוברת,
גיטרה חוזרת
ברטט דבור.

על ברק הפרקט,
שחורה כפית,
נעל – כרוח
בפרופיל נראית.

רקוד נשי מתאר
ברור כשמש:
מה שהיה אמש

чего не станет.

כָּבֵר לֹא יִשְׁאַר -

О -- слепок боли
в груди и взрыва
в мозгу, доколе
сознание живо.

הָעֵתֶק כָּאֵב בְּלֵב,
פְּצוּץ רֵב כֹּחַ
כָּל עוֹד הַמֶּחַ
עַר וְחוֹשֵׁב.

В нем -- скорбь пространства
о точке в оном,
себя напрасно
считавшем фоном.

בּוֹ מִתְעַצֵּב מְרֻחָב
עַל נִקְוֹדַת רָגַע
כְּשֶׁהוּא כְּעַל רֶקַע
עַל עֲצָמוֹ חוֹשֵׁב.

В нем -- все: угрозы,
надежда, гибель.
Стремление розы
вернуться в стебель.

כָּבֵר יֵשׁ בּוֹ הַכֹּל:
כְּלִיָּה, תִּקְוָה, מָרָד,
שְׁאִיפַת וָרֵד
לִשׁוֹב לַגְּבְעוֹל.

В его накале
в любой детали
месть вертикали
горизонтالي.

לְהִטּוֹ מוֹנַח
בְּפֶרֶט, בְּדַפֶּק –
לְקוֹ הָאֶפֶק
נִקְמַת הָאֶנָּה.

В нем -- пыткой взгляда
сквозь туч рванину
зигзаг разряда
казнит равнину.

בּוֹ מִכְּבֹּט כְּאוֹר
מִתּוֹךְ עֵב פֶּתַע,
בְּפִרְיָקַת מִתַּחַ
מְכֻלָּה מִיִּשׁוֹר.

Он -- кровь из раны:
побег из тела
в пейзаж без рамы.
Давно хотела!

מִדָּמָם עֵתָה,
הוּא - גּוּף בּוֹרַח
לְנוֹף זוֹרַח.
מִזְמַן רָצְתָה!

Там -- больше места!
Знай, сталь кинжала,
кому невеста
принадлежала.

אֶה חֵלֶק מִדְּרוֹן.
כֹּלֵה, אֵן הוֹלֶכֶת?
לְמִי הִיא שְׂיִכָּת
דְּעִי, פְּלֹדֶת פְּגִיוֹן!

О, этот танец!
В пространстве сжатый
протуберанец
вне солнца взятый!

הו, רקוד-אוֹצֵר,
משמש פּוֹרָצַת
בְּלִיטָה נִדְחָסֶת
לְשִׁטָּח צֵר!

Оборок пена;
ее кружение
одновременно
ее крушение.

בְּחִלְלִיתָהּ,
תְּנוּעוֹת רִגְלֶיהָ,
קֶצֶף קִפְלִיהָ -
מְחִיתָהּ.

В нем сполох платья
в своем полете
свободней плоти,
и чужд объятья.

הַבִּזָּק הַשְׂמָלָה
מְגוּף לַחֲפָשׁ,
כֵּלָה רַק נֶפֶשׁ,
חִבּוּק זֶר לָהּ.

В нем чувство брезжит,
что мирозданье
ткань не удержит
от разрастанья.

רוֹמֶזֶת: יְקוּם
יֵשׁ לוֹ מִנִּיעַ,
בַּד לֹא תִפְרִיעַ
לְתַפֵּס מְקוֹם.

О, этот сполох
шелков! по сути
спуск бедер голых
на парашюте.

הַמָּשִׁי (כֶּפֶה!)
אֶת הַיֵּרֶךְ לּוֹקֵם
עִירֵם בְּמַצָּנָח -
אֶל הַרְצָפָה.

Зане не тщится,
чтоб был потушен
он, танцовщица.
Подобно душам,

וְאִין לְחַפּוֹת
שְׂיַפְסִיק נוֹעַ,
לֹא שֵׁשׁ לְגֹעַ,
לְהַכְבוֹת.

так рвется пламя,
сгубив лучину,
в воздушной яме,
топча причину,

כִּךְ גַּם לְהִבָּה
קִיסָם הוֹרָסֶת,
וְאֵז דּוֹרָסֶת,
קִיוֹם לְהִבָּה.

виденье Рая,
факт тяготенья,
чтоб -- расширяя
свои владенья --

престол небесный
одеть в багрянец.
Так сросся с бездной
испанский танец.

שְׂאִיפָה לְבִטָּל
חֲזוֹן גֵּן-עֵדֶן
וְכֶבֶד-אֶבֶן -
חֲרוּת לְקִבֵּל.

חֲלוֹם פְּרָאִי!
כָּךְ חִי בְּנִחַת
עִם תְּהוֹם בְּיַחַד
רְקוּד סְפָרְדִי.

1993